

[Palle Simonsen.]

børneforsorgen, dels gennem overgang til et modulsystem, hvor forældrene betaler varierende andele af driftsomkostningerne alt efter deres beskæftigelse (henholdsvis begge heltidsbeskæftigede eller én halvdagsbeskæftiget), og ved at undlade de standardforbedringer, der er forudset i PP II. Herigennem kan den årlige vækstrate på dette personalekrævende område nedsættes fra 4,5 til 2,6 pct.

Andre forholdsregler, der bl. a. medfører, at færre er under uddannelse samtidig, at flere ældre og del-invalidde foretrækker og kan klare deltidsbeskæftigelse, og personalebesparelser inden for en række sektorer giver det resultat, jeg omtalte indledningsvis. Detaljerne findes i det omtalte materiale.

Den udvikling, der er foregået i de sidste årtier, skyldes i vid udstrækning, at folketinget ikke har været bekendt med den faktiske situation. Man har ikke gjort sig klart, hvad hvert enkelt lovforslag i længden betød med hensyn til personaleforbrug og driftsudgifter, og år for år er man blevet overrasket af de såkaldte automatiske udgiftsstigninger inden for pensionsbeløb m. v.

Vi ønsker at bryde denne udvikling, så vi ikke lader den offentlige sektor svulme så stærkt, at det private erhvervsliv og den enkeltes økonomiske og personlige frihed begrænses for stærkt. Vi har angivet de mål, vi stiller op, og vi er overbevist om, at mange har en lignende indstilling.

Men målet kan kun nås gennem en forbedret styring af udviklingen. Det er baggrunden for vort ønske om at få denne styringsreform gennemført.

Det er menneskeligt at fejle, men det er tåbeligt at fremture i sine fejltagelser. Lad os ikke én gang til overraskes, som vi er blevet det i hvert fald i det seneste årti. Lad os gøre noget for at styre udviklingen.

Fremtiden afgøres nu.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster og aftaler m. v.

(Lovforslag nr. 117. Fremsat 3/12 74).

Formanden:

Sammen med denne sag foretages de under punkterne 2-11 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om midlertidig ændring af dyrtidsregulering af arbejdsvederlag m. v.

(Lovforslag nr. 118. Fremsat 3/12 74).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om beregning af et reguleringspristal.

(Lovforslag nr. 119. Fremsat 3/12 74).

Første behandling af forslag til lov om avancestop og prisdæmpende aftaler.

(Lovforslag nr. 115. Fremsat 3/12 74).

Første behandling af forslag til lov om udbyttebegrænsning m. v.

(Lovforslag nr. 116. Fremsat 3/12 74).

Første behandling af forslag til lov om midlertidigt prisstop for landbrugsvarer.

(Lovforslag nr. 121. Fremsat 3/12 74).

Første behandling af forslag til lov om godtgørelse for dyrtiden.

(Lovforslag nr. 109. Fremsat 3/12 74).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om investeringsfunds.

(Lovforslag nr. 111. Fremsat 3/12 74).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om indskud på etableringskonto.

(Lovforslag nr. 112. Fremsat 3/12 74).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om skattemæssige afskrivninger m. v.

(Lovforslag nr. 110. Fremsat 3/12 74).

Første behandling af forslag til lov om skattemæssig tilbageførsel af underskud i aktieselskaber m. v.

(Lovforslag nr. 113. Fremsat 3/12 74).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Formanden:

Taletiden er efter aftale indtil 20 minutter i første omgang.

Kjeld Olesen (S):

Regeringens helhedsplan har ikke en chance for at blive gennemført. Det ved

[Kjeld Olesen.]

regeringen selv efter nu at have hørt partiernes reaktioner, og det vidste regeringen udmærket godt, da den udarbejdede den.

Reaktionen er forståelig, for statsministerens barske ord om alt eller intet fortæller, at han ønsker valg.

Heller ikke socialdemokratiet kan medvirke til lovforslagenes gennemførelse, tværtimod vil vi sige klart nej af 4 hovedgrunde.

For det første: det vil på en urimelig måde blive de arbejdsløse, de lavtlønnede og pensionisterne, der kommer til at bære de største byrder.

For det andet: planen handler kun om 1975 og kræver en masse af lønmodtagerne, men der oplyses intet om, hvad der skal ske senere.

For det tredje: lønmodtagerne skal lægge ryg til at genskabe et virksomt erhvervsliv, men det bliver ensidigt, når det ikke kædes sammen med en medejendomsret til de investeringer, som lønmodtagerne skal bidrage til.

For det fjerde: regeringens handlemåde er præget af en uhyre mangel på ansvar på grund af de kræfter, man risikerer at slippe løs gennem sin provokerende holdning over for lønmodtagernes organisationer.

Der var truffet de helt store forberedelser til eftermiddagsforestillingen forleden. Den tidsmæssige planlægning var i orden, iscenesættelsen var grundig. Opbudet af partier og organisationer blev kort tid før premieren modtaget af hovedpersonen for at få at vide, at de kun skulle medvirke som statister. På det tidspunkt var programmet både duplikeret og trykt.

Efter at vi nu kender anmeldelserne, ser det ud til, at stykket må tages af plakaten, for statisterne har nemlig sagt stop. Det var et helt andet stykke, de ønskede opført. Et, hvor de også ville sige noget og dermed give stykket både indhold og mening. De ønskede ikke en solooptræden på andres bekostning.

Og hvem var så de tilskuere, der skulle betale prisen? Det var de over hundrede tusinde arbejdsløse, der i månedsvis har stået og ventet på, at handlingen skulle tage sin begyndelse. Det var de mismodige, der fylder lægernes konsultationsværelser, fordi arbejdsløshedens forbandelse ikke kan gøres

op i kroner og øre. Det var de mange familier, der lever med frygten for i morgen.

Hvis regeringen ønsker at spille hasard med sin egen fremtid, kan det næppe være andres sag, men det vedkommer os, når vi ser den spille hasard med de arbejdsløses fremtid, med landets fremtid. Det er jo det, vi i virkeligheden har været vidne til i det meste af 1974, og det er grunden til, at socialdemokratiet med stigende styrke har forlangt dens afgang. I dag synes der at være betydelig mere forståelse for de ord, vi udtalte ved den store debat den 20. september, og i dag er det ikke kun socialdemokratiet, der stiller spørgsmål som: hvorfor foretog regeringen sig intet, da der efter februarforliget lød tydelige advarsler om en kommende, foruroligende arbejdsløshed? Hvorfor foretog regeringen sig intet, da socialdemokratiets formand ved påsketid opfordrede statsministeren til at indlede forhandlinger mellem partier, som man kunne forvente ville sætte ind mod arbejdsløshed og rette økonomien op? Hvorfor foretog regeringen sig intet, da vi oplevede den i virkeligheden historiske begivenhed, at LO i maj måned strakte hånden frem til en indkomstpølitik? I stedet takkede man ved at lægge op til storebededagsforliget, der var ensidigt vendt imod LOs medlemmer. Hvorfor foretog regeringen sig intet, da socialdemokratiet kom med sin helhedsplan? I stedet udviste man en sådan passivitet, at tidspunktet for en indkomstpølitisk løsning ikke blot blev forpasset, men vanskeliggjort på et senere tidspunkt. Hvorfor foretog regeringen sig intet, da lønmodtagernes organisationer bad om tidlige forhandlinger, således at LO og arbejdsgiverne kunne komme i gang med reelle overenskomstforhandlinger? Hvorfor foretog regeringen sig intet, da socialdemokratiet under beskæftigelsesdebatten den 10. oktober stillede forslag, som vi siden selv måtte føre frem i folketinget?

Sjældent har en regering mødt et så samarbejdsvilligt folketing. Socialdemokratiet har deltaget aktivt i flere løsninger og anvist veje for andre, og alligevel, alligevel har regeringen ikke været i stand til at løse de egentlige problemer, vi står i. I stedet har man ladet stå til.

De afsnit i statsministerens tale, der mænkende fortæller om situationens alvor, om de arbejdsløse, som det går ud over, skulle

[Kjeld Olesen.]

statsministeren have holdt for flere måneder siden. I de sidste 3-4 måneder har landet i virkeligheden ikke haft nogen regering. Man har ventet på, at tingene skulle udvikle sig så katastrofalt, at der blev skabt en tilpas baggrund af uhygge for statsministerens — og det skal jeg indrømme — effektfulde tale om blod, sved og tårer.

Det er os ubegribeligt, at regeringen tør anlægge en sådan taktik. For at kunne levere de mest virkningsfulde effekter, først og fremmest ved at spille på befolkningens frygt, har statsministeren ofret den sidste mulighed for en holdbar løsning. I sandhed et højt spil med andres velfærd som indsats.

Jeg erindrer ikke, at nogen statsminister, måske bortset fra en Estrup og en Madsen-Mygdal, i den grad har provokeret og lagt sig ud med alle de partier og alle de organisationer, som han i stedet for skulle have udviklet et nært og tillidsfuldt samarbejde med. Med en, jeg vil sige uhørt brutalitet søger han at likvidere den frie forhandlingsret, og tilmed sker det få dage efter, at man har opfordret parterne til at færdiggøre forhandlingerne inden januar. Med sin handling leger statsministeren med ilden.

Regeringen vil næppe være uenig i, at vi i Danmark har organisationer med ledere, der føler et ansvar både over for deres medlemmer og over for samfundet som helhed. Det er ingen hemmelighed, at der også findes grupperinger, hvis formål er at skabe størst mulig forvirring, og som forsøger at undergrave bestræbelserne på at rette vor økonomiske situation op.

Regeringen har gennem sin handling ikke blot undsagt, jeg gentager undsagt, de ansvarlige organisationers ledere, man har direkte støttet de uansvarlige. At der kommer en reaktion, bør ikke være fremmed for statsministeren. Socialdemokratiet ønsker ikke på nogen måde at støtte handlinger, der strider mod hele retsgrundlaget for arbejdsmarkedet, men statsministeren skal vide, at han og kun han har det fulde ansvar, hvis udviklingen kommer til at gå i en uønsket retning.

Vi har nu haft lejlighed til en nøjere gennemgang og beregning af regeringens forslag. Deres virkninger forekommer endnu mere ensidige og endnu mere uretfærdige, end en umiddelbar vurdering lod ane. Det

gennemgående er den helt uacceptable situation, som lavtlønnede og pensionister bringes i, f. eks. med den foreslåede nulstilling af pristallet, der betyder længere tid, inden lønmodtagerne får kompensation for prisstigninger. De indefrosne dyrtidsportioner betyder i virkeligheden et varigt tab af kompensation for de prisstigninger, der har fundet sted i 1974. En forlængelse af de kollektive overenskomster rammer igen specielt de lavtlønnede inden for normallønsområdet, fordi de ikke har mulighed for at dække sig ind gennem forhandlinger i overenskomstperioden, som de arbejdere kan gøre det, der er inden for minimallønsområdet. Som bekendt reguleres folkepension, invalidepension og andre sociale pensioner delvis efter lønudviklingen på det private arbejdsmarked. Indgrebene over for dyrtidsreguleringen vil gå hårdt ud over de grupper.

Forslaget om udbytter og tantiemer er tomt og indebærer i realiteten ingen stramning af udbytter og tantiemer i det private erhvervsliv for 1975.

Tager vi forslaget om prisstop for landbrugsvarer, skal det virke i producentledet, og derved giver det ingen garanti for, at der ikke kommer yderligere prisstigninger i forbrugerledet. Hertil kommer endelig, at der kun er tale om en del af fødevarerne. Hvad med grønsager? Hvad med brød? Hvad med mel? Hvad med margarine? Hvad med kartofler?

Hr. Heinesen vil senere uddybe regeringens plan og gøre det endnu mere klart, at den naturligvis ikke kan accepteres af socialdemokratiet, og jeg nægter at tro, at ret mange af regeringens egne forligspartier vil kunne acceptere dens tydelige asociale tendens.

Hvad er det i virkeligheden, regeringen fortvivlet forsøger? Den prøver at gennemføre en 3/4-årig nødløsning, hvorefter man som tidligere sket håber, at et eller andet vil vise sig. Samfundets nuværende problemer er i virkeligheden det liberale samfunds krise.

Regeringen har ikke villet indse, at problemerne kun løses ved en tilstrækkelig planlægning og ved brug af de midler, der er nødvendige for at føre denne planlægning ud i livet. Her tror jeg at vi i virkeligheden har den egentlige forskel på regeringens og socialdemokratiets svar på et samfund i kri-

[Kjeld Olesen]

se, og jeg vil gøre opmærksom på, at vi foregøgler ingen løsning uden byrder, men vi foreslår en løsning med en mere retfærdig fordeling end den, vi har set.

Hvad er det da, socialdemokratiet vil? Først og fremmest ønsker vi at medvirke til et folketing med bredde bag beslutningerne, med mere stabilitet, med mere handlekraft. Socialdemokratiet ønsker et folketing, hvis handlinger kan genskabe den fornødne tillid mellem befolkningsgrupper, mellem partier og organisationer, hvis samarbejde er en afgørende forudsætning for, at vi kan nå de rigtige løsninger. Vi må se i øjnene, at det ikke lader sig gøre under de nuværende vilkår. Tværtimod har regeringens seneste handlinger meget stærkt forværret mulighederne for noget sådant.

En ny regering må som første handling tage kontakt til arbejdsmarkedets parter og orientere om de forslag, man agter at gennemføre. Det bør være en begrænsning af det offentlige udgifter, således at de statslige budgetter ikke må stige overhovedet i de kommende 3 år ud over løn- og prisstigninger, og bortset fra hvad hensynet til beskæftigelsen kræver. Det bør være de punkter i en indsats mod arbejdsløsheden, som socialdemokratiet allerede har stillet forslag om. Det bør dreje sig om en skattereform, der betyder stærkt begrænsede fradrag, indførelse af kuponskat, en omlægning, der indebærer, at sociale pensioner holdes helt uden for beskatning. Det bør være forslag til en jordpolitik, der kan bekæmpe inflationen, som det er foreslået i vor helhedsplan. Det er egentlig fantastisk, at regeringen kan tale om at bekæmpe inflationen, uden at man kommer ind på en af de væsentligste indenlandske inflationsårsager. Det bør være forslaget i 7 punkter om en bedre planlægning af hele kapitalmarkedet, således at der sker en koordinering af kapitalbehovet inden for både den offentlige og den private sektor.

En regering må dernæst fastholde kontakten til arbejdsmarkedets parter og nøje følge

udviklingen. Hvis en indkomstpolitik bliver nødvendig, må den tage sit udgangspunkt også i socialdemokratiets helhedsplan, hvor en af betingelserne vil være lønmodtagernes medejendomsret til den fremtidige kapitaldannelse. Det vil være med åbenhed, at socialdemokratiet møder til forhandling om sit ØD-forslag.

Vi kender ikke sammensætningen af et nyt folketing, men efter al sandsynlighed vil der stadig være partier, der ønsker at gøre problemerne større. Der er mere end ét. F. eks. har kommunisternes optræden i et år, både inden for og uden for Christiansborgs mure, givet os tilstrækkeligt bevis for, at de arbejdsløse for dem kun er et middel. Men når luften er rensed, vil der også være partier, der føler ansvaret for, at problemerne løses. Socialdemokratiet ønsker ikke at henfalde til teoretiske diskussioner og tanker om samarbejds muligheder. Blot vil vi sige, at når der skal handles, vil det kræve åbenhed og vilje i samarbejdet. Også her vil socialdemokratiet kende sit ansvar.

Glistrup (FP):

De spørgsmål, som folketinget i dag begynder at forhandle, burde have været afgjort i august måned. Dengang henvendte fremskridtspartiet sig til regeringen og påpegede, at nu var tiden inde til at klare den truende arbejdsløshed. Regeringen stod kold og i og for sig aldeles uforstående over for den fare, som vi andre så var i anmarch. Vi gik da til socialdemokratiet, fordi forholdet jo var det, at socialdemokratiet og vi sammenlagt havde det fornødne antal mandater til, at vi kunne have fået folketinget indkaldt i august måned, så problemerne kunne have været klaret, da de endnu var af en sådan størrelsesorden, at de menneskelige lidelser ville være begrænsede. Socialdemokratiet var imidlertid besat af partitaktiske tanker om, at man måtte vælte ansvaret over på regeringen og derigennem bringe sig i en god position, og derfor var heller ikke socialdemokratiet handledygtigt, dengang spørgsmålet virkelig skulle have været klaret.

[Glistrup.]

I den situation så fremskridtspartiet ingen anden udvej end at sørge for, mens det endnu var så nogenlunde magsvejr, at få et folketingsvalg, således at et nyvalgt folketing, efter at et valg havde været afholdt den 15. eller 22. oktober, kunne være gået i gang i fred og ro med at løse de spørgsmål, der så ganske åbenbart ville brænde på i januar kvartal 1975, hvor både vintersæsonen, overenskomsternes udløb og finansårets udløb ville frembyde de virkelig store problemer.

Det skulle ikke så være, og fordi socialdemokratiet ikke ville være med til noget, og fordi venstregeringen ikke forstod, hvor vanskelige spørgsmålene var, kom vi så ind i, at hundrede tusinde danske husstande er blevet påført ganske unødige lidelser dette efterår gennem arbejdsløshedens forbandelser.

Så kom omsider statsministeren til erkendelse af, at der var vanskeligheder forude, og vi oplevede så den tale, der vakte så megen opmærksomhed her i forgårs. Det var i og for sig berettiget, at statsministerens tale vakte opmærksomhed, for siger ikke det gamle ord, at man skal glæde sig mere over en forhærdet synder, der omvender sig, end man skal fryde sig over 26 retfærdige? Derfor kan vi kun med glæde se, at der nu er kommet en analyse af situationen fra statsministerens side, som vi i lange og meget væsentlige passager fuldt ud kan tiltræde, fordi det faktisk blot er en gentagelse af, hvad fremskridtspartiet har sagt ved møde efter møde ud over landet.

Men så skal vi jo gerne videre frem, nu da hindringen for, at dette folketing kan arbejde, omsider er fjernet, og fremskridtspartiet gentager sin fremstrakte hånd fra maj og fra november, nu skal vi gå ind i et parlamentærisk flertalsberedskab for at løse disse spørgsmål, der vil vokse til det katastrofale, hvis folketinget på ny svigter sin pligt til at klare de opgaver, der har dimensioner, som vi vel ikke har set det i den sidste snes år.

Der er utvivlsomt mindst 150 medlemmer herinde, der er enige med mig i den analyse af situationen, at det vil være aldeles forkert, om vi skal påføre befolkningen yderligere lidelser ved nu at lade tingene gå i stå i yderligere 2-3-4 måneder. Der er også disse 17 kroniske mistillidspartister, som under

alle omstændigheder bare vil se hele spillet væltet, men inden for de resterende skulle der forhåbentlig være de bedste muligheder for at nå et resultat. Vel, vi har nu her hørt af hr. Kjeld Olesens indlæg, at socialdemokratiet ikke vil være med, men så er der dog immervæk et solidt flertal på 112, som kan samarbejde om at nå frem til afklaringen af de sammenhængende helhedsplansproblemer, som byder sig, og som vil være afklaret i løbet af de næste 3-4 måneder med den sidste opgave at få vedtaget finansloven her i slutningen af marts måned.

Derfor opfordrer jeg til, at vi søger et nært politisk samarbejde mellem de 112, der vil være med. Det er ikke et spørgsmål om at omdanne regeringen. Det er sikkert mest praktisk, at de 12, der nu er inde i at fungere som ministre, fortsætter, men skal problemer af denne ekstraordinære størrelse løses, kan det ikke nytte noget, at den politiske styring ligger på så smalt et grundlag, som det i øjeblikket er tilfældet. I uvejet må vi rykke sammen og uden gammelt nag og historiske misforståelser forsøge at hjælpe hinanden med at få problemerne løst. Det kan så udmærket ske under den devise, som hr. Enggaard, formanden for venstres gruppe, fremhævede i radioen i aften, at vi skal under alle omstændigheder søge helheden løst overensstemmende med den udredning, der senest kom fra statsministeren i tirsdags for, hvordan det kan klares, men om masser af enkeltheder må vi selvfølgelig forhandle under den normale arbejdsform, som vi nu engang har herinde. Det er i og for sig en god formel at gå til arbejdet med at klare problemerne på.

I det arbejde vil fremskridtspartiet selvfølgelig medvirke til at forsøge at forbedre oplægget mest muligt, for det er jo i og for sig ikke nogen politisk strid, der står mellem $\frac{5}{6}$ af den danske befolkning om, hvordan vi skal løse den øjeblikkelige situation, det er bare det med at bidrage med, at vi hver for sig kommer med vore fornuftige indslag og afpasser os efter hinanden og indstiller os på, at vi er valgt til at tage beslutninger, vi er valgt til at løse opgaverne, vel vidende, at vi selvfølgelig ikke kan få alle vore synspunkter igennem. Da vi kun bliver nogle og tyve procent af et eventuelt flertal, kan vi vel ikke indstille os på at få mere end nogle og tyve procent igennem, og skulle det blive

[Glistrup.]

lidt mindre, ja, så er det afgørende at løse landets problemer og ikke at nå frem til den matematiske afbalancering. Vel vidende, at det er sådan, vil vi gerne i 7 hovedpunkter udkrystallisere, hvor vi mener at vi kan bidrage til at forbedre statsministerens helhedsplan.

For det første er det vor opfattelse, at helhedsplanen ikke tager det fornødne hensyn til dem, der virkelig er hårdt ramt, dem, der nu har været arbejdsløse i nogle uger. Det er jo således med arbejdsløsheden, at den kan måske så nogenlunde tolereres den første og anden uge, men når man går ind i anden, tredje eller fjerde måned, så begynder det virkelig at pine på både med familieforstyrrelserne, nervepresset, økonomiudlæggelsen osv.; derfor er det den gruppe her i landet, det gælder om hurtigst muligt at komme til undsætning. Det er jo sådan, at hvis der ikke gøres noget, som virkelig tager sigte på denne gruppe, må den se i øjnene — helhedsplan eller ikke helhedsplan — at så at sige alle de 80.000 registrerede arbejdsløse ikke kommer i beskæftigelse før tidligst, når forårsklimaet melder sig i april-maj måned. Derfor må der findes foranstaltninger, der løser specielt denne gruppes problem med at få beskæftigelse.

Vi er ikke dogmatikere, vi vil gerne lytte til, hvad der er af fornuftige forslag, men det mest fornuftige, vi hidtil har hørt i debatten, er vort forslag om, at man ofrer denne 500-krone ugentlig på tilskud til løn til dem, der blev ansat inden for denne 80.000-gruppe, og laver en tidsbegrænset ordning frem til 1. april. Vi ved godt, at vi hidtil ikke har fået tilslutning fra nogen anden politiker end den tyske forbundskansler, Helmut Schmidt, men vi håber, at erkendelsen af synspunktets rigtighed også vil brede sig til det danske folketing; i hvert tilfælde er der her et problem, der skal løses.

For det andet lider regeringens helhedsplan så ganske åbenbart af den fejl, at den ikke tager det fornødne hensyn til lavindtægtsgruppernes forhold. Vi har oplevet i de sidste par år en inflation på mere end 25 pct., således at det, der var 1 kr., da overenskomsterne blev indgået i april 1973, nu er ved at være mindre end 75 øre. Derfor må lavindtægtsproblemet løses, og det er jo ikke bare arbejderne, det gælder, det er

skam i allerhøjeste grad også andre grupper, erhvervsdrivende, der er knækket sammen under den brutale og hensynsløse passivitet, som dette folketing under regeringens ledelse har vist i de sidste måneder.

Vort løsningsforslag her er, at den skattefri bundgrænse forhøjes fra 9.000 kr. til 19.000 kr. allerede med virkning fra begyndelsen af 1975. Det vil betyde, at vi kan få ca. 1 mill. mennesker ud af det afsindige skattesystem, som man har opbygget, og som jo nok er hovedårsagen til, at det ligger så dårligt med Danmarks økonomi, som det gør i øjeblikket. Det vil betyde, at 400.000 folkepensionister vil blive fri for de for dem uforståelige skatteopkrævninger, og at godt og vel ½ mill. andre, som ikke har nogen skatteevne, heller ikke skal køres igennem denne vanvittige papirmølle, som indkomstskattesystemet har udviklet sig til.

For det tredje mener vi ikke blot, at regeringens forslag ikke tager tilstrækkeligt hensyn på det kortere sigt, men tillige, at man stopper op helt umotiveret ved at sige, at den 1. januar 1976, i denne nytårsnat, må alle problemer vælte ud over det stakkels Danmark. Så må vi se, hvordan vi klarer den, når vi vågner op til tømmermændene efter det næstfølgende årsskifte. Her må vi simpelt hen få indsat et eller andet grundlag, hvorpå vi hurtigst muligt kan nå til afklaring også af de langsigtede problemer.

Rigeligt mange gange har vi stået i dette folketing og lavet kortsigtede løsninger, der viste sig ikke at hjælpe et hak, der ikke var i overensstemmelse med de perspektiver, som vi alle ved vi skal have ind i langtidsplanlægningen, det, som er pålagt os, ikke blot igennem fremskridtspartiets skrifter, men f. eks. også gennem sådan noget, som hedder Perspektivplan I og II. Vi må tage fat på at løse de spørgsmål. Fremskridtspartiets løsningsbidrag kender man igennem vore mange lovforslag om simpelt hen at fjerne ondet ved dets rod. Kun ved at fjerne de svulmende offentlige udgifter og afvikle indkomstskatten i takt hermed, fjerne dem fra bunden af, kan vi varigt sikre os det valutagrundlag, det inflationsbekæmpelsesgrundlag, som er den eneste sikre langsigtede vej til at undgå, at vi får en langtidsarbejdsløshed her i Danmark.

For det fjerde har vi i fremskridtspartiet tilstrækkelig mange dyrlæger til, at vi er klar

[Glistrup.]

over, at regeringens forslag om disse 1.000 kr. i skattefrit dyrtidsvederlag ikke er noget, der er vitaminer i, lige så lidt som der er i det, når hundehvalpen begynder at søge fodring ved at spise sin egen hale, for det er jo simpelt hen det, man her gør. Man siger, at nu kræver vi simpelt hen ind fra skatteyderne sådan en 1.100-1.200 kr. pr. næse, for så bliver der måske 1.000 kr. tilbage, når administrationen har slugt sit, og det deler vi så ud som såkaldt skattefrit dyrtidstilskud. Denne Storm P.-maskine er ikke blot latterlig, den er også direkte skadelig, for vi ved jo alle sammen, hvordan det vil gå: de mennesker, som sidder i gode stillinger, skal nok sikre sig deres dyrtidskompensation ved siden af de 1.000 kr., mens der derimod ikke vil blive en tilstrækkelig hjælp til de mennesker, som virkelig har hjælp behov.

Det er en meget uklog måde at smide om sig med den betrængte statskasses midler på at gå frem via denne fikse eller ufikse idé. Jeg ved ikke, om man skal kalde det det ene eller det andet, jeg vil nødig fornærme nogen, så derfor kan man selv vælge, om man vil kalde det det ene eller det andet, så har vi dækket hele feltet, men det er i hvert tilfælde ikke nogen god idé.

For det femte må jeg for en gang skyld erklære mig enig med en højtstående embedsmand, nemlig monopolrådets formand, professor von Eyben, der har sagt — og det behøver man såmænd ikke have så megen kløgt for at sige — at regeringens forslag om avancestop er noget, som ikke kan tilpasses i det virkelige liv. Det er simpelt hen en ordning, der kan se nok så god og pæn ud på papiret, men bliver meget svær og meget vanskelig at administrere. Vi vil derfor fraråde, at man fortsætter ad den vej.

Den sjette profil, jeg gerne vil tilføre det samlede arbejde, som nu skal udføres, formentlig af repræsentanter for de 112 mandater herinde, som gerne skal vise, at Danmark kan regeres, selv om socialdemokratiet ikke er regeringsdygtigt, er, at disse 112 medlemmer forhåbentlig vil kunne enes om, at det ikke er rigtigt at gennemføre regeringens forslag om at skærpe kapitalvindingskatten fra 65 pct. til 75 pct.

Jeg ved godt, at regeringen har talt noget om, at det skulle ramme spekulanter, men det er forkert; spekulanter omfattes slet

ikke af kapitalvindingsskatte reglerne. Nej, det, det rammer, er først og fremmest generationsskifterne i landbruget, hvor man ved de typiske slægtsgårde har haft små erhvervessummer, eventuelt små vurderinger pr. 13. alm. vurdering, fordi slægtsgårde sjældent er i handelen, og fordi man ved 13. alm. vurdering var beskeden og tilbageholdende i mange egne af landet, hvor slægtsgårde er beliggende. Derfor kommer der så ringe en reguleret anskaffelsessum, og derfor kommer der en stor kapitalvindingsskattepligtig avance netop ved den slags gårde. At belægge det med 75 pct. og endda, som et af de meget få indslag fra regeringens side, lade det gælde ud over den 1. januar 1976 synes vi bestemte ikke fra fremskridtspartiets side er nogen god idé. Når vi ved, at denne kapitalvindingsskat er en af de allervæsentligste faktorer til at skabe og bibeholde arbejdsløshed i dette land, så synes vi, det er en besynderlig idé at skærpe kapitalvindingsskatten, når talen er om at bekæmpe arbejdsløsheden.

For det syvende må man holde op med denne, skal vi sige løse dalren frem og tilbage, som har præget statsfinansernes tilrettelæggelse i den sidste måneds tid eller tre. Vi må simpelt hen ind på en linje, hvor man har et fast parlamentarisk flertal, som påtager sig det fornødne klare baggrundsansvar for, at der bliver dækket, hvad dækkes skal, herunder også forhøjelsen af bundgrænsen, som vi altså helst ser sker fra 9.000 kr. til 19.000 kr. Det må efter vor mening først og fremmest ske ad den vej, at man skærer ned på det offentlige lønbudgetter, som er svulmet op til en alt, alt for stor højde, og dernæst ved, at man skærer ned på det offentlige særligt valutakrævende udgifter.

Disse 7 indslag er altså blot, hvad fremskridtspartiet i første omgang har at byde på i det konstruktive samarbejde, der skal i gang. Vi stiller nu som tilforn ikke nogen ultimative krav af nogen som helst art. Vi er rede til at gå ind i en saglig forhandling til løsning af det, som vi alle sammen ved er nødvendigt for at klare landets problemer, således som statsministeren fremstillede det. Vi går meget gerne i arbejdstøjet.

Vi håber, at hr. Enggaard, der så klart afstak problemstillingen i radioen i går, allerede er klar til at indkalde til udvalgsarbejde, inden dette døgn er gået til ende, såle-

[Glistrup.]

des at vi nu kan få løst problemerne. Det haster. Det skulle være sket tidligere; vi kan ikke ændre historien med tilbagevirkende kraft, men vi kan sørge for, at vi fremover virkelig får løst spørgsmålene både for de arbejdsløse og andre med lavindtægter her i landet.

Christophersen (V):

Siden den 8. januar i år har folketinget truffet en lang række meget afgørende politiske beslutninger. Til effektiv beskyttelse af den danske valutastilling og af kronens kurs er der foretaget upopulære, men nødvendige begrænsninger såvel af det offentlige som af det private forbrug. Til sikring af vor internationale betalingsevne har regeringen med folketingets indforståelse ladet optage de nødvendige betydelige lån i udlandet. For at bringe ro i bolig- og byggesektoren har et bredt flertal her i folketinget indgået et 4-årigt boligforlig, der fastlægger reglerne for hele boligområdet. Der er endvidere gennemført den største skattenedsættelse, vi nogen sinde har været vidne til. Fra 1. januar 1975 sænkes indkomstskatterne med 7 mia kr., og i tilknytning hertil er der mellem en række partier aftalt offentlige besparelser i 1975 på 7 mia kr.

Disse beslutninger er truffet på regeringens initiativ, men de har naturligvis kun kunnet træffes, fordi det har været muligt at tilvejebringe et bredt politisk samarbejde mellem regeringen og langt de fleste af folketingets partier. Vi er nu i dag nået til det tidspunkt, hvor dette folketing må vise, om det også formår at løse den største af alle de opgaver, vælgerne har stillet os. Vi er nu nået til det tidspunkt, hvor der skal træffes hurtige, effektive og tilbundsgående beslutninger om den økonomiske politik, der skal føres gennem hele 1975. Vi kender regeringens oplæg til forhandlingerne. Med sin Helhedsplan 1975 har den præsenteret folketinget for en række forslag, der i fællesskab betyder, at vi i de kommende måneder kan stabilisere omkostninger og priser her i landet. Hvis planen vedtages, vil resultatet blive en nedgang i den betydelige og helt uacceptable arbejdsløshed. Det vil betyde et fald i det effektive renteniveau. Det vil betyde bedre konkurrenceevne i dansk er-

hvervsliv og dermed også en bedre valuta-indtjening.

Venstre kan naturligvis tilslutte sig dette udspil fra regeringen. Det er præget af balance, for det betyder, at alle befolkningsgrupper, undtagen de svageste, dvs. folke- og invalidepensionister, kommer til at bære deres part af byrden. Regeringens udspil er også præget af mod, fordi det samtidig stiller den danske befolkning over for den virkelige sandhed om den økonomiske situation, vi gennem mange år har bragt os selv i. Efter mange års forsømmelig økonomisk politik og forsøg på at leve over evne er vi nu nået dertil, at vore virksomheder, at vort erhvervsliv, ikke længere kan konkurrere effektivt, hverken på de internationale markeder eller med de varer, der importeres her til landet. Omkostningerne er simpelt hen blevet for høje. Over for disse alvorlige følger er der efter venstres opfattelse ikke anden løsning end at gennemføre en altomfattende stabilisering af indkomster, af omkostninger og af priser her i landet. Vi må nu alle indstille os på, at vi for en periode må blive stående på vort nuværende indkomstniveau, og det gælder, hvad enten vi er lønmodtagere i det private erhvervsliv eller i den offentlige sektor, eller vi er selvstændige erhvervsdrivende, landmænd, håndværksmestre, fabrikanter, detailhandlere eller folk i de liberale erhverv, eller vi er folk, der modtager honorarer, takster, udbytter og tillæg af den ene eller den anden art. Kun gennem en sådan altomfattende stabilisering af omkostningsniveauet, af lønninger, af avancer og af priser kan vi nå det nødvendige mål.

Det er klart, at man så kan drøfte, hvorledes en sådan løsning rent teknisk kan udformes, men jeg skal på venstres vegne understrege, at der hverken kan eller må herske tvivl om, at målet er en sådan fastfrysning af det indenlandske omkostningsniveau. Derfor tillægger vi det også afgørende vægt, at folketinget gennemfører forslagene om forlængelse af overenskomsterne til 1. januar 1976, om, at der ydes en kontant kompensation for de 3 dyrtidsportioner, der skulle udbetales til marts næste år, om, at man i 1975 har en halvautomatisk dyrtidsregulering, og at man nu får fastlagt princippet om lige store dyrtidsportioner til alle.

[Christophersen.]

Disse forslag er forudsætningen for og den naturlige konsekvens af, at man samtidig gennemfører et almindeligt avancement og et egentligt prisstop for en lang række fødevarer.

Venstre tillægger det også afgørende betydning, at der som et resultat af en sådan stabiliseringspolitik gives dansk erhvervsliv en håndsrækning i form af bedre afskrivningsregler, større muligheder for at klare sig i perioder med underskud, kombineret med en lang række forbedringer af låne- og garantistillelsesmuligheder, bedre adgang til konsulentbistand osv.

Vi er ikke i tvivl om, at hele dette udspil fra regeringen vil møde kritik fra interesseorganisationernes side. Men efter vores opfattelse er tiden nu også inde til, at folketinget træffer sine beslutninger ud fra en helhedsvurdering. Vi kan ikke acceptere, at særinteresser eller organisationsinteresser i en uhyre vanskelig økonomisk situation skal have lov til at blokere mulighederne for en fornuftig løsning på landets problemer. Vi respekterer det arbejde, der udføres af organisationerne og af deres ledere. Men de og alle andre må forstå, at der kan være situationer, hvor disse interesser naturligt må vige for samfundets interesser. Jeg vil derfor også advare folketingets øvrige partier mod at lægge for meget øre til indvendinger fra den kant. Nu er det os, og ikke andre end os i dette folketing, der skal træffe de nødvendige beslutninger.

Hvad er så alternativet til regeringens helhedsplan?

Efter venstres opfattelse er der ikke noget alternativ, men vi vil naturligvis under denne debat med interesse lytte til, hvad der bliver sagt, for det er jo nu, alternativerne må bringes frem. De, som har stærke og kritiske indvendinger mod helhedsplanen, har en selvfølgelig pligt til så at sætte noget andet i stedet. De, som under denne debat afviser regeringens udspil, må så også fortælle, på hvilken anden måde de mener man kan opnå et resultat af samme art og af samme værdi, hvordan man uden brug af regeringens forslag vil sikre, at indkomster, lønninger, avancer og andre omkostninger igennem hele 1975 kan holdes fast på det nuværende niveau. Dette må man gøre på en både overbevisende og indlysende måde,

hvis man ønsker at afvise principperne i regeringens helhedsplan.

Vi har jo allerede fået et par indlæg, som afspejler, hvordan nogle betydningsfulde partier ser på regeringens udspil. Hr. Kjeld Olesen har haft et indlæg. Jeg skal ikke sige meget om det debatemæssige niveau, hr. Kjeld Olesen bevægede sig på. Han brugte udtryk som uhørt brutalitet, provokationer, og han drog sammenligninger med Estrup. Jeg tror, at disse bemærkninger mere karakteriserer den, som bruger dem, end den, som de bruges om.

Jeg skal heller ikke sige meget om hr. Kjeld Olesens saglige fundering, selv om jeg er lidt skuffet over, at han ikke har læst den helhedsplan, som han stod her og afviste. Jeg er f. eks. skuffet over, at han ikke har bemærket, at pensionisterne jo netop ikke rammes. Jeg er også skuffet over at bemærke, at han ikke er klar over, at regeringen netop ved sit forslag om kapitalvindingsafgiften har taget jordspørgsmålet med.

Men det, jeg godt ville registrere, var hr. Kjeld Olesens mangel på et alternativ. For hvad var det, hr. Kjeld Olesen fremholdt som den anden vej, man kunne gå? Ja, det var nogle uforpligtende ønsker om ØD og om kapitalstyring og om en skattereform med færre fradrag og nogle andre mindre ting. Tror man virkelig i socialdemokratiet, at dette er et alternativ til det forslag, regeringen er kommet med? Tror man virkelig, at man med den slags forslag kan gennemføre den upopulære, men nødvendige foranstaltning, der består i fuldkommen at fastfryse og stabilisere omkostningsniveauet i det danske samfund for en periode af et helt år?

Det kan man nødvendigvis ikke tro, men det var altså det eneste, hr. Kjeld Olesen i dag kunne præsentere som et alternativ til regeringens udspil.

Vi har også fået et indlæg fra hr. Glistrup. Det var jo i højere grad end normalt præget af uklarhed, også af venlighed, men venlighed tæller måske ikke så meget, hvis man ikke rigtig har noget at have den i. I hvert fald var der jo, sådan som jeg kunne lytte mig til den tale, ikke nogen stillingtagen til de væsentlige hovedprincipper. Der var ikke nogen stillingtagen til hovedprincippet om en fastfrysning af lønninger, af avancer, honorarer og udbytter, og der var jo på

[Christophersen.]

nogle punkter nærmest en klar afvisning, en afvisning af forslaget om at erstatte dyrtidsportionerne i foråret med en kontant kompensation på 1.000 kr., en fraråden af at operere med et avancestop, en afvisning af, at man skulle skærpe kapitalvindingskatten, og så var der samtidig forslag, som hr. Glistrup jo udmærket ved er fuldkommen urealistiske. Det er fuldkommen urealistisk nu, 3 uger før den 1. januar 1975, at komme her og sige, at nu skal den skattefrie bundgrænse sættes op fra 9.000 kr. til 19.000 kr. Det er et forslag, der ikke er nogen som helst statsfinansiel dækning for, medmindre man vil skride til så dybtgående nedskæringer af de offentlige udgifter, at vi dermed forværrer arbejdsløshedsproblemerne ud over det niveau, de allerede befinder sig på. I den forstand — selv om jeg skal erkende, at hr. Glistrups indlæg var præget af venlighed — var det altså, når vi kom til realiteterne og til alternativet, mindre opmuntrende, men det kan vi naturligvis under debatten vende tilbage til.

Så skal jeg blot til sidst sige, at jeg er overbevist om, at befolkningen i dag med den største interesse vil lytte til vor debat. Jeg tror, den forventer, at folketinget nu tager fat på den store opgave. Jeg tror også, at den forventer, at der i folketinget burde kunne opnås enighed, bred enighed, om en hurtig løsning. Hvis ikke vi herinde kan leve op til den forventning og dermed også til det initiativ, regeringen nu har taget, ja, så tror jeg, at befolkningens tillid til dette folketings arbejdssevne vil have lidt meget alvorlig skade.

(Kort bemærkning).

Kjeld Olesen (S):

Jeg lyttede med stor interesse til hr. Christophersens bemærkninger om, jeg tror, der blev sagt noget om respekten for organisationernes ledere. Den eneste respekt, man har udvist indtil nu, er respekt for landbrugsorganisationernes ledere. De eneste, man overhovedet har ført forhandlinger med, er landbrugsrets hovedorganisationer.

Jeg vil gerne stille hr. Christophersen et direkte spørgsmål, nemlig om hr. Christophersen kan fremvise blot ét eneste eksempel fra vor nyere politiske historie, hvor man

fra politisk side har foretaget indgreb uden i forvejen at have ført forhandlinger med de relevante organisationer.

(Kort bemærkning).

Christophersen (V):

Jeg skal ikke foretage nogen gennemgang af vores nyere politiske historie, men blot sige til hr. Kjeld Olesen, at hans spørgsmål er fuldkommen irrelevant. Det, der er afgørende, er, hvordan folketinget vil leve op til den forpligtelse, der påhviler dette folketing til at føre en fornuftig økonomisk politik. Da må man tage stilling til det forslag, regeringen har fremlagt, uanset hvad organisationerne mener om det.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Da statsministeren i tirsdags fremsatte de forslag, der nu er til behandling, så opstod der jo med det samme beskyldninger om, at det, regeringen kom med, var et valgoplæg, og lige så sædvanemæssigt reagerede statsministeren ved at udtrykke forurettelse over en sådan beskyldning.

Det er selvsagt væsentligt, at vi ved denne lejlighed får diskuteret også den side af sagen, men inden jeg kommer ind på min vurdering af den politiske side af sagen, vil jeg gerne beskæftige mig med den økonomiske linje, der tegner sig på grundlag af de forslag, som dels regeringen, dels andre partier har fremsat her i folketinget.

Da det radikale venstre for 14 dage siden fremlagde sin plan til bekæmpelse af den økonomiske krise, Plan 75, understregede vi, at den nuværende krise i flere henseender afviger fra tidligere økonomiske kriser, og at den på sin vis er langt alvorligere. Vi er i en ekstraordinær situation, og en sådan kalder på ekstraordinære midler.

Det radikale venstre har igennem længere tid peget på, at der i den givne situation i ganske særlig grad påhviler arbejdsmarkedets parter et ansvar. Sjældent har Danmark befundet sig i en situation, hvor det som nu er tydeligt, at en afdæmpning af lønudviklingen er den første forudsætning for, at andre forholdsregler til krisens bekæmpelse overhovedet kan nytte. På grund af prisudviklingen i de seneste år — og jeg tænker her særlig på forholdet mellem vore importpriser og vore eksportpriser — er

[Hilmar Baunsgaard.]

Danmark blevet fattigere. Hvis vi lader, som om vi ikke er det, og ubekymret presser pengelønninger og omkostninger i vejret, så forøges arbejdsløsheden, krisen skærpes, og indkomsterne fordeles mellem os på en mere uretfærdig måde.

Der er således på væsentlige punkter overensstemmelse mellem det radikale venstre og regeringen i bedømmelse af de økonomiske opgaver, der foreligger. Der er imidlertid også forskelle mellem den radikale plan og det, regeringen har lagt frem. Mest iøjnefaldende består forskellen vel nok i, at det radikale venstre foreslog en række direkte foranstaltninger til bedring af beskæftigelsen, medens regeringens forslag intet indeholder af den art. Det er efter min mening en svaghed ved regeringens forslag, idet jeg ikke tror, det går an blot at lade stå til over for beskæftigelsen. Det er jo kun få måneder siden regeringen bestred udsigterne til, at arbejdsløsheden til vinter ville komme op på 100.000, som nogle dengang hævdede. Nu har vi som bekendt passeret de 100.000, og ingen tør vel i dag bestride, at tallet udmærket kan passere 150.000, inden vi har toppet.

Der er for det radikale venstre ingen tvivl om, at direkte beskæftigelsesfremmende foranstaltninger af forskellig art på denne baggrund er nødvendige for at finansiere en indsats for større beskæftigelse. Formålet med den økonomiske politik må jo bl. a. være at skaffe udvej for at finansiere en sådan indsats. Regeringen har ikke sådanne forslag med, og det skyldes formentlig i første række, at regeringen bruger alle pengene til noget andet, og det, der især er krævet, er selvfølgelig forslaget om, at alle lønmodtagere skal have 100 kr. skattefrit hver måned, ganske uanset lønmodtagernes indtægt, altså samme beløb til alle. Jeg forstår vel, at meningen er, at de 100 kr. skal erstatte de dyrtidsportioner, lønmodtagerne ikke får udbetalt. Alligevel er der nok grund til at sætte et spørgsmålstegn ved netop dette forslag. I sine virkninger svarer det jo ganske til den omkostningsdæmpende ydelse, arbejdsgiverne har fået i år, men som nu falder bort. Princippet er det samme. Staten betaler en del af arbejdsgivernes lønudgift. Nu vel, det er en ekstraordinær situation,

men netop derfor skal man også passe på, at de ekstraordinære midler, der tages i anvendelse, ikke bliver permanente.

Nu har vi haft disse løntilskud i et år, og nu foreslås de gældende for yderligere ét år til. Det bekræfter den opfattelse, det radikale venstre gjorde gældende, da vi i sin tid stemte nej til løntilskuddene til arbejdsgiverne. Sådanne ordninger er meget svære at komme af med igen. Når det nu foreslås, at ordningen med, at staten betaler dyrtidspengene, skal gælde for et år, så tror jeg, vi alle kan se risikoen for, at vi enten får en ny lønekspllosion til næste nytår, eller også at staten må fortsætte med endnu en gang at betale.

Det er nødvendigt, at vi får drøftet alt dette, inden den endelige beslutning tages. Jeg må da selvfølgelig også tilføje, at det radikale venstre ikke på forhånd kan acceptere, at den beskæftigelsespolitik, vi lagde frem her i folketinget for en uge siden, skal opgives på grund af en anvendelse af midlerne til en politik, vi må være skeptiske over for. Og så må man endelig tage én ting mere med i sin vurdering, når vi nu skal se på dette lovforslags virkninger, nemlig at med tildelingen af 100 kr. pr. måned til alle, uanset deres indkomst, så udelukker man jo derigennem en særlig indsats til fordel for de lavestlønnede. Jeg tror, dette bør overvejes grundigt, simpelt hen fordi jeg går ud fra, at det er rigtigt, at der også denne gang er særlig grund til at afhjælpe lavtlønsproblemerne. Men det udelukkes, hvis vi går frem på den måde.

Nuancer i vurderingen er der altså os og regeringen imellem, men selvfølgelig vil jeg da gerne, samtidig med at jeg konstaterer dette, kvittere for, at regeringen har gentaget et par af de forslag, det radikale venstre forelagde i folketinget i sidste uge. Gode forslag bliver jo ikke dårligere, fordi andre tilslutter sig dem.

Selv om der som nævnt er forskel i vurderingen af enkeltområder, vil jeg dog gerne understrege, at i det økonomiske hovedsigte er der betydelig overensstemmelse imellem regeringen og det radikale venstre. Der skal en fast — nogen vil sige en hård — økonomisk politik til i den nuværende situation. Det vil selvfølgelig være uacceptabelt, om vi skulle opleve den situation, at den ene tred-

[Hilmar Baunsgaard.]
jedel af befolkningen går arbejdsløs, medens de to tredjedele slås for at få mere til sig selv.

Venstres ordfører, hr. Christophersen, sagde, han ville være nådig og ikke gøre mange bemærkninger til de foregående talere. Jeg skal være lige så nådig over for hr. Christophersen. Der er bare én bemærkning, jeg lige vil drage frem som indledning til det næste, jeg vil sige. Hr. Christophersen sagde, at det, vi nu står over for, det er den vigtigste af alle de beslutninger, vælgerne har pålagt os i folketinget at tage. Det er jeg enig med hr. Christophersen i.

Men så må jeg også sige til venstres ordfører, at når man står og skal træffe den vigtigste af alle beslutninger, så har man lov til at forvente, at denne beslutning er den bedst forberedte af alle, og det er jeg bange for ikke er tilfældet.

For hvis jeg skal se på den fremgangsmåde, regeringen har fulgt frem til fremsættelsen af sine forslag, ja, så har regeringen ikke optrådt, som vi fra radikal side havde ventet, men som vi havde frygtet.

Fremsættelsen af forslagene er sket netop på en sådan måde, som vi fra radikal side igennem flere måneder har advaret imod. Allerede i september måned henledte vi opmærksomheden på, at en ønskværdig samtidighed mellem skattelettelserne til januar og fornyelsen af overenskomsterne på arbejdsmarkedet forudsatte en lovgivning, der bragte de gældende kollektive overenskomster til ophør med årets udgang. En sådan lovgivning i september havde selvfølgelig også været et indgreb i arbejdsmarkedets forhold, men kun et procedureindgreb, og på et så tidligt tidspunkt, at parterne kunne tilrettelægge deres indbyrdes forhandlinger efter dette. Men det ville regeringen på det pågældende tidspunkt ikke lytte til.

Under beskæftigelsesdebatten her i folketinget den 10. oktober sagde mit partis ordfører, at arbejdsmarkedets parter selv burde løse deres overenskomstproblemer, og at de

ikke måtte regne med, at der forelå noget alternativ. Det standpunkt blev begrundet med, at folketinget med den nuværende sammensætning er dårligere egnet end sædvanlig til at overtage en uløst overenskomstsituation. Det lå dengang, det var altså den 10. oktober, uden for vor forestillingsevne, at regeringen i alvor kunne tænke sig at gribe ind i arbejdsmarkedets forhold, allerede inden der reelt var kommet forhandlinger i gang på arbejdsmarkedet. Sagen er jo desværre den, at folketinget er opsplittet i så mange partier, at det medfører praktiske vanskeligheder for den politiske beslutningsproces. Men hertil kommer så, at regeringen for sit vedkommende ikke har ledet arbejdet på en sådan måde, at den har kunnet udvikle et tillidsfuldt samarbejde mellem de partier, som løsningen af en overenskomstsituation i folketinget i givet fald måtte bygge på.

Så sent som i sidste uge, da det radikale venstre forelagde sin plan til krisens bekæmpelse, frarådede vi regeringen at gribe ind over for arbejdsmarkedet på nuværende tidspunkt, altså inden parterne overhovedet var kommet i gang med deres forhandlinger. Ingen kan formentlig være i tvivl om, at der bag disse radikale advarsler har ligget bekymring for folketingets arbejdsmuligheder, en bekymring, som de sidste 12 måneders politiske frustration jo desværre gør begrundet.

Heller ingen har kunnet være i tvivl om, at der bag vore advarsler også har ligget en alvorlig bekymring for, at der ved indgriben i utide har kunnet skabes stærkere modsætningsforhold i befolkningen, end vi i hvert fald fra radikal side har kunnet tage medansvar for.

En økonomisk helhedsplan består jo ikke blot i en række saglige elementer omfattende foranstaltninger på det ene og det andet område. En helhedsplan er også en politisk indsats, der ikke klares alene fra skriveborde, hverken i finansministeriet eller i arbejdsministeriet.

Opgaven og kunsten består i høj grad i at

[Hilmar Baunsgaard.]

formidle det bredere samarbejde, som er nødvendigt for, at operationen skal kunne lykkes. Det radikale venstre mener ikke, at regeringen har levet op til det ansvar ved fremsættelsen af selv nok så gode forslag, såfremt den ikke også har prøvet at tilvejebringe forudsætningerne for, at forslagene kan gennemføres.

Derfor henstillede vi til regeringen, forinden den forelagde sine forslag tirsdag eftermiddag, at den optog forhandlinger med andre partier i folketinget med henblik på at opnå bredere parlamentarisk samarbejde om opgaven, og at den søgte sådanne forhandlinger gennemført, inden den fremsatte sine forslag.

Regeringen lyttede ikke til de råd, vi således i uger og måneder har fremsat netop om samarbejdsproblemerne i relation til den økonomiske politik og overenskomstproblemerne, og derfor har vi nu de stærke modsætninger i folketinget. Regeringen hævder, at den har ikke kunnet optræde anderledes. Jeg er ikke enig i dette. Tværtimod mener jeg, man har valgt en fremgangsmåde, som man ikke bør være uvidende om vil vanskeliggøre gennemførelsen af den økonomiske politik, regeringen selv anser for nødvendig, og hvis hovedsigte vi fra radikal side er enig i.

Regeringen skabte med sin fremgangsmåde grundlag for den opfattelse hos arbejdsmarkedets parter, at man ville lade forhandlingerne løbe efter gældende regler. Sådan måtte det opfattes, og sådan blev det opfattet. Efter at have siddet passiv kommer regeringen nu, lige i det øjeblik forhandlingerne skal begynde, og siger: „I får alligevel ikke lov til at forhandle.“ En regering har pligt til at søge den nødvendige økonomiske politik gennemført. Det betyder imidlertid, at man også har pligt til at tilrettelægge arbejdsgangen, så der gives en chance for denne politik.

Derudover har enhver regering pligt til at tilstræbe at undgå uro i befolkningen. Jeg må sige, at jeg forstår for så vidt godt, statsministeren ikke kan lide, at andre partier siger, han med dette har lavet et valgoplæg, men jeg må nok sige, at når man ser på denne fremgangsmåde, så har man ikke nogen berettiget grund til at føle sig forurettet over, at andre opfatter det sådan. Det

er, som om regeringen ikke vil forstå, hvor urimeligt det føles, at selve landets regering ikke vil lade parterne så meget som forsøge på en forhandling. De vil ikke love at blive færdige inden nytår, siger man. Nej, men hvis det var, hvad regeringen ønskede, hvorfor sagde den så ikke til i tide? Hvorfor tog regeringen ikke forhandlinger op dér, hvor den selv var arbejdsgiver, over for de offentligt ansatte? Havde regeringen gjort sådan, så havde den med større ret kunnet gribe ind nu. Vi ved af erfaring, at skal en økonomisk politik lykkes, så forudsætter det bl. a., at den ikke direkte modarbejdes af arbejdsmarkedet. Opgaven må derfor være, at man søger at opnå et godt forhold til dem, der skal være med til at trække den økonomiske vogn. Det gælder både parterne på arbejdsmarkedet, og det gælder selvfølgelig også partierne i folketinget.

Jeg ved ikke, hvad årsagen er til, at regeringen ikke søgte denne kontakt med arbejdsmarkedet, og hvad årsagen er til, at de lønmodtagerorganisationer, man nu stiller så store krav til, ikke kunne orienteres, før end forslagene blev fremlagt næsten i samme time. Vi ved nu, at landbrugets organisationer blev orienteret noget før. Hvorfor denne forskelsbehandling? Jeg tror, man må kunne se, hvor svært man har gjort det at tilvejebringe grundlaget for en positiv modtagelse.

Nu vel, jeg har måttet sige alt dette for at gøre det klart, at regeringen ikke har vist det nødvendige hensyn, heller ikke til de partier her i folketinget, som skulle bære ansvaret for en helhedsløsning.

Må jeg minde om, at vi en gang tidligere hår stået i en situation, der minder — i forholdet til arbejdsmarkedet — om den nuværende. Det var i 1963, hvor vi gennemførte en helhedsløsning. Også dengang vidste vi, at parterne lå meget langt fra hinanden. Vi gav dem chancen for at forhandle, og først da forligsmanden et stykke ind i det nye år måtte opgive at mægle, greb vi ind. Først førte vi derefter forhandlinger med arbejdsmarkedets parter, så med de to oppositionspartier, hvoraf venstre var det ene, inden vi en uge senere fremlagde forslagene. Dengang var vi en flertalsregering, men hverken arbejdsmarkedets parter eller oppositionen blev forsømt af den grund.

Jeg går ud fra, at regeringen mener det

[Hilmar Baunsgaard.]

alvorligt, når den siger, at den ønsker sin plan gennemført fremfor at få valg. Har jeg ret i denne antagelse, så vil jeg her i tolvte time bede regeringen overveje den foreliggende forhandlingssituation endnu en gang. Vi vil fra radikal side under udvalgsarbejdet prøve at få vurderet mulighederne for, at behandlingen af de foreliggende forslag om indgreb på arbejdsmarkedet stilles i bero, og at man i stedet lader arbejdsmarkedets parter få frist indtil et stykke ind i januar til at gennemføre normale forhandlinger, men med fremrykkede frister. Vi ønsker hermed at medvirke til en normalisering af situationen, så langt det nu lader sig gøre.

Vi har en vis forventning om, at arbejdsmarkedets parter vil forstå deres ansvar over for samfundet, fordi vi har en forvisning om, at den offentlige meningsdannelse omkring overenskomstproblemerne bevæger sig hastigt i den rigtige retning. Vi tror ikke, regeringen i tilstrækkelig grad har taget den, i øvrigt iøjnefaldende mulighed i betragtning, at parterne selv kunne forhandle sig til et resultat. Hvis det er muligt at få prøvet en sådan fremgangsmåde, så ville der jo samtidig kunne lægges en linje for overenskomsternes fornyelse på det offentlige arbejdsmarked, som jeg tror vi fra radikal side vil kunne samarbejde med regeringen om.

Må jeg, inden jeg slutter, henlede opmærksomheden på det radikale venstres forslag om skattefrihed for virksomhedsoverskud, der udloddes til medarbejderne. Det er efter vor opfattelse nødvendigt, når man vil en lovgivning, der går ud på at holde igen på lønudviklingen, at der så samtidig stilles forslag, som kan tilskynde virksomhederne og deres medarbejdere til at træffe aftaler om deling af det overskud, der eventuelt kan komme som følge af løntilbageholdend.

De kritiske bemærkninger, jeg har fremført over for fremgangsmåden fra regeringens side, er ikke et udtryk for, at det radikale venstre er på vej ud i overbudspolitik, hverken i forhold til lønmodtagerne eller andre befolkningsgrupper. Jeg havde nær sagt tværtimod. Det radikale venstre har i månedsvis her i folketinget og i den offentlige diskussion fastholdt det synspunkt, at lønmodtagerne er nødt til at være tilbageholdende i deres krav. Vi har ustandseligt

peget på, at de, der har god beskæftigelse, gør deres mere udsatte kammerater en dårlig tjeneste ved at trække lønniveauet i vejret og derved forringe chancerne for en forbedring af beskæftigelsesforholdene. Vi har stedse fremhævet de offentligt ansattes ansvar, der flyder af deres gunstige ansættelsesforhold og ringe arbejdsløshedsrisiko, og vi har foreholdt og foreholder stadig væk det kolossale ansvar, som organisationerne på det private arbejdsmarked har med hensyn til at løse beskæftigelsesproblemet.

Ingen skal være i tvivl om, at det radikale venstre vil arbejde for en økonomisk politik efter de retningslinjer, som vi lagde frem 14 dage før regeringen, og som jo i deres hovedsigte svarer til regeringens.

Schlüter (KF):

Når der om få uger skal gøres status over 1974, så vil 4 tal skære skarpt i øjnene. Vi har 12 partier i folketinget. Det er rekord. Det er vælgernes ansvar. Men resten er partiernes. Den største stigning i statsudgifterne nogen sinde både i procent og i kroner. De største prisstigninger, vel ca. 16 pct., igennem et halvt hundrede år. Den største arbejdsløshed i mere end 20 år og udsigt til, at den bliver større i 1975. Dette er i betydelig grad regeringens og folketingets ansvar.

Det forsømte må og skal indhentes i løbet af de nærmeste uger. Nogle kræver valg nu, andre truer med valg. Det er pjatteri. Befolkningen ønsker ikke valg, men forlanger med rette, at de politikere, der blev valgt for 1 år og 1 dag siden, nu løser problemerne. En valgkamp vil betyde 2 måneders udsættelse af det hele, vil uddybe modsætningerne, vil give splittelse i stedet for samarbejde. Befolkningen kan ikke på en valgdag løse de opgaver, partierne giver op over for. Et valg kan flytte nogle mandater, men det kan ikke flytte vanskelighederne. De bliver større. Det ansvar skal både venstre og socialdemokratiet i dag nagles fast til.

Derfor siger jeg til hr. Anker Jørgensen: hvad gavner et valg, hvis ingen aner, hvordan socialdemokratiet vil løse problemerne efter valget, eller har tiltro til, at hr. Anker Jørgensen kan det og evner det? Hr. Kjeld Olesens tale i dag var det tomme og mest magtesløse, jeg i årevis har hørt. Det buldrede ikke engang.

[Schlüter.]

Derfor siger jeg til statsministeren: et valg nu vil slå skår i troen på venstres regeringsduelighed. Hvad gavner det en statsminister, om han vinder nogle mandater til sit parti, hvis han førte landet ud i kaos og opløsning? Nu er det landet først og partierne bagefter, det drejer sig om. Uanset hvem der vinder eller taber valget, er resultatet for befolkningen sikkert: større usikkerhed, mere utryghed og frygt for fremtiden. Nu er det ikke partiledere, men nu er det statsmandskunst, der er brug for i alle partier.

Det største ansvar hviler naturligt på den, der følte sig kaldet til og blev kaldet til at være statsminister. Det vil være et tungt ansvar, regeringen påtager sig, hvis den kaster landet ud i et valg i stedet for at formidle det samarbejde, der får problemerne løst.

Kunsten er jo ikke at formulere en teoretisk plan som et skrivebordsprojekt. Det kan de fleste. Også socialdemokratiet har skrevet en såkaldt helhedsplan. Det kunne godt være stilleme i enhver skoleklasse i næste uge. Det er ikke det, det gælder. Kunsten er af få den politik, der er nødvendig, gennemført. Enhver kan skrive valgoplæg. Opgaven er en anden: at få skabt resultater.

Ingen herinde og ingen udenfor, der har fulgt med, vil bestride, at det konservative folkeparti sammen med mange andre har slidt og slæbt i det forløbne år for i samarbejde med regeringen at rydde problemerne af vejen. Vi arbejdede i døgn drift og fik bededagsforliget i havn. Vi forhandlede uger og sikrede skattelettelsen i september, men nu står vi over for den største og vigtigste af alle opgaverne: at bremse omkostningsstigningerne og at sikre produktion og beskæftigelse. Vi er klar igen til at tage fat, men det er jo også først i dag, vi kan begynde på den opgave, for først nu foreligger regeringens udspil.

Alle i befolkningen — undtagen måske nogle ganske få fanatiske og enøjede organisationsledere — ved, hvad det gælder. Der er ingen tryghed i jobbet for nogen, uden at vi får genskabt vor konkurrenceevne. Der er ingen organisationsleder, der er uvidende om, at bliver lønkravene på 20-25 pct. gennemført, så vokser arbejdsløsheden med

mere end 25 pct. Sådan er det. Kun gennem den solidaritet, at alle, der har et job, giver afkald på papirlønstigninger, kan de sikre deres eget job og muliggøre, at de arbejdsløse kommer i gang igen.

Vi ønsker at hjælpe regeringen med helhedsløsningen. Vi har samme mål, en pause for indkomststigninger i 1975 og en bremse på prisstigningerne. Allerede i februar opfordrede vi regeringen til at forhandle med arbejdsmarkedets parter, så man kunne undersøge, om vi dog ikke kunne få rykket næste overenskomstindgåelse frem til september. Det havde været en fordel. I august og i november bad vi regeringen indlede løbende fast kontakt og forhandling med arbejdsmarkedets parter. Det, vi ønskede, var, at man i tide før 1. januar kunne undersøge, om ikke vi kunne få en aftale om en skattelettelse i stedet for flere papirpenge, som ingen bliver mere velstående af. Det blev forsømt.

Nu har regeringen alene udarbejdet sin plan og vel desværre på forhånd sikret sig totalafvisning fra lønmodtagerne og måske — selv om jeg tvivler — et flertal imod i folketinget. Men se, det er der jo ikke meget ved. Derfor siger jeg til regeringen: lad være at stille et ultimatum, hvis det klart betyder på forhånd, at hele planen om få timer kun har historisk interesse. Brug tiden indtil jul til reelle forhandlinger mellem regeringen, ansvarlige partier og arbejdsmarkedet, så vi kan nå et resultat. Lad os dog prøve at få et medarbejderskab med erhvervslivet og arbejdsmarkedet. Indkomstpolitik har kun små chancer, hvis den ikke er skabt i samarbejde og i tillid. Et diktat nu, som måske ikke engang gennemføres, er gift for indkomstpolitik længe frem. Et aftalt lønstop er bedre end et lovforslag om lønstop, især hvis det ikke gennemføres.

Det konservative folkeparti har foreslået, at vi ikke får generelle lønstigninger, og at vi suspenderer de 5 dyrtidsportioner i 1975 til gengæld for en momsnedsettelse. Jeg siger ikke, det er de vises sten, men jeg beder om, at det må gå med i undersøgelsen. Måske ville denne skitse bedre kunne skabe tilslutning både hos arbejdsmarkedet og her i salen. I og for sig synes jeg, at en momsnedsettelse er mere sympatisk, end at halvdelen af befolkningen nu skal til at have 100 kr. om måneden. Det virker lige som en almisse.

[Schlüter.]

Det er lidt kinesisk — hvis statsministeren forstår, hvad jeg mener.

En momsnedsettelse giver øjeblikkeligt lavere priser og skaber større vareefterspørgsel. Og én ting er altafgørende: uden at vi på et sundt økonomisk grundlag tillader større vareefterspørgsel, får vi ikke flere folk i arbejde. For der kommer kun flere folk i arbejde, hvis produktionen stiger. Der er måske også den fordel, at det ikke vil skabe et kæmpeproblem, når vi når slutningen af 1975 og de 100 kr. og resten af ordningen falder væk.

I regeringens oplæg indeholdes forbedrede afskrivningsmuligheder. Det bad vi om allerede i august. Da blev det afvist. Det havde nok været en fordel allerede dengang at tage fat på dette, men det er godt, det er med nu.

At bringe stigningen i fødevarepriserne til ophør støtter vi.

Vi opfatter i det hele regeringens oplæg som det nødvendige udspil til et stykke arbejde, som skal gøres de nærmeste dage. Oplægget peger i den rigtige retning, men det kan måske gøres bedre og stærkere i sine virkninger.

Vi har forsøgt — selv om tiden har været knap — en samfundsøkonomisk beregning, og vi når til det resultat, at virkningerne næppe er så store, som de burde være. I al fald ikke det første år, og ordningen gælder jo kun det første år. Så vidt vi kan skønne, får vi, hvis helhedsskitten gennemføres, en forbedring af beskæftigelsen på måske 2 pct. Men bedringen viser sig først i andet halvår af 1975. Det har to grunde: for det første at en forbedring af erhvervslivets finansieringsmuligheder erfaringsmæssigt ikke stimulerer investeringerne ret meget, for det andet viser studier over, hvordan det før er gået, at det varer op til 2-3 år, før en permanent forbedring af konkurrenceevnen giver sig udslag i større eksport og mindre import.

Uden at stimulere forbruget får vi ikke et fald i arbejdsløsheden. Her virker naturligvis udbetalingen af de 100 kr. og stabiliseringen af fødevarepriserne i den rigtige retning. Det giver større vareefterspørgsel. Sikkert også mere end dyrtidsportionerne. Men så vidt jeg kan bedømme, får vi først for alvor om et år en reduktion af arbejdsløsheden,

hvis vi opfatter den som sæsonkorrikeret årsrate. Et fald fra 7-8 pct., som vi må regne med, ned til 3-4 pct. Vi ønsker gerne undersøgt, om vi kan vå virkningen på beskæftigelsen frem tidligere. Det er længe at vente. Det giver store menneskelige og økonomiske ulykker i mellemtiden. Momsnedsettelsen vil måske virke hastigere og kraftigere. Det beder vi om må gå ind i udvalgets overvejelse, når vi nu tager fat på arbejdet.

Vi skal måske også have en flerårig plan for byggeriets omfang. Jeg tror ikke, vi kommer igennem på en god måde, hvis vi slår boligbyggeriet og erhvervsbyggeriet i Danmark fuldstændig i stykker. For os er det helt afgørende, at vi får ikke hjulene i gang igen uden at skabe berettiget tro i erhvervslivet på, at vi kan sælge flere varer. Men det kræver to forudsætninger opfyldt, og jeg er glad for, at regeringen stiler mod det samme. For det første en standsning af omkostningsstigningerne og for det andet tilstrækkelig vareefterspørgsel.

Lad mig sige til sidst: vi mener i det konservative folkeparti, at nu er øjeblikket inde, hvor vi må finde frem til en forening af alt, hvad der kan opdrives af god vilje herinde på Christiansborg og ude i befolkningen. Det er alvor. Det er sidste øjeblik, hvis vi skal undgå en tåbelig og unødvendig katastrofe. Vi tager positivt imod regeringens udspil. Vi ønsker at hjælpe regeringen og folkestyret til at nå et resultat. Vi er klar til at tage fat på arbejdet med det samme. Det kan og det skal gøres færdigt inden jul. Ingen kan snakke sig fra problemerne. Der må handling til, og det skal være nu.

Erhard Jakobsen (CD):

Vi skal ikke holde regeringen i spænding længe. Vi kan sige ja til langt den største part af regeringens plan. Jeg tror også nok, jeg tør sige, at vi kan sige ja til så vigtigt en part, at regeringen godt allerede nu kan regne os med til de mulige forligsdeltagere. For forlig skal vi jo have; enten vi kan lide det eller ej, bliver vi nødt til at lave forlig. Jeg tror, det vil være meget svært at forklare vælgerne, også venstres vælgere, at det, der er brug for i denne situation, det er at spille tiden med at lade vælgerne fastslå,

[Erhard Jakobsen.]

at de stort set vil have det, som det var i forvejen — for det er jo det, der ligger i luften.

Jeg tror, statsministerens alvorlige ord og hans appel til ansvarsfølelse vil finde genklang hos alle de partier, som statsministerens ord var rettet til — for det var sikkert ikke til alle partier. Men må jeg så sige: jeg går til gengæld ud fra, at den, der tager sig statsministerens ord allermest alvorligt og allermest føler sig tynget af ansvarsfølelse, det er statsministeren selv; ellers er hans appel jo en hån mod dette høje tings medlemmer.

Regeringen søger vor bistand til en slags indkomstpøolitik, og jeg kan straks sige, at det er ikke centrum-demokraternes livret. Ikke fordi vi har principielle betænkeligheder. Vores følelser over for liberalistiske grundsynspunkter har nogenlunde samme varmegrad som over for socialistiske; det er noget, der ikke er ret meget brug for i praktisk politik. Men vi tror bare ikke på, at de mange pæne ord om indkomstpøolitik svarer til den pålydende værdi. Hvor tit har vi ikke oplevet, at eksperter af navn eller af gavn med enorm veltalenhed har forsikret os om indkomstpøolitikens fordele, sådan teoretisk set, men de klapper i som østers, når man derefter beder dem illustrere, hvordan man i en konkret situation skal lave indkomstpøolitik. De tier, eller de undviger. „Vi er jo ikke politikere“, siger de, og det har de meget ret i.

At punkt 1 i regeringens plan har tilslutning fra CD, kan vist ikke undre nogen. Vi har for længst fremsat et forslag til folketingsbeslutning, netop om at man skulle ordne forholdene for de offentligt ansatte. Vi mener stadig, at det vil have gavnlige virkning i mange retninger, om de lønmodtagere, der er beskæftiget hos stat og kommune, afstår fra lønforbedringer i det kommende år, altså indtil april 1976. CD var vel under sidste valgkamp næsten alene om at forsvare de offentligt ansatte mod de mange angreb, der blev rettet mod dem. Det er vi parat til at gøre igen, hvis de offentligt ansatte angribes, men til gengæld tør vi også stole på, at de forstår, hvad det er, der nu står på spil. Vi tør stole på, at de offentligt ansatte i stat og kommune vil modtage den tvangsforanstaltning, vi her

taler om at lægge på dem, i samme ånd, som de så prisværdigt udviser, når stat og kommune forlanger ting af dem, som ingen privat arbejdsgiver nogen sinde ville vove at kræve af sine folk. Vigtigt er i den forbindelse, at jeg tror, de offentligt ansatte vil erkende, at de i situationen har sikkerhed for jobbet, en sikkerhed, som mange ikke har i det kommende år; det er noget værd, og det forpligter.

Denne form for indkomstpøolitik kan vi altså uden videre acceptere, og det kan vi, fordi vi ved, at det indgreb, vi her vil foretage, rammer præcis, hvor det skal. Vi ved, at det får de virkninger, vi tilsigter, og at det ikke får bivirkninger, som vi ikke kan forudse, og som vi ikke ønsker.

Vi kan også fuldt ud acceptere, at man bruger en nedsættelse af indkomstskatten som et praktisk stykke indkomstpøolitik. Når man formindsker folks udgifter, kommer de i en mindre presset situation, deres behov for indkomstforøgelser aftager, og det kan forventes at afspejle sig i deres lønkrav. Jeg mener, der er god grund til i udvalgsarbejdet at overveje noget af det, hr. Glistrup var inde på her i dag. Jeg ved godt, at vi har aftalt noget med skatter, men regeringen har jo sådan set med sit forslag selv slået bunden væk, fordi en væsentlig forudsætning for den skattelettelse, vi gennemførte, med den form, vi gjorde det under, var, at folk med stigende indkomster skulle have den største lettelse. Nu stiler man jo imod, at de ikke skal have stigende indkomster, så får de jo ikke den lettelse. Så er der måske basis for i stedet at hæve det bundfradrag, som hr. Glistrup var så meget inde på; det er i al fald en overvejelse værd.

Naturligvis erkender vi, at de ansattes organisationer vil være utilfredse. Vi bestrider ikke engang, at de kan være i deres gode ret, når de er utilfredse. Men vi kender vor pligt som lovgivere; vi har simpelt hen pligt til at gøre det upopulære, også over for befolkningsgrupper, hvis interesser vi i øvrigt respekterer, og hvis krav vi forstår. Det sidste siger jeg som en understregning af, at vore betænkeligheder over for punkt 2 i regeringens forslag, altså indgreb i de private ansættelsesforhold, ikke skyldes hensyn til nogle organisationer. Med al den respekt, vi har for LO og for andre lønmodtagerorganisationer, må vi holde hovedet

[Erhard Jakobsen.]

klart og gøre, hvad vi finder nødvendigt, uanset hvor stærkt nogen måtte protestere.

Jeg skal i den forbindelse gå let hen over de selvbestaltede repræsentanter for, hvad de selv kalder arbejdspladsens folk. Jeg regner med, at det store flertal i denne sal, nu som før, vil lade den slags repræsentanter nyde alle grundlovens rettigheder uantastet — men uden at de i allerfjerneste grad antaster dette høje tings forhandlinger eller vore beslutninger. Uanset hvad de gør, eller hvad de måske får andre til at gøre eller navnlig ikke gøre, så ville det være i strid med demokratiets fundamentale principper, hvis vi lod os lokke eller true. En varm vinter eller et koldt forår, det er i al fald ikke noget, der indgår i vore overvejelser, når vi tager fat på at drøfte regeringens forslag.

Vi tænker kun på én ting: hvordan vil det virke? Regeringen har sagt, hvordan den gerne ville have det skulle virke. Indgrebet skulle skabe — sådan tror jeg det udtrykkes — et roligt år, og det skal vel forstås som et år med rolig udvikling i erhvervslivets omkostninger. Nu behøver nationaløkonomer ikke at optage mere tid i tvudsendelser for at forklare os, hvor meget vi trænger til mindre stigninger i omkostningerne. Hverken lønmodtagerne eller dette tings medlemmer er så småt begavede, at vi ikke for længst har forstået det. Men nationaløkonomer har brugt meget lidt tid på at give os sandsynlighedsbeviser for, at vi kan klare den opgave herinde bare ved at vedtage et par lovparagraffer, og regeringens oplæg har indtil dette øjeblik ikke ydet det ringeste bidrag i den retning.

Men jeg vil gerne give statsministeren chancen nu i første omgang. Det er meget vigtigt for mig, at statsministeren giver svar — og fyldestgørende svar — på følgende 3 spørgsmål. Hr. Christophersen har jo udtrykkelig sagt, at det var i dag, folketinget skal tage stilling. Ja men så må folketinget sandelig også have noget at tage stilling på grundlag af, og derfor er det meget vigtigt, at følgende 3 spørgsmål bliver præcist besvaret.

For det første: hvor stor en del af lønmodtagerne i private virksomheder vil blive afskåret fra lønforhøjelser som følge af denne lov, og hvor mange vil kunne fortsætte som hidtil?

Det næste spørgsmål lyder: skønner regeringen, at det fortrinsvis vil være de højest lønnede eller de lavest lønnede, der får lønpause?

Og for det tredje: hvilke virkninger skønner regeringen det vil have på de ansattes kommende arbejdsindsats og på hele arbejdsklimaet, når denne lov påtvinger dem en begrænsning i deres muligheder?

Jeg understreger endnu en gang — og jeg tror, statsministeren vil forstå mig — at det er helt nødvendigt, for at dette ting sagligt kan drøfte tingene, at vi får en udtalelse om disse 3 spørgsmål. Det er naturligvis min hensigt at søge spørgsmålene yderligere uddybet i det kommende udvalgsarbejde.

CDs interesse i disse spørgsmål hænger sammen med, at vi, indtil vi bliver overbevist om det modsatte, ville forvente i al fald lige så gavnlige virkninger af en anden politik. Men det betyder ikke, at vi ikke er parat til at acceptere denne. Vi tror så meget på, at lønmodtagerne har erkendt situationen selv, at de også vil tage det med i deres forhandlingsovervejelser. De kan ikke være i tvivl om, at det er deres job, der står på spil, hvis de presser krav igennem, som lukker deres arbejdsplads ved ganske simpelt at ødelægge arbejdspladsens konkurrencemuligheder. Ingen er nærmere til at bære dette ansvar end de selv. Den opfattelse har vi hos centrum-demokraterne, men det er ikke noget princip, det er bare, hvad vor nuværende viden og vor sunde fornuft får os til at mene. Skulle regeringen her og i udvalget kunne give os en ny viden, der underbygger en anden opfattelse, så er vi parat til at tænke anderledes. Meget vil afhænge af de svar, der gives på vore spørgsmål.

Det er heller ikke lige sagen for os at gribe ind i privat ansattes dyrtidsregulering. Igen ikke fordi vi synes, det er synd for dem, eller fordi det er asocialt eller sådan noget vrøvl, men simpelt hen fordi vor sunde fornuft tvinger os til at tænke på følgende måde: dyrtidsreguleringen udgør klart en del af lønftalen. Tager man dyrtidsreguleringen væk, så vil lønmodtagerne naturligt søge kompensation ved at kræve højere løn og vel at mærke kræve kompensation for forventede fremtidige prisstigninger, hvor de i dag nøjes med en forsinket kompensation for allerede stedfundne pris-

[Erhard Jakobsen.]

stigninger. Min hjerne kan i al fald ikke fatte, at man hæmmer inflation ved at tvinge folk til at kræve kompensation forud for kommende prisstigninger.

CD håber, at udvalget får tid til at drøfte de tanker, som vi fremkom med, da vi forrige gang drøftede dyrtidsportioner. Vi foreslog, at lønmodtagerne fik mulighed for at træffe et valg: på den ene side kunne de, om de ønskede det, få de fulde dyrtidsbeløb udbetalt med pligt til på normal vis at betale skat af dem. På den anden side kunne de vælge et tilgodehavendebevis på et rimeligt fastsat beløb, som de skattefrit kunne hæve ved udløbet af det år eller de måneder, ordningen havde gyldighed. Vi tror på, at denne tanke har endnu større anvendelighed i den nuværende situation, end den havde i foråret. Men den slags er udvalgsstof, og jeg fører det kun frem for at understrege, at vi er enige med regeringen i, at der også på dette felt skal gøres et eller andet.

Vor største betænkelighed over for den indkomstpoltiske del af planen er, at den er helt utroligt kortsigtet. Kan det virkelig være forsvarligt at disponere på den måde? Regeringen er jo vant til at regne i 100 dage. Har man ret betænkt, hvor få gange 100 dage der er, til vi skriver 1. januar 1976? Hvilke forventninger har regeringen til udviklingen i vor egen økonomi og i verdensøkonomien, som kan begrunde, at man glad og fro skubber alle problemer hen til 1976? Enhver kan forstå, at erhvervsfolk lige nu og i nogle måneder føler sig lettet og beroliget ved tanken om, at nu kan de indgå forretningsaftaler, for nu kender de vilkårene. Men hvordan vil de være stillet om ganske få måneder? Skal de ikke allerede i april, i maj, i juni til at afslutte nye aftaler, aftaler, der rækker ind i 1976? Hvilke forventninger har erhvervslivets folk så til et arbejdsmarked, der måske koger af indeståenget harne over, at man ikke fik lov til at forhandle frit? Har den tanke slet ikke strejft regeringen, at erhvervslivet set blot over et par år måske var bedre tjent med en 2-årig overenskomst truffet ved fri forhandling end med et kort pusterum på nogle få måneder, som efterfølges af en fuldstændig uoverskuelig situation? Også her gælder det: disse ting må drøftes i udvalg. Regeringen

kan ikke med rimelighed forlange, at vi skal tro den for dens blå øjnes skyld — i dette tilfælde synes jeg endda, de er meget, meget blå.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på de øvrige punkter. Langt de fleste stemmer overens med, hvad CD selv finder rigtigt at gøre. Enkelte punkter skal selvfølgelig ligesom dette behandles yderligere. Jeg har svært ved at se, hvordan i alverden man vil sikre danske forbrugeres forsyning med landbrugsvarer til uforandret pris på et tidspunkt, hvor EF efter al sandsynlighed giver mulighed for, at man kan sælge i udlandet til en højere pris. Men det er soleklart udvalgsstof.

Jeg har heller ikke, som man egentlig burde gøre det, berørt noget af alt det, som andre partier er kommet med. Men jeg må sige, jeg finder lige så meget i det, socialdemokraterne er kommet med og de radikale er kommet med og andre er kommet med — og også i det, vi selv er kommet med — som i regeringens, som nok er værd at tage op, og jeg vil da gerne gå ud fra, at det ikke er regeringens mening ved f. eks. at udskrive valg i dag dermed at forhindre, at vi overhovedet diskuterer, hvad andre partier er kommet med i dette høje ting. Det kan da vel aldrig være meningen? Vi ved alle sammen, at det haster, men vi ved også, at det ikke er legeværk, vi står over for her. Det er indgreb, der er så alvorlige, at vi simpelt hen har pligt til at tænke mere end én gang og mere end én dag. Vi har før vist, at vi kan arbejde i udvalg i mange timer i træk, og det er vi alle parat til, men vi får sandelig også hårdt brug for det, for der er ikke meget stof i det, vi indtil nu har fået forelagt; det er noget, der alt sammen skal tygges igennem.

Hr. Christophersen var inde på betragtninger om mod. Det lød ikke særlig beskedent. Jeg ved, mod og dristighed er det samme, men mod og dumdristighed, det er to forskellige ting, og for mig forekommer det at være meget lidt modigt, men meget dumdristigt at hoppe på hovedet ud i noget, hvor der ikke foreligger grundlag for den allerfjerneste bedømmelse.

Hr. Christophersen opregnede også en masse ting, der var nået under denne regering. Hr. Christophersen kan trække mange

[Erhard Jakobsen.]

ting fra, hvis der bliver valg i dag, for der bliver ikke noget boligforlig med CD i hvert fald, hvis der skal være valg nu, og jeg gad også nok vide, hvordan man vil skaffe dækning for de 7 mia kr., som man har givet befolkningen i skattelettelse, hvis man laver valg nu. Men det er selvfølgelig også nemmere at løbe fra det, inden vanskelighederne kommer.

Jeg har godt været klar over, at flere medlemmer har siddet og småklukket indvendig og sagt: hvor er han dog naiv, hvor gider han spille sin tid på alle disse overvejelser, når Gud og hvermand ved, at Hartling alligevel udskrifer valg i dag, inden vi overhovedet får tid til at tænke alle disse her ting igennem. Men jeg har hårdnakket nægtet at lytte til alle disse rygter. Jeg vil ikke tro på, at politikere, som sammen med min gruppes medlemmer og andre medlemmer i dette høje ting har taget drøje tårn i det forløbne år, nu vil gå hen og holde os alle sammen for nar. Det vil jeg simpelt hen ikke tro på. Jeg vil ikke tro på, at en statsminister tør appellere med så megen alvor til andres ansvarsbevidsthed og så selv optræde komplet ansvarligt og uforsvarligt, at han vil bringe politik ned i det niveau, hvor man, efter at have givet folk skattelettelse, skyn-der sig væk, inden man derefter skal skabe den ubehagelige dækning for denne skattelettelse. Jeg nægter at tro, at nogen vover i denne alvorlige situation at gøre grin ikke bare med borgermusikken, men med hele folketinget.

I mit lange liv har jeg gang på gang vist tillid og vist åbenhed, og det har mange gjort grin med og sagt: du er vist lidt godtroende. Jeg har nu haft den store glæde, at jeg næsten aldrig er blevet narret og næsten aldrig er blevet skuffet. Og jeg ved i al fald én ting: har nogen snydt mig, så har de i hvert fald kun gjort det én gang. Jeg siger det med det eftertryk, at jeg er sikker på, at også et venstre, der er gået 10 mandater frem, har brug for at finde støtte i det nye folketing, men betingelsen for en sådan støt-

te vil selvfølgelig være, at man optræder, så der er grund til at have tillid til, at man er de rette folk til at lede regeringen.

For at denne forhandling kan føres færdig i en rimelig atmosfære, beder jeg om at få aflivet et rygte, som er ualmindelig ondsindet; det lyder usandsynligt, men jeg synes, det er vigtigt, at vi får det væk. Jeg vil gerne bede indenrigsministeren, så snart det kan lade sig gøre, afkræfte et forlydende om, at kommunerne allerede har truffet foranstaltninger til et valg den 21. december. Det er simpelt hen en skandale, hvis man ved at hænge det over hovedet på os vil tvinge os til at jage disse ting igennem i løbet af kort tid og vi derefter får at vide, at alle vore anstrengelser var spildt, for valget skal udskrives lige før jul, sådan at man kan gøre det vanskeligt for nogle partier. Jeg går selvfølgelig ud fra, at indenrigsministeren kan sige: den slags passer slet ikke, det er noget, nogle har ladet hr. Erhard Jakobsen løbe med. Jeg vil blive meget glad, hvis jeg dér tager helt fejl.

Statsministeren (Poul Hartling):

Blot for med det samme at svare på det sidste: der er ikke noget som helst om det.

Gert Petersen (SF):

Må jeg indlede med at sige statsministeren og regeringen tak. Tak for demonstrationen i renlivet klassepolitik, tak for lærestykket om en borgerlig regerings gerninger.

Så har jeg også takket regeringen så meget, jeg er i stand til. Det burde jeg måske ikke have gjort. For det er jo blodig alvor, dette her. Det er alvor, at fagbevægelsen skal knægtes, det er alvor, at de lavest lønnede skal betale, det er alvor, at der ikke gribes ind mod arbejdsløsheden, men at den får lov til at brede sig, det er alvor, at spekulationen i jord og fast ejendom skal kunne fortsætte, det er alvor, at klassemodsætningerne i Danmark skal skrues årtier tilbage — ikke af os, ikke af socialisterne, men på den borgerlige regerings initiativ.

Nej, siger statsministeren, det, der er al-

[Gørt Petersen.]

vor, det er, at bytteforholdet er forringet i forhold til udlandet, og især at oliepriserne er mangedoblet. Det har statsministeren da ret i, men det har vi bare vidst et helt år. Sidste vinter forudsagde økonomiske eksperter den arbejdsløshed, vi har nu; SF fremdrog det her i folketinget i februar måned. Hvad gjorde regeringen? Den forærede arbejdsgiverne 2 mia kr. og inddrev 1 mia kr. i tvangsopsparing. Det var nu regeringens svar på oliekrise og udenlandske pristigninger. Dengang — første gang. Selvfølgelig hjalp det ikke.

I maj måned måtte regeringen til at redde Danmark på ny. Bytteforholdet er forringet, oliepriserne mangedoblet, den er gal med valutaen, fortalte statsministeren på ny. Nu var det afgiftsskruen, der skulle have en omgang. Vel næppe den bedste idé i en tid med truende arbejdsløshed. Men det rørte ikke statsministeren. Han reddede endnu en gang Danmark, og det kostede befolkningen et par milliarder kr.

Så skulle vi gennem to mellemspill. Det første hed boligforliget. Alle har vidst siden sidste vinter, at det var i byggebranchen, arbejdsløsheden var mest truende. Nu var vi nået ind i juni, nu måtte der vel ske noget, og det gjorde der også. Statsministeren fik sluttet et nyt forlig — en kunst, han jo behersker til fulde. Beskæftigelsen hjalp forliget bare ikke på; situationen i byggebranchen fik uhindret lov til at udvikle sig fra det alvorlige til det katastrofale. Næste mellemspill var skattereformen, skåret til efter hr. Glistrups model. Dog uden hr. Glistrups personlige medvirken — han var åbenbart uønsket i tilskæreri. Så det blev de enlige mødre, de børnerige familier, undervisnings-, social- og sundhedssektoren, der kommer til at betale for de såkaldte skattelempelser. Ikke militæret, nej da, uha da, militærudgifterne skal tværtimod sættes op med en lille milliard kr. til næste år, hvis da ellers den såkaldte spareregering får magt, som den har agt.

Det var det andet mellemspill, og nu kommer statsministeren så og fortæller os for tredje gang i løbet af ét år, at oliepriserne er steget, bytteforholdet forringet, og den er gal med valutaen, og nu må der gøres noget drastisk. Dermed er vi nået frem til, hvad jeg inderligt håber vil være slutspillet.

Om regeringens tredje dramatiske udspil til Danmarks redning vil jeg sammenfatte min opfattelse i tre sætninger: der er tale om en massiv overførelse af midler fra lønmodtagerne til kapitalen. Der er tale om indgreb, der ikke fremmer beskæftigelsen. Der er tale om et utroligt overgreb mod fagbevægelsens demokratiske rettigheder.

Statsministeren sagde i tirsdags nogle kønne ord om solidaritet. Hvem, må man så spørge, er denne regering egentlig solidarisk med? Er det de lavtlønnede i LO-området? De hører jo stort set til i gruppen af normallønnede, dvs. at deres indtjening kun kan ændres ved ny overenskomster og ved dyrtidsregulering. Med forslag om uændret forlængelse af overenskomsterne fastlåser statsministeren ubønhørligt de lavtlønnedes indkomstniveau midt i en periode med voldsomme prisstigninger.

Så er der tjenestemændene og andre ansatte i den offentlige sektor. Det store flertal af dem hører ikke, som nogle åbenbart tror og prøver på at bilde andre ind, hjemme i de højtlønnedes gruppe. Det store flertal af dem er ganske almindelige lønmodtagere, postbude, jernbanefolk, pædagoger osv. De er i ganske samme situation som de normallønnede på det private arbejdsmarked. Også deres indkomstniveau låses ubønhørligt fast.

Endelig er der så gruppen af de minimallønnede i LO-området. Måske vil nogle mene, at de rammes mindre hårdt på lønnen, fordi deres løfteparagraf er indarbejdet i overenskomsterne; men dels er deres arbejdsforhold også andet end løn, som alle arbejdsforhold er, det er også arbejdsmiljø, sikringsordninger, trivsel, arbejdstid, og her må der altså ikke gøres nogen form for fremskridt, hvis regeringen får sin vilje, og dels er en løfteparagraf ærlig talt ikke meget værd i tider med arbejdsløshed. Det ved man så udmærket blandt regeringens eksperter, men for både at gå med seler og livrem i bukserne, ja, så har man oven i købet låst også de minimallønnedes lønninger fast ved hjælp af forslaget til prislov.

Oven i det hele skal der så laves fiksfakserier med dyrtidsreguleringen. Den aldeles utilstrækkelige pristalsportion på 40 øre skal reelt fastholdes, Ja, så vidt jeg kan se, må det foreslåede månedlige 100 kr.s tilskud, der skal erstatte januarportionerne, betyde en direkte nedgang under de 40 øre

[**fært Petersen.**]

for de lønmodtagere, hvis trækprocenter ligger under gennemsnittet, og det er igen de lavtlønnede.

Vi vil ikke bebrejde regeringen, at den reducerer dyrtidsreguleringen for de højestlønnede i den offentlige sektor. Det kunne vi selv have fundet på. Men det er en meget ringe trøst for hundredtusinder af lavtlønnede, at man beskærer nogle få højtlønnedes dyrtidsregulering, mens de selv fortsat må nøjes med en elendig portion på 40 øre eller måske derunder. Hvis statsministeren mener, at han er solidarisk med de lavtlønnede i dette samfund, så tror jeg nok, de fleste vil betakke sig for at blive ramt af solidariteten.

Men solidarisk er statsministeren, det skal da ikke nægtes. Han foreslår, at erhvervslivets afskrivningsregler skal forbedres, at der skal indføres nye investeringsfordele, og at aktieselskaberne skal have lov til at tilbageføre aktuelle underskud og modregne dem i tidligere overskud og derved spare i skat. Det giver ganske vist et tab i det samlede skatteprovenu, men før eller senere, ja, så dækker lønmodtagerne det jo nok. De skal jo være solidariske. De bærer så mange byrder i forvejen, så bærer de vel denne med, ligesom de vel også skaffer de 2 mia kr., som 100 kr.s tilskuddet vil koste. Det er jo staten, der skal betale det, og staten finansieres som bekendt af skatteyderne, hvoraf de 80 pct. er lønmodtagere.

Ja men, vil man så sige, der indføres jo stop for avancer, tantiemer og udbytter. Undskyld, vi har sjældent set et avancestop, der var så gennemhullet fra starten, så rigt på dispensationsmuligheder, som dette lovforslag er, og at man skal vente et år med at forhøje tantiemer og udbytter, det imponerer ikke os, og det ryster givetvis ikke dem, der til næste år kan hæve samme tantieme eller udbytte som i år for ikke at bestille noget som helst.

Prisstoppet på landbrugsvarer, Ja, det ville kalde på latteren, hvis ikke situationen var så alvorlig. Her er et prisstop, der skal løbe i 1½ måned. Længere tør man ikke gå af hensyn til det velsignelsesrige fællesmarked. I Sverige har man kunnet køre — men Sverige var jo også så uheldigt ikke at blive medlem af fællesmarkedet — i snart to år med et prisstop på fødevarer med godt resultat for

den svenske økonomi, efter hvad svenske ministre oplyser. Men i EF-landet Danmark skal vi ydmygt spørge i Bruxelles. Det er da vist, hvad man kalder at pantsætte landets uafhængighed. Oprigtigt talt, jeg tror rent ud sagt ikke, at overkommandoen i Bruxelles giver os lov til at fortsætte med prisstoppet ud over den 31. januar.

Hovedformålet med hele komplekset er at sikre øget merværdi for kapitalen, så enkelt er det. Det, Arbejdsgiverforeningen ikke kan klare ved egen kraft, det kommer regeringen nu og vil hjælpe den med, og det kan man da også kalde solidaritet, solidaritet med Arbejdsgiverforeningen. Men det var ikke lige det, statsministeren talte om, da han holdt sin solidariske tale her i tirsdags.

Men måske indgreb er nødvendige af hensyn til beskæftigelsen, måske er det de arbejdsløse, statsministeren nu endelig vil være solidarisk med. Det siger han jo, det skal jeg erkende. Jeg skal ydermere erkende, at jeg tror, han mener det. Når jeg kritiserer statsministeren og ministrene, går min kritik ikke på personerne, for jeg tror ikke, denne regering består af mennesker af dårlig vilje, men regeringen er indfanget i en liberal-økonomisk tankeverden, som først fik den til at affinde sig med arbejdsløsheden, og som nu tvinger den til at foreslå skridt, som aldeles ikke vil hjælpe.

Der er to argumenter for den slags indgreb, regeringen foreslår. Det første er, at vi må begrænse vore lønomkostninger i forhold til konkurrenterne, for ellers kan vi ikke øge eksporten og skaffe mere beskæftigelse ad den vej.

Ja men hvor meget kan vi overhovedet håbe på i den retning i den nuværende situation? Krisen er på det nærmeste international; det er selve afsætningsmulighederne, der skrumper ind. På denne baggrund har Danmark i øvrigt et imponerende højt eksportniveau, og sandheden er jo, at vi trods megen tale herhjemme om høje lønninger har kunnet forøge vor industrieksport.

Men i den situation, hvor vi er nu, at satse på en slags eksportere-eller-dø-politik, mener jeg er uden forbindelse med international virkelighed. Det er ingen vej til mere beskæftigelse, og man burde i stedet interessere sig mere for at forbedre afsætningsmulighederne på hjemmemarkedet, også fordi ingen eksportindustri kan klare sig uden et

[Gert Petersen.]

solidt hjemmemarked. Men med de indgreb, man har foreslået her, vil hjemmemarkedet skrumpes yderligere ind. Her er tale om en forbrugsbegrænsning.

Dernæst er der argumentet om, at erhvervslivet får flere investeringsmidler til rådighed gennem en sådan indkomstpolitisk løntilbageholdenhed, og det er sandt, det gør erhvervslivet. Vi har bare ikke den ringeste sikkerhed for, at disse midler anvendes til fornuftige og beskæftigelsesfremmende investeringer i produktionen.

Kapitalen vil man jo ikke styre i modsætning til lønningerne, og den bevæger sig — det ved vi — derhen, hvor udsigten til profit er størst. Det så man, da den konservative britiske regering for et par år siden forsøgte sig med indkomstpolitik: den førte ikke til nogen oplomstring for det produktive erhvervsliv, den øgede merværdi fordampede i det internationale pengemarkeds heksekedel.

Af disse grunde siger SF kategorisk nej til indkomstpolitik, der betyder, at lønmodtagernes indkomster trykkes ned, medens kapitalernes indkomster gives fri — og anden indkomstpolitik er ikke mulig i et kapitalistisk samfund. Med en sådan politik øger man indtægts- og formueulighederne i samfundet uden at gavne lønmodtagerne det ringeste, uden at løse deres og samfundets problemer.

Men vi siger endnu stærkere nej til den måde, som denne regering vil føre indkomstpolitik på ved et groft attentat på fagbevægelsen og danske arbejderes hævdvundne rettigheder. Vi har oplevet indgreb mod arbejdsconflikter ved tidligere lejligheder, men vi har aldrig, aldrig oplevet, at fagbevægelsen endog blev frataget muligheden for at forhandle, og det er jo det, regeringen vil gøre nu.

Gennem flere måneder har arbejderne drøftet og diskuteret og filtreret deres overenskomstkrav — kravene blev i øvrigt ret beskedne under denne proces, og gennemførelsen af dem ville på ingen måde true landets økonomi — men endnu inden forhandlingerne om disse beskedne krav kom rigtigt i gang, bremser regeringen dem, sætter lønmodtagernes organisationer ud af spillet og vil nu gennemføre et diktat.

Hvis det lykkes for regeringen, ja, så må

man nok sige, at reaktionen i dette land vil være i gang med at forvandle fagbevægelsen til en dikkende lammehale for statsmagten, et ekspeditionskontor for arbejdsministeriet, et kontor, der skal administrere ro og orden på arbejdsmarkedet, medens de væsentlige spørgsmål i øvrigt er overladt til folketing og regering.

Det er med andre ord et helt andet samfund, der toner frem, et samfund, hvor arbejderklassens umyndiggørelse er blevet fuldstændig. Før hidtil har det jo været sådan, at fagbevægelsens frihed, dens forhandlings- og aktionsret, var en fast bestanddel af dansk demokrati, somme tider krænknet — det erkender jeg — men aldrig anfægtet. Denne del af demokratiet anfægter man med et forslag som det, der her er fremsat. Denne del af demokratiet vil man skære bort.

Socialistisk folkeparti håber, at folketinget vil hindre regeringen i at tage dette skæbnesvangre skridt. Man kan være forvisset om, at hvis regeringen skulle få held med sig, vil arbejderne og lønmodtagerne selv forsvare deres rettigheder, og det vil være et forsvar for noget af det mest elementære og jordnære i vort folkestyre. Vort parti vil naturligvis være solidarisk med denne arbejderklassens forsvarskamp. Men jeg går ud fra som givet, at den samlede politiske og faglige arbejderbevægelse vil være det.

Måske står vi over for en periode med politiske og sociale kampe som i Estrups dage. Det er i så fald historiens tragiske ironi, at det parti, der vandt sine sporer i kampen for frihed mod godsejervældet, i dag har overtaget det gamle højres rolle som arbejderklassens og dens organisationers mest forbitrede modstander. Et så eklatant forsøg på at regere imod den organiserede fagbevægelse som det, denne regering nu opviser, har vi i hvert fald ikke set i Danmark siden pionerernes dage. Jeg håber, at dette angreb vil blive tilbagevist enten i denne sal eller af vælgerne; der står meget på spil.

Hvad skal der gøres? Socialistisk folkeparti foregælder ingen, at det er let at løse dette lands økonomiske problemer. Den krise, vi gennemlever, og som ikke bare er en krise med olieprisstigninger, men som er en kapitalismens krise, er yderst alvorlig. Selv om der i morgen kunne indledes en socialistisk politik, ville arven efter dette

[Gert Petersen.]

fallitbo være så tyngende, at heller ikke et socialistisk styre kunne undgå skridt, som mange ville anse for ubehagelige. Det skal siges helt åbent.

Det skal føjes til, at et tvangsindgreb mod fagbevægelsen vil socialistisk folkeparti under ingen omstændigheder acceptere, hverken nu eller senere, hverken på denne eller den anden side af et folketingsvalg, hverken under den ene eller den anden samfundsstruktur. En fri fagbevægelse er for os en nødvendighed i dette samfund, og en fri fagbevægelse er for os en forudsætning for, at man på andre steder og på senere tidspunkter kan tale om socialistiske samfund.

Men jeg vil da godt sige yderligere, at når vi i det forløbne år har stemt mod regeringens forslag om tvangsopsparing og afgiftsforhøjelser, er det ikke, fordi vi til enhver tid og principielt er imod tvangsopsparing og afgiftsforhøjelser. Vi har stemt mod disse foranstaltninger, fordi de var led i en reaktionær helhed, fordi de ikke løste nogen problemer, og fordi man begyndte i den forkerte ende og lod nulmillionærer, grundspekulanter og inflationsvelhavere gå fri.

Det siges, at arbejdsløsheden i hvert fald delvis skyldes mangel på kapital i erhvervslivet, og det benægter jeg ikke, men jeg vil dog understrege dette „delvis“, for arbejdsløsheden skyldes også manipulationer fra multinationale selskaber og virksomhedslagtere i ly af krisen og den kapitalistiske lovgivning.

Men nu vel, en del af arbejdsløsheden skyldes manglende kapital; så er der måske også en vis logik i at tilføje, at statsmagten sørger for, at erhvervslivet tilføres mere kapital, og det er jo hovedtanken med de forslag, vi står med her. Men vi ved meget vel, at det ikke hjælper noget som helst med disse ting, så længe kapitalejerne kan skalte og valte frit med deres kapital, så længe lønmodtagerne ikke har nogen som helst indflydelse på kapitalens anvendelse, så længe lønmodtagerne er uden effektiv medbestemmelsesret over ledelsen og fordelingen af arbejdet, så længe grundspekulation og arbejdsfri indtægter anses for acceptable og fradragsfiduser og opdagede nulindkomster kan florere i vort skattesystem, så længe militæret er en fredet og hellig ko i alle spareanstrengelser og sparerunder, så længe sam-

fundsøkonomien er baseret på jagt efter profit og spild af menneskelige og materielle værdier, og så længe samfundet er ude af stand til at styre kapital og ressourcer ud fra menneskenes egne behov.

En indsats på disse områder forventer vi ikke fra en liberal regering. Den handler logisk ud fra kapitalens egne interesser. Der er intet overraskende i, at Arbejdsgiverforeningen bakker den op, men det er netop på disse områder, en indsats er påtrængende nødvendig, hvis vi skal krisen og arbejdsløsheden til livs. Der er behov for et brud med den kapitalistiske udvikling, der er behov for en samlet optræden fra arbejderbevægelsens side uanset meningsforskel om en politik, der genskaber beskæftigelse og menneskelig tryghed. Det kan ikke gøres på den nuværende regerings, det kan ikke gøres på det nuværende folketingsflertals, det kan ikke gøres på kapitalens præmisser.

Jens Møller (KrF):

Den buket af lovforslag, som regeringen her har lagt på folketingets bord, betegner på mange måder alvorlige indgreb i vel-erhvervede rettigheder. Det gælder jo især forslaget om en uændret forlængelse af overenskomsterne næste år ud og suspensionen af dyrtidsordningen. Det er to så alvorlige indgreb, at vi må sige, at under normale forhold eller bare nogenlunde normale forhold ville vi i kristeligt folkeparti principielt være imod disse indgreb.

Men den nuværende situation er ikke tilnærmelsesvis normal. En bedre beskrivelse ville ordet katastrofal måske give. Den er i hvert fald katastrofal for de tusinder af mennesker, der er kastet ud i arbejdsløsheden, og for dem, der bliver det i den nærmeste tid, og hvis ikke der bliver grebet effektivt ind, vil den snart blive katastrofal for os alle sammen. Det er dette voldsomme underskud på betalingsbalancen, det største, vi nogen sinde har oplevet, en inflation, som vi vel ikke har set magen til i dette århundrede, og stærkt stigende arbejdsløshed, disse tre ting, som hver for sig er alvorlige, men som her kommer samtidig: det er det, der gør situationen katastrofal.

Den eneste mulighed, vi har for at redde os ud af den, er, at vor konkurrenceevne bliver forbedret, det vil sige, at omkostningerne ikke får lov at stige, og hvis man ikke

[Jens Møller.]

ønsker, de skal stige, ja, så må man gribe ind i de ting, som omkostningerne består af. Det er jo f. eks. råvarepriserne. De udenlandske priser har vi ikke mange muligheder for at gøre noget ved, men vi har nogle råvarer herhjemme fra vort landbrug, og netop de kommer jo også ind under prisstop. Et andet element er avancer og lønninger, som jo netop bliver standset i deres himmelflugt gennem et af forslagene. Et tredje, som også må nævnes i forbindelse med dette, er renten. Det vil være væsentligt at få renten ned. Det står der ikke noget om i de lovforslag, der foreligger, men jeg tror, vi har lov til at forudsætte, at hvis disse lovforslag bliver ført igennem ret hurtigt og kommer til at virke, vil det give baggrunden for, at der bliver mulighed for en rimelig rentenedsættelse, så man også på den måde kan medvirke til, at omkostningerne ikke stiger.

Disse indgreb vil af mange føles som ubehagelige. Man har vel altid en tilbøjelighed til at se mest på det, der rammer én selv, og ikke det, der rammer de andre, men når man ser dem som en helhed, synes jeg, man må sige, at de i det store og hele er godt afbalancerede og de er nødvendige.

Da vi ser det på den måde, kan vi sige det sådan, at havde det været os, der havde haft ansvaret, ville vi have gjort noget, der var meget lig dette her. Vi er især glade for, at de sociale pensioner, folkepension og invalidepension, er holdt udenfor, at de beholder deres dyrtidsregulering. Disse grupper har ofte nok måttet betale, når det har været vanskelige tider; det er godt, at de denne gang holdes udenfor. Vi er også meget glade for, at man her tager hul på problemerne omkring pristalsportionerne, at man her ligesom lægger op til, at de fremover skal være lige store i kroner og øre for alle uanset lønnens størrelse.

Men der er også nogle ting, vi er betænkelige ved, og jeg skal nævne to af dem her. Den ene er, at prisstoppet for landbrugsvarer jo faktisk kun gælder to måneder, men samtidig har vi nogle udtalelser om, at man efter overenskomst med EF osv. vil lade dem gælde resten af året. Jeg ville meget gerne have en ganske klar udtalelse fra statsministeren om, at dette prisstop skal gælde lige så længe, som lønstoppet gælder. Hvis vi kan få disse to ting kædet helt sammen

og ganske klart, ville det være en stor hjælp i situationen. For vi må jo tænke os, at hvis det ikke lykkes, hvis lønstoppet holdes nede, men fødevarepriserne igen kommer i skred, er det landets tusinder af husmødre, der må betale regningen.

Den anden ting, jeg gerne vil nævne, er problemerne omkring lavtlønnen. Der har vi jo to forskellige systemer: vi har de bevægelige lønsystemer, hvor man får en vis kompensation hen ad vejen, men den øvrige del af lavtlønsområdet er jo kommet bagefter. De får normalt deres reguleringer gennem overenskomsterne, og med det, vi får her, lades de faktisk temmelig meget i stikken. Vi kunne ønske, at der i forslaget var åbnet mulighed for, at disse grupper kunne få en rimelig regulering hen ad vejen, eventuelt nogenlunde i takt med de reguleringer, der foregår inden for de bevægelige systemer.

Fremgangsmåden, hvorpå dette er blevet fremsat, er blevet kritiseret ganske stærkt fra andre partiers side. Vi kan også nok sætte et spørgsmålstegn ved visdommen i den måde, det er sket på, men vi vil dog ikke deltage i den almindelige surhed af den grund, for vi mener, at det nu er større ting, der står på spil.

Men altså, for at præcisere: vi i kristeligt folkeparti vil ikke under normale forhold gribe ind i forhandlingsretten, men i en så ekstraordinær situation som den foreliggende, som man med rette kan betegne som katastrofal, mener vi, det må være folketingets ret og for helhedens skyld folketingets pligt at gribe ind.

Kristeligt folkeparti kan altså tilsige regeringen sin støtte til disse upopulære, men nødvendige indgreb.

Knud Jespersen (DKP):

I statsministerens tale, hvor vi fik forelagt den såkaldte helhedsplan, var der mange realistiske betragtninger og en realistisk skildring af dagens situation i Danmark. Der blev faktisk tegnet et ganske godt billede af kapitalismens krise, og der blev gjort en faktisk status over konsekvenserne af det, historien vel vil betegne som Hartlingperioden.

Resultaterne taler deres eget barske sprog: hver dag lukker nye virksomheder, nye bliver arbejdsløse, ungdomsledigheden vokser ganske uhyggeligt, købekraften for de

[Knaud Jespersen.]

mange er så stærkt nedsat, at arbejdsløsheden nu bliver selvforstærkende trods dens katastrofale størrelse på mere end 115.000. Dette er den nøgne virkelighed bag regeringens politik og de mange venlige bemærkninger, der ledsager forslagene til nye initiativer.

Flere kendsgerninger om venstre-regeringens politiske formåen kunne også føres frem ved denne lejlighed, og på denne baggrund af regeringens egen syndige politik vil man altså nu påtvinge folketetinget vedtagelse af en helhedsplan, en helhedsplan, man på forhånd ved er undsagt fra de mange uden om dette hus, og en helhedsplan, hvis værdi man også kender: at den ikke vil virke gavnlig for beskæftigelsen, snarere tværtimod.

Det, der ligger i helhedsplanen, er i virkeligheden en samlet fremstilling af den politik, der har kendetegnet de skiftende politiske forlig. Vi husker jo, hvordan året begyndte: 2 mia kr. til arbejdsgiverne, og så fik vi valutaværn, så fik vi nye ødelæggelser af boliglovgivningen, og resultaterne efter hver eneste af disse løsninger var, at situationen blev mange gange forværret.

Ikke mindst af den grund skal helhedsplanen afvises, men denne plan er tillige et generalangreb på opnåede demokratiske rettigheder, og der er meget, der tyder på igennem de udtalelser, der er faldet indtil nu fra vide kredse i dansk fagbevægelse, at hvis folketetinget vedtog noget sådant, kunne svaret på generalangrebet meget let blive en generalstrejke.

Hvad er så regeringens officielle forklaring denne gang? På samme måde som ved de første angreb på levestandarden, at efter en sådan 1 års manøvre vil alt blive godt. Er der nogen, selv i regeringspartiet, der har tillid til disse ords sanddrthed? Det siger den regering, der afviste alle krav om en effektiv indsats mod arbejdsløsheden, og nu kommer den igen til de lønmodtagere, den har flået igennem en række prisstigninger, igennem skattepolitik, og forlanger, at de skal finansiere fremtidens udvikling. Tillige vil den sætte arbejdsmarkedets lønmodtagerside under tvangsadministration i det kommende år. Netop denne tvangslov er jo i sig selv en udfordring til alle, ikke bare i den direkte arbejderklasse eller blandt tje-

nestemænd og funktionærer, men til alle, der har anerkendt de demokratiske og sociale værdinormer, man indtil nu i alt fald har bekendt sig til i vort land. Forbud mod forhandlinger, lønstop og forringelse til arbejdersiden, omlægning af dyrtidsreguleringen, forringelse af pristalsberegningen, så dækningsgraden bliver endnu mere utilstrækkelig, det er noget af det, arbejdere, tjenestemænd og funktionærer har at vente, hvis helhedsplanen blev vedtaget.

Men om den blev vedtaget, ville det jo udløse en faktisk krigstilstand for hele arbejdsmarkedet. Tror man da virkelig, at man stiltiende vil affinde sig med, at et tilgodehavende på grund af prisstigningerne fjernes? Tror man, man stiltiende vil affinde sig med, at man ikke længere har ret til medbestemmelse om salg af sin egen arbejdskraft? Tror man da virkelig, at sådanne resultater, at det, som en sådan helhedsplan sætter i gang på arbejdsmarkedet, vil være gavnligt for konkurrencen? Nej, det vil virke ødelæggende både for den og for beskæftigelsen.

Men det bliver ikke vedtaget, dette helheds-, dette tvangsmæssige, grundlag, det tror jeg arbejdspladsernes og organisationernes reaktioner er en garanti for.

Om vi kigger på tvangslovgivningens asociale karakter, så træder den jo tydeligt frem i to kendsgerninger ud over de her kort berørte. Man vil få en statslig udgift på lidt over 4 mia kr. i nye arbejdsgivertilskud. Så er vi altså oppe på 6 mia kr. direkte i tilskud bevilget inden for 1 år til arbejdsgiverne. Man vil få et skattetab beregnet af os på omkring 1 mia kr., men hvem kommer til at betale dette beregnede skatte tab? Det gør lønmodtagerne jo også.

Over for denne begrænsning i købekraften, der ligger i et lønstop, står den anden kendsgerning, at der åbnes for helt nye muligheder for storkapitalen. Den skal i fremtiden sikres ret til forskudsafskrivninger af indkøbssummen på indtil 120 pct. Det er noget helt enestående. Det skulle være en inspirationskilde til nye investeringer, og disse investeringer vil højst sandsynligt finde sted, men uden kontrol, og de kan anvendes til et behageligt skattedække i en situation som den, vi befinder os i.

Man må nok spørge statsministeren: er det virkelig netop nyinvesteringer, der er

[Knud Jespersen.]

brug for i en tid, hvor man gennem den økonomiske politik har lammet så store dele af landets produktionsapparat, at vi har en ganske stor produktionskapacitet, som ikke er udnyttet? Jeg tror det ikke.

Samtidig vil regeringen give mulighed for tilbageføring af underskud over 2 år for aktieselskaberne. Dette kan betyde — jeg understreger kan betyde — at man vil forvandle de meget gode år 1972-73 for nogle virksomheder til underskudsår, og gennem tilbagebetaling af de indbetalte selskabsskatter må man nok regne med, at vi kommer i en ny situation, for selskabsskatternes provenu var ikke for stort i forvejen: ca. et par milliarder kroner.

Vi anerkender derimod, at en række små og mellemstore virksomheder er kommet i vanskeligheder også på grund af den førte politik, og vi er villige til at være med til at finde former for støtte her igennem direkte lån, kreditter eller garantiordninger mod passende kontrolforanstaltninger, herunder også indsigt og kontrol fra de ansattes side. Men over for den mellemstore og den mindre erhvervsdrivende står den kendsgerning, at de sidste tilgængelige tal for storkapitalen viser, at der er nogle, der har haft ganske store profitter og ganske store udbytter. Deres muligheder for at sænke det procentuelle udbytte og alligevel udbetale større summer til aktionærerne har lovgivningen jo for længst gjort legale.

Jeg skal bare nævne ét eksempel. F. L. Smidth & Co. A/S er meget illustrerende. Fra 31. december 1971 til 31. december 1972 udvidede de egenkapitalen fra 615 mill. kr. til 1.215 mill. kr. Med en egenkapital på 1.215 mill. kr. er der en aktiekapital på 400 mill. kr., men heraf er kun 5 mill. kr. indbetalt af aktionærerne, så deres sorg over regeringens udbyttebegrænsning findes næppe. Det betyder nemlig, at selv med 5 pct. kan de nå op på ganske gigantiske beløb.

Hulheden i dette forslag: at man skulle begrænse udbytter og avancer, overgås jo kun af løftet om at fastholde priserne på landbrugsprodukterne, i alt fald hvis man må for fællesmarkedet, og jeg tror slet ikke, det var nødvendigt at spørge; hvis man havde haft viljen til at fastholde priserne, kunne man lade være at fjerne

mejeritilskuddet, det var en kontrollerbar prisdæmpende foranstaltning. Der er ingen grund til at lægge større vægt på den side af sagen, for hvis det skal være i to måneder, ja, så ved vi jo godt, at efter de to måneder kan vi være i en helt ny situation. Hvis det skal være i et år, ja, så lang tid det er tidsbegrænset, kan det selvfølgelig have sin værdi. Men hvis ikke det gøres effektivt, bl. a. ved at regeringen trækker tilbage kravet om at fjerne mejeritilskuddet, er der ingen grund til at tro, at man kan opnå noget prisstop i denne side af salen.

Hvis vi tager kapitalvindingsskatten, som regeringen vil have lempet efter princippet i 15. marts-forslaget i år, ja, så betyder det skattelettelse for godsejerne — efter vores beregninger på omkring 500 mill. kr. Alene for Bregentved gods vil gevinsten, hvis vi tager 14.-15. alm. vurdering, efter vore beregninger være omkring 6 mill. kr. i skattelettelse.

Samlet vil helhedsplanen forringe beskæftigelsen og skabe nye og endnu større vanskeligheder for den økonomiske udvikling. Også af den grund afviser vi den. Derimod er vi tilhængere af en virkelig planlægning for en demokratisk løsning med perspektiv i. Vore forslag i den retning har vi forelagt og dokumenteret, spændende fra forslag til offentlig kontrol over nationalisering til fastlæggelse af priser, til en ny skattepolitik og med virkelige initiativer, der var vendt i lønmodtagernes favør og ikke som under den nuværende regering og det nuværende folketingsflertal altid imod lønmodtagerne.

Omkring den katastrofale udvikling i beskæftigelsen har vi jo taget mange initiativer i dette år. Jeg synes, det skal nævnes også ved denne lejlighed. I januar fremsatte vi forslag om ophævelse af bygge- og anlægsstopet. Regeringen og flertallet i denne sal afviste det. Vi fremsatte det forslag, fordi vi forudså konsekvenserne af den udvikling, alle i dag kan se er blevet resultatet. Vi har gentaget det mange gange siden. Det er det ikke blevet dårligere af, men det er ikke blevet bedre behandlet. I sommer, den 15. august, rejste vi spørgsmålet om ungdomsarbejdsløsheden og fik det svar fra arbejdsministeren, at netop for de unge skulle der være muligheder for midlertidig beskæftigelse inden for visse

[Knud Jespersen.]

områder af industrien; det vil formentlig kun i de allerfærreste tilfælde være således, at de unge skal være henvist til arbejdsløshed.

Det var den 15. august. Det er ikke så længe siden. I dag kan alle se, at det var berettiget, vi rejste det spørgsmål.

I august foreslog vi endvidere indenrigsministeren at ophæve investerings- og lånerammerne for kommunerne. Dette afviste indenrigsministeren. I samme måned foreslog vi folketinget ekstraordinært indkaldt senest den 3. september for at drøfte situationen og tage initiativer til standsning af arbejdsløsheden. Også dette blev afvist.

I en ekstraordinær samling i folketinget i september stillede vi en forespørgsel til statsministeren om beskæftigelsen. Den blev først syltet og senere taget op af socialdemokratiet.

Vi anerkender naturligvis, at kapitalismens krise ikke kan løses af folketinget, men vi anerkender ikke, at det er lønmodtagerne, der altid skal bære byrderne for de ulykker, de ikke har noget ansvar for, og derfor har vores plan da også dette mål som alternativ til regeringens, at vi ikke ensidigt skal føre en politik imod lønmodtagernes interesser og til begunstiggelse af den store kapital, men at vi for en gangs skyld skulle prøve at gøre det omvendte. Enhver ved, hvordan det er gået ved at tage fra lønmodtagerne. Det gik galt. Det gik galt for landet, for økonomien, for beskæftigelsen, for de enkelte mennesker. Så må vi prøve at finde andre kilder, så må vi prøve at gøre noget andet, altså slå ind på en ny politik.

Det nytter ikke at betragte omkostningerne ensidigt ud fra den udbetalte løn, fordi den jo er meget bevægelig: den udbetalte løn kan man godt notere stigninger i, men man kan også notere stigninger, der viser, at den reelle købekraft faktisk er faldende; den udbetalte løn er en del af omkostningerne, men den er kun en relativt beskeden del, hvis den sammenholdes med profitter, kurstab, renteopskrivninger og

inflation. I stedet for at vise foragt for demokratiske rettigheder og i stedet for gennemførelse af en tvangslovgivning for arbejdsmarkedet skal parterne sikres forhandlingsmuligheder uden indgreb fra tredjepart.

Det ville være en lykke, om folketinget i dag erklærede, at vi under ingen omstændigheder vil tage denne demokratiske ret fra arbejdsmarkedets parter, under ingen omstændigheder vil vi provokere ved at lave en sådan beslutning. I stedet for at ødelægge den i forvejen utilstrækkelige dyrtidsregulering — og det bliver den jo; der er givet lønmodtagerne et stort efterslæb — så ønsker vi et ærligt pristal, et ærligt pristal, som omfatter dækning for alle udgifter, og det vil i realiteten sige efter princippet fuld dækning for de faktiske stigninger i leveomkostningerne, skatter og afgifter m. m. Det vil også i princippet betyde et reelt prisstop, og et sådant prisstop vil i modsætning til dem, man har talt om, komme til at virke ganske effektivt.

I stedet for de nye og ukontrollerede afskrivningsmuligheder fordrer vi, at der nu sættes ind med en ekstra lovgivning med det formål at beskatte de 19 mia kr., der i dag er ubeskattede. Samtidig med at dette gøres, vil man også kunne bedre købekraften, som det er nødvendigt, på hjemmemarkedet, ved at lave en skattefri bundgrænse på 40.000 kr. til staten. I stedet for de nye begunstigelser til ejere af jord og faste værdier vil vi have hele spekulationen indefrosset i dette område af samfundet med forbud mod belåninger til andre formål end reparationer og nødvendige ombygninger. Virkningerne heraf tror vi vil blive et mærkbart stop i inflationens udvikling, befordre en nedsættelse af renten og under alle omstændigheder gøre det billigere at bo og bygge.

Og i stedet for nulløsninger for hele befolkningen, selv om man taler så venligt og mildt om det, ønsker vi en nulløsning for de militære udgifter. Disse har været holdt uden for alle såkaldte spareforanstalt-

[Knut Jespersen.]

ninger. Nu må tiden være inde til, at stigninger, der er på over 20 pct. i militærudgifterne alene i år, standses, og at vi i stedet i de nærmeste 3 år overgår til en spareplan, der fører os frem til en nulløsning for militærudgifterne, halvdelen nu — det er dog lidt over 2 mia kr. — og resten i de kommende to år, ved at afskaffe bevillinger til militæret.

I stedet for fællesmarkedsdirektiver forlanger vi, at der føres kontrol med udenrigshandelen, sådan at der indføres en effektiv importregulering til hindring af arbejdsløshedsskabende import af varer. Der er da vist ikke andre lande i verden, der handler på den måde, som vi gør, at selv om vi kan se, at hele produktionsområder er truet, er man i færd med at fremkalde arbejdsløshedssøer i ganske omfattende områder af Danmark, og vi importerer bare los, selv om vi har et stigende handelsunderskud. I stedet for sådanne ting måtte man sætte ind for nye markeder, der ikke som nu får handelsunderskuddet til at vokse støt og sikkert, og hvor det i modsætning til fællesmarkedshandelen kommer til at foregå mere på ligeberettigelses grund.

Vi vil altså ikke være med til at begrænse den købekraft, som man har begrænset støt og sikkert med disse uhyggelige resultater, vi taler om i dag, for hjemmemarkedet. I stedet for nye begrænsninger i købekraften mener vi derimod at momsen på mad, medicin og byggematerialer omgående skal ophæves. Der skal omgående sættes arbejde i gang: i byggesektoren både ved modernisering og ved nybyggeri, i anlægsområdet ved modernisering af de planlagte rensningsanlæg. For hver eneste milliard kroner kan der sikres beskæftigelse til 20.000 helårsarbejdere til en minimumstimeløn af 25 kr. I dag ville vi på årsbasis udbetale minimum over 4 mia kr. i understøttelse, og så kommer regeringen med en plan, der indbefatter et faktisk tilskud til arbejdsgiverne på 4 mia kr. For disse 8 mia kr. kunne der sættes arbejde i gang for 160.000 mennesker, men efter regeringens plan kommer der næppe 10 mand mere i arbejde, tværtimod.

Det lyder smukt, at regeringen har omsorg for de unge og ikke vil forringe de gamles stilling. Men sandheden er, at ungdom-

men er meget hårdt ramt af regeringens økonomiske politik. I uddannelse og beskæftigelse ser det meget elendigt ud, så der er simpelt hen behov for, at disse grupper ikke får kønne ord, men en reel hjælp gennem udvidelse af bevillingerne til uddannelse og det sociale område.

Vi har bestandig hævdet, at regeringen måtte forsvinde for at give plads for en virkelig forbrugervenlig og beskæftigelsesfremmende politik. Over for vore krav afviste flertallet i folketinget valg, fordi der var så meget, der skulle gøres. Men siden den 20. september er der faktisk og reelt kun gjort det fra det sorte kabinets side, at man har arbejdet med de opreklamerede skattelettelser og den deraf følgende sociale forringelse, som dækningslovene udgør, og så har regeringen nu stillet i udsigt en tvangslovgivning, hvormed alt skulle klares i det kommende år.

I hele perioden har regeringen ført en politik imod lønmodtagernes interesser. Derfor gik det så galt med den økonomiske politik. Derfor er denne plan gennemført usolidarisk med dem, der virkelig har brug for solidaritet. En virkelig solidarisk politik fra folketingets side vil være at tage fra de kilder, der er årsag til inflationen, til skatteflåning, til arbejdsløshed; der er kun én løsning på den øjeblikkelige situation, og det er at se perspektivet i at tage fra nogle af storkapitalens profitter, se perspektivet i at udvide afsætningsmulighederne på hjemmemarkedet gennem en udvidet købekraft for lønmodtagerne og så naturligvis, at målet for fremtidige virksomheder på trods af forskelligheder i arbejderbevægelsen må være, at socialismen sættes mere og mere på dagsordenen for at sikre et krisefrit system uden arbejdsløshed.

Men som sagt, det første skridt i retning af en ny politik er, at regeringen tvinges til at tage denne helhedsplan af bordet, og det bedste skridt ville være, om regeringen tog konsekvensen af den førte politik og mandede sig op til selv at tage sin afsked.

Poul Westergaard (DR):

Retsforbundet er enig med regeringen og vel med alle andre i, at Danmark befinder sig i en meget alvorlig økonomisk situation. Vi har en ødelæggende inflation og en høj arbejdsløshed, som let kan risikere at blive

[Poul Westergaard.]

endnu værre, svigtende konkurrenceevne på vore afsætningsmarkeder og et alt for stort betalingsbalanceunderskud med stigende vanskeligheder med at få dette underskud finansieret.

Men vi har også gode muligheder for at rette situationen op igen, hvis vi vil bære os en lille smule fornuftigt ad. Vi har en dygtig og veluddannet arbejderbefolkning, dygtige arbejdsledere i virksomhederne, et veludviklet produktionsapparat, gode samfærdselsmidler, dygtige købmænd, som kan både købe fornuftigt og sælge fordelagtigt, også når de handler på det internationale marked.

Det er i hele denne sum af produktionskapacitet, de rige muligheder ligger gemt. Bag det hele ligger en række gode og uundværlige offentlige virksomheder, som betrykker borgerne, når de skal uddannes, når de bliver syge, når de trænger til social assistance, når de trænger til retsbeskyttelse, når de trænger til alderdomspleje osv. Dem skal vi også værne om, for de betyder meget for arbejds- og udviklingsmulighederne og trygheden i vort samfund. Det samme gør et dygtigt og et smidigt offentligt administrationsapparat.

Men vi har haft nogle udygtige politikere, som igennem en lang årrække har bragt et forfærdeligt kludder i de økonomiske mekanismer. Det har de gjort ved at misbruge den velstand, som arbejderne, virksomhedslederne og købmændene skabte. År efter år købte de stemmer ved at love den ene befolkningsgruppe og særinteressegruppe efter den anden særbegunstigelser, som ikke ud fra noget retfærdighedssynspunkt eller noget socialt synspunkt tilkom dem. Den fortvivlede boligpolitik er et slående eksempel. Virvarret af erhvervsøkonomiske støtteordninger er et andet eksempel på, at en masse særinteresser har fået fingrene dybt ned i de offentlige kasser. 1960ernes og 1970ernes institutionshysteri er et tredje eksempel. Man delte bare ud og glemte at vurdere, om det var rimeligt, og om det var pengene værd.

Og befolkningen mærkede jo de politiske flotheder gennem et enormt stigende skatte-tryk, som igen stillede helt uopfyldelige krav om politisk snedighed, når skattebyrderne skulle fordeles. Helst skulle de jo fordeles sådan, at folk ikke rigtig kunne se, hvor me-

get de politiske flotheder kostede. Skatteadministrationen voksede i omfang og i indviklethed, og den skulle også betales. Og som det allerværste lod man selve naturgrundlaget, den smule jord, den smule Danmark, som det hele skulle foregå på, blive genstand for en fantastisk spekulation og værdioppustning, hvorved store milliardværdier af den løbende velstandsfremgang blev flyttet fra det arbejdende fællesskab over til jordejerne. Det betød sociale forvridninger, erhvervs-mæssige forvridninger, pengepolitiske forvridninger og forbrugsmæssige forvridninger, som politikerne i én uendelighed har søgt at lappe på i stedet for at løse dette fundamentale jordproblem ud fra det etiske hovedsynspunkt, at naturgrundlaget har vi alle lige ret til.

Vi er uenige med regeringen i, at den egentlige årsag til den økonomiske situation er for høje lønninger og den automatiske dyrtidsregulering. Lønudviklingen er bare et led i den inflation, som politikerne har skabt med deres offentlige udgiftspolitik, deres boligpolitik, deres skattepolitik og deres manglende jordpolitik.

Alligevel må vi sagligt indrømme, at når Danmark nu er kommet så langt ud, som vi er, med en ulykkeligt stor arbejdsløshed, med vigende konkurrenceevne og virksomhedsslukninger på stribe, så går den hurtigste vej til at bedre på denne situation over en kraftig dæmpning af indkomststigningerne i vores samfund. Det er utvivlsomt den hurtigste og sikreste måde at få hold på omkostningsudviklingen på, sådan at konkurrenceevnen og beskæftigelsen igen kan blive bedre. Vi er enige med regeringen i, at en sådan indkomststigningspause bør omfatte alle grupper — måske med visse sociale undtagelser — og omfatte alle indkomstarter.

Netop fordi vi mener os enige med regeringen i dette hovedsynspunkt, er det med den største beklagelse, vi har set, hvor klodset regeringen har båret sig ad, og hvor uheldigt den har udformet og valgt sine forslag. Det er jo nemlig så uhyre vigtigt, at der kommer et resultat ud af anstrengelserne og kommer det hurtigt, og det synes vi ikke regeringen lægger op til.

For det første: her kommer regeringen med sine 22 mandater bag sig og siger til folketingets øvrige 157 medlemmer: her er, værsgo, 10 lovforslag, som udgør en helhed;

[Poul Westergaard.]

vi 22 vil ikke tåle, at noget af det går ud, for så vil vi have valg. Ikke på mindste måde har man søgt forhåndsforhandling, forhåndstilslutning hos nogen af de øvrige velmenende partier i dette ting, ikke søgt at imødekomme nogen af de andre synspunkter, ikke søgt at drage nytte af den positive samarbejdsvilje, som man har mødt ved flere tidligere lejligheder. Mon ikke man igen overvurderer sin egen ufejlbarlighed? I hvert fald er fremgangsmåden ikke forenelig med ønsket om at nå et hurtigt resultat.

For det andet: hvordan kan man forestille sig, at man slipper godt fra at foreslå hele arbejdsmarkedets forhandlingsapparat sat ud af spillet ved lov i et år, uden at man har givet arbejdsmarkedets parter skygge af chance for at nå et resultat? Det har man jo nemlig ikke. Regeringen har end ikke forsøgt at samle et solidt politisk flertal om et sæt af politiske foranstaltninger, som kunne skabe det økonomiske og politiske klima, hvori parterne i frivillighed kunne nå til den rette løsning. Jeg indrømmer, at socialdemokratiets evige ekkoer af kommunisternes monomane og uansvarlige krav om valg i tide og utide ikke har gjort det mere fristende for regeringen. Men jeg nægter også at tro, at socialdemokratiet er så lammet af kommunistforskrækkelse, at det overhovedet ikke ville lade sig bevæge ind på en mere ansvarlig linje i denne alvorlige situation, hvis et begavet forsøg blev gjort.

Retsforbundet vil ikke, hverken nu eller senere, medvirke til noget lovindgreb i det private arbejdsmarkeds aftalefrihed. Vi vil ikke fratage arbejdsmarkedets parter deres del af ansvaret eller fratage lønmodtagerne deres soleklare ret til ved frie aftaler at sælge deres arbejdskraft til den pris, som de kan opnå. Vi vil ikke medvirke til, at politikerne tilraner sig et nyt område af samfundslivet, som de heller ikke ville have skygge af chance for at bestyre fornuftigt, nemlig lønfastsættelsen i samfundet i bred almindelighed. Rent bortset fra den uro, som en sådan påtvunget indkomstlovgivning må frygtes at medføre, og som jo kan blive helt katastrofal i sig selv, vil et lovindgreb utvivlsomt have meget langtrækkende skadevirkninger og for lange tider ødelægge forhandlingsparternes muligheder for ved fremtidige overenskomstforhandlin-

ger at nå et resultat; de ville i deres krav simpelt hen indrette sig på risikoen for et politisk indgreb, de ville flygte fra deres ansvar.

Derimod vil vi gerne medvirke til sammen med andre at formulere og vedtage de politiske foranstaltninger, som kan mildne klimaet for overenskomstforhandlingerne og give parterne mulighed for i frivillighed at nå til et resultat, som Danmark kan leve med og overleve med, f. eks. yderligere skattelettelser eller andre realindkomstforbedringer over afgiftslempelser el. lign., garantier for, at det private arbejdsmarked ikke bliver løbet over ende af det offentlige arbejdsmarked, indgreb imod urimelige indtægtsstigninger på områder, hvor der ikke er tilstrækkelig konkurrence, og sidst, men ikke mindst, en eller anden jordreform, der simpelt hen sætter en stopper for de passive indkomstoverførelser til jordejerne, som nu sker gennem prisstigningerne på jorden. Disse indkomstoverførelser har i de senere år udgjort næsten lige så stort et beløb, som hele Danmarks industri har udbetalt i lønninger til alle sine medarbejdere. Det er også en omkostningsfaktor af betydning.

Et sådant politisk garantisæt, gerne betinget af udfaldet af overenskomstforhandlingerne, ville give arbejdsmarkedets parter en fair chance for at nå et forsvarligt resultat, men man kan ikke forlange tilbageholdenhed hos lønmodtagerne på det private arbejdsmarked, hvis andre bare får lov at rage til sig.

For det tredje: regeringen påstår, at den i sin helhedsplan har sikret denne balance, og at ingen går fri for at bære sin del af byrden, men det er jo ikke rigtigt. Hvis vi bliver på det jordpolitiske, er det helt stensikkert, at regeringens forslag om kapitalvindingskatten, som man også forlanger gennemført, overhovedet ikke løser dette fordelingsmæssige og samfundsøkonomiske problem; selv om man påstår, at forslaget indeholder den skærpelse, som man er blevet enig med socialdemokratiet om, ved enhver, at problemet ikke kan løses ved en omsætningsafgift på jord, men kun gennem en høj løbende afgift på jordens brug.

Regeringen gør også et stort nummer ud af, at den har fået en aftale med landbrugets hovedorganisationer, en aftale om at fastholde landbrugets priser på hjemmemarke-

[Poul Westergaard.]

det i 1975, på kød og fjerkræ, og regeringen foreslår på det grundlag uændrede producentpriser i 2 måneder.

Hertil er at sige, at så vidt jeg ved, har kødproducenterne i Danmark ikke derved bragt noget som helst offer. De går nemlig alle sammen og venter på et yderligere prisfald, simpelt hen fordi — og det ved enhver — kødmarkedet i Europa er oversvømmet af kød. Prisstoppet her er altså et rent illusionsnummer. Og så er der vel i øvrigt ikke ret mange, der tror på, at Danmark efter de 2 måneders forløb får lov til at forlade EFs fjollede fødevareordninger og give afkald på de prisforhøjelser til producenterne, som fra 1. februar er stillet i udsigt fra EFs side. Tror statsministeren på det? Tror landbrugsministeren på det? Eller planlægger man bare en ny tilskudsordning til at nedbringe disse priser, tilskud, som skatteyderne og forbrugerne på en eller anden måde kommer til at betale?

Jeg ved ikke, om jeg med disse principielle og overvejende kritiske bemærkninger vedrørende regeringens parlamentariske fremgangsmåde, vedrørende lovgivningsmagtens forhold til arbejdsmarkedet og vedrørende den manglende balance i helhedsplanen har slået noget skår i regeringens skrāsikkerhed, eller om jeg måske har givet regeringen inspiration til at søge en mere fremkommelig vej. Det har jeg vel ikke, for det er allerede længe siden, at retsforbundets gruppe fremlagde disse hovedsynspunkter sammen med en lang række gode råd skriftligt til regeringen, og de synes jo ikke at have gjort det helt store indtryk.

Naturligvis er der også ting i regeringens planer, som vi ser positivt på, og som vi vil kunne medvirke til; der er også ting, som vist kun kan henregnes til det, der mest er taget med af psykologiske årsager, men som er uden den store saglige betydning for omkostningsudviklingen, f. eks. minister- og borgmesterhonorarerne, tantiernerne, og så dette avancementstop, som ingen rigtig kan håndtere og kontrollere.

Men ikke mindst i betragtning af den vægt, som regeringen har lagt på en vedtagelse af den udgiftsbegrænsning, der fremgår af finanslovforslaget for 1975-76, og i betragtning af, at regeringen jo har afvist at

tåle den beskedne forringelse af finansloven ved bortfald af afgiften på hårde hvidevarer, som vi drøftede i går, synes jeg også, det må være af afgørende interesse at få at vide, hvordan regeringen egentlig har tænkt sig det foreslåede komplekse indpasset i finansplanen. I direkte ekstra statsudgifter løber projektet jo op i over 2½ mia kr., og der er ikke givet nogen sammenhængende redegørelse for, hvordan dette skal vurderes. Kommer man måske en dag også med et forslag om en momsforhøjelse til finansiering?

Ved tidligere lejligheder har regeringen, når den lagde et større projekt frem i dette ting, selv om den har gjort det meget hårdt, og selv om den også har slået på valgtrommerne, altid gjort det med den slutbemærkning, at dette var et oplæg til forhandling. Jeg har indgående studeret statsministerens fremsættelsestale, og jeg kan ikke se, at denne indbydelse findes denne gang. Men uden forhandlingsvilje hos regeringen går det ikke. En stivsindet regering og et forhandlingsuvilligt socialdemokrati vil være den største risiko for de hundrede tusinde arbejdsløse og for de mange flere, som risikerer at komme til.

Birgit Busk (U):

Jeg er glad for at kunne sige, at jeg på partiet de uafhængiges vegne i modsætning til de fleste af ordførerne her i dag 100 pct. kan gå ind for regeringens kriseplan.

Det er ikke, fordi vi tror, at regeringen med denne pakke af lovforslag, for at bruge en god betegnelse af LO-formanden, hr. Thomas Nielsen, har fundet de vises sten til at bringe Danmark ud af de fortvivlede forhold, vi selv har bragt os ind i. Jeg tror, der mangler meget heri endnu, og jeg skal senere vende tilbage til det, men jeg synes, at det, regeringen her har fremlagt, er et så stort skridt i den rigtige retning, at jeg på mit partis vegne kan give min ubetingede støtte til det.

Jeg gør det i forventningen og håbet om, at dette netop kun er det første skridt på vejen, at regeringen med disse forslag har ønsket at efterleve Bjørnsons ord om, at det, man evner, skal man kaste af i de nærmeste krav. Og der er for mig ingen tvivl om, at de nærmeste krav i Danmark i dag er genskabelse af sådanne vilkår for vort erhvervsliv, at vi igen kan få hjulene i sving

[Birgit Busk.]

og vore mange ledige hænder beskæftiget.

Det kan, og det må ikke være således, at vi vælter de byrder, som hele samfundet bør bære i fællesskab, over på det udsnit af befolkningen, som består af de hundreder eller tusinder af private erhvervsdrivende og private virksomheder, som nu er tvunget til at give op, eller på de hundrede tusinder arbejdsløse, som i dag har måttet sige farvel til deres lønarbejde. Det kan vi simpelt hen ikke være bekendt over for disse mennesker, og også nationaløkonomisk er det rivende forkert. Hverken mentalt eller økonomisk kan vi tillade, at mennesker, hvis højeste ønske er at klare sig selv ved indsats af hjerne eller hånd, ikke får mulighed for det. Det har vi ikke råd til, og at svingte disse mennesker vil tillige betyde at svingte den nationale og sociale solidaritet, som holder vort samfund sammen.

Denne nationale og sociale solidaritet i den nuværende politiske og økonomiske krisesituation for det danske samfund går som en rød tråd gennem et forslag til helhedsløsning, som partiet de uafhængiges hovedbestyrelse, partiets højeste myndighed, enstemmigt tiltrådte på et møde i sidste uge. Jeg understreger, at ingen på dette tidspunkt kendte regeringens planer, men samtidig kan jeg oplyse, at de foranstaltninger, som regeringen nu foreslår taget i anvendelse, indtil forveksling ligner den del af partiet de uafhængiges forslag, som tager sigte på overvindelse af de øjeblikkelige vanskeligheder.

Det drejer sig om løn- og avancestop og stop for forhøjelse af udbytter og tantiemer, hvormed vi har ønsket at understrege den solidariske interesse mellem arbejde og kapital i at få det danske erhvervsliv gjort konkurrencedygtigt over for udlandet, både hvor det drejer sig om eksport til andre lande, og hvor det drejer sig om import af varer fra andre lande.

Vi står i dag i den situation, at det samlede danske samfunds realindkomst er formindsket med mellem 10 og 15 pct. Denne byrde må vi bære i fællesskab. Hverken arbejdsgivere eller lønmodtagere, hverken erhvervslivet eller de offentligt ansatte, skal kunne unddrage sig at bære deres del af den fælles byrde, og først og fremmest må den ikke fortsat væltes over på de enkelte erhvervsdrivende og de enkelte lønmodtagere, som

i dag er alene om at bære den. Det er for dårligt af alle os andre.

I denne forbindelse vil jeg gerne sige, at jeg ikke forstår en pind af de krav, som de forskellige fagforeningsledelser i denne tid stiller som optakt til forhandlingerne om de kommende overenskomster. Er disse mennesker så hildet i fortidens tankegang, at de ikke er klar over, at hver krone, de kræver i lønforhøjelse, og hver time, de kræver i nedsættelse af arbejdstiden, betyder, at nye tusinder af deres arbejdskammerater smides ud i arbejdsløshed? Hvor er den sociale solidaritet henne?

Partiet de uafhængige kan altså helt og fuldt tilslutte sig regeringens oplæg til krisepåplanen. Den stemmer nøje overens med, hvad vi selv mener er nødvendigt til at bekæmpe vore økonomiske og beskæftigelsesmæssige vanskeligheder på kort sigt.

Men regeringens kriseforanstaltninger er også kun en kortsigtet planlægning. Vi tror, at de vil forhindre en række virksomhedslukninger, som ellers vil komme, og at de vil give arbejde til nogle tusinde ledige hænder. Det anser vi for så betydningsfuldt, at regeringen vil kunne regne med min stemme til deres gennemførelse.

Vi tror også, at den øgede produktion og den øgede konkurrenceevne, som disse foranstaltninger vil medføre, vil kunne formindske vort træk på fremmed valuta og dermed forbedre vor valutabalace.

Men tilbage står, at vi fremdeles har en valutagæld på mellem 30 og 40 mia. kr., og at vi ikke bliver herre i vort eget hus, før denne gæld er betalt. Denne uhyre gæld er oparbejdet gennem de sidste 15 år, og ingen af de gamle partier i dette ting, fra folkesocialister over socialdemokrater til radikale, venstre og konservative, kan sige sig fri for medansvar for gælden. De har alle fem med forskellige nuancer, men i øvrigt i skøn samdrægtighed og i den såkaldte velfærdsstats ånd gennem deres agitation og gennem deres propaganda bildt den danske offentlighed ind, at den blot kunne kræve for at få. Disse 5 partier har gennem en skamløs overbudspolitik i kampen om vælgerne skruet de offentlige udgifter, skatterne og afgifterne, som skulle betale disse udgifter, og hele samfundets løn- og prisniveau op på de højder, hvor vi befinder os i dag. Dette ansvar kan heller ikke regeringen venstre løbe fra.

[Birgit Busk.]

Resultatet af denne politik er blevet den situation, vi befinder os i i dag med de alt for mange virksomhedslukninger, med de mere end hundrede tusinde arbejdsløse, med de omtrent 40 mia kr. gæld til udlandet og med det danske samfund drænet for den kapital, der er nødvendig, når der skal investeres i arbejdspladser til vore ledige, når vi skal holde vore virksomheder konkurrencedygtige over for de udenlandske, når vi skal opbygge den energiforsyning, som helt eller delvis skal gøre os uafhængige af de arabiske oliesheiker, og når vi skal foretage de investeringer i veje, broer og andre faciliteter inden for kommunikationen, som er og må være det offentliges bidrag til Danmarks videre udvikling som en moderne erhvervsstat.

Hele den kapital, som de kommende tiår vil kræve af os, har de sidste 15 års ladenstå-til-politik ædt op. Vor højtprieste levefod, der har placeret Danmark øverst på ranglisten blandt verdens forbrugerlande, har gjort os til et fattigt land, har gjort os til en gældbunden tjener for den internationale storkapital, hvad enten den er amerikansk, tysk, svensk eller arabisk. Den danske befolkning må i dag som et andet koloniområde trække for denne kapital. Det er resultatet af 15 års umådeholden velfærds-politik.

De uafhængige vil ud af denne afhængighed. Ellers var vi ikke uafhængige. Vi er klar over, at dette ikke kan nås uden ofre for befolkningen, både manden i millionærvillaen på Strandvejen og manden på gulvet, men mest for manden i millionærvillaen. Derimod stiller vi ingen krav til de mennesker, som må leve af de små indtægter. Folkepensionister, invalidepensionister, enkepensionister og mennesker med indkomster, som svarer til pensionisternes, har ingen midler til at være med til at bringe Danmarks økonomi på fode igen. De skal leve deres rolige økonomisk ubekymrede liv uden tryk af skat og under så gode vilkår, som det danske samfund overhovedet har råd til at give dem. Men alle de andre fra direktøren i det store aktieselskab og den ministerielle departementschef til gårdejereren og maskinarbejderen må hver især yde deres bidrag til at få den danske økonomi rettet op igen,

og det danske samfund må som helhed yde sin del.

Derfor ønsker de uafhængige, at al den opsparing her i landet, som båndlægges til langfristede investeringer, gøres skattefri. Denne skattefrihed skal omfatte både de langsigtede investeringer, som erhvervsvirksomheder foretager, og den investering, som medarbejderne i de enkelte virksomheder foretager på bundne kontrakter i disse virksomheder, en form for økonomisk demokrati, der adskiller sig milevidt fra socialdemokratiets store landsomfattende fagforeningsstyrede ØD-fonds.

Skattefriheden skal endvidere omfatte opsparing i folkeaktier, f. eks. i Storebæltsbroen, opsparing i båndlagte aktier og andele i erhvervsvirksomheder, opsparing i egne hjem, herunder såvel parcelhuse som ejerlejligheder, også i det nuværende sociale boligbyggeri. Indskud i banker, sparekasser og forsikringsselskaber, der er båndlagt for en årrække, og opsparing i obligationer og aktier, båndlagte i en årrække, skal ligeledes være skattefri, men jeg understreger, at hele denne skattefrihed kun skal gælde nyopsparing. Vi ønsker ingen fiduser med skattemæssig begunstiggelse af kapitaler, som overflyttes fra den ene konto til den anden. Det vil skattevæsenets kontrolforanstaltninger kunne forhindre.

På den måde, jeg her har skitseret, ønsker de uafhængige at inddrage hele den del af den danske befolkning, som har økonomisk mulighed for det, i tilvejebringelse af den nationale kapital, som er nødvendig, hvis vi skal kunne sikre arbejde for hele den danske befolkning og gøre os fri af det stadig stærkere greb, den udenlandske kapital har om det danske erhvervsliv og det danske samfund.

De uafhængige mener, at denne genskabelse af Danmarks uafhængighed af udenlandsk kapital er vor mest påtrængende opgave, når vi har løst det akutte problem med arbejdsløshedens bekæmpelse og de truede virksomheders redning, som regeringens kriseplan tager sigte på. Uden denne nationale kapitalstyrke kan vi godt sige farvel både til national selvbestemmelsesret og national handlefrihed.

Vi er klar over, at skattefriheden for investeringskapitalen vil stille krav til statskassen, som den i øjeblikket ikke er i stand

[Birgit Busk.]

til at honorere. Vi er endvidere klar over, at opfyldelsen af et andet af de krav, vi stiller, og som fremgår af, hvad jeg har sagt om de gode og rolige forhold, vi ønsker for samfundets mindstbemidlede, nemlig skattefritagelse for de første 30.000 kr., enhver dansk skatteborger har som indtægt, ganske uanset om vedkommende er gift eller ugift, også i nogen grad vil formindske statskassens indtægter. Vi er villige til at anvise den compensation for nedgangen i statens indtægter, som måtte være nødvendig. Vi ønsker stop for al udgiftkrævende lovgivning, vi ønsker en række offentlige sociale institutioner overført til privat drift under offentlig kontrol. Vi ønsker hovedparten af de offentlige investeringer finansieret igennem lån af de private opsparingsmidler, og vi kan ikke se nogen rimelighed i at optage dyre lån i de arabiske stater for at yde gratis u-landslån til andre arabiske stater. Vi ønsker vor u-landshjælp kanaliseret gennem EF. Vi ønsker i det hele taget den direkte danske u-landshjælp afviklet, efterhånden som de projekter, vi har bundet os til, er afsluttet. Vi har overhovedet meget ringe respekt for henstillinger fra en samling af Forenede Nationer, hvis flertal dels består af stater, som gerne vil have vore penge, dels af de arabiske stater, som både har kastet os og de øvrige vestlige stater ud i økonomiske vanskeligheder og arbejdsløshed for at påtvinge os en politisk handle måde, bl.a. over for Israel, som er os direkte imod.

Hvad der ud over de besparelser, som jeg her har nævnt, og som kan suppleres med en række andre, er nødvendigt for at skaffe balance mellem statens udgifter og indtægter, er vi villige til at drøfte, og i denne forbindelse stiller vi os ikke afvisende over for den yderligere beskatning af forbruget, som en momsforhøjelse vil betyde.

Med disse ord vil jeg anbefale gennemførelse af regeringens lovpakke som et første skridt på vejen mod en sanering af det danske samfunds økonomiske og erhvervs-mæssige forhold.

Vestergaard Eriksen (FU):

Som alle er bekendt med, blev resultatet efter valget den 4. december i fjor, at vi fik en regering med en smal parlamentarisk baggrund. Denne regering har efter for-

modentlig bedste evne prøvet at lede landet i knap et år. Skal vi se tilbage på dette år, må det beklages, at mange af de store problemer, der lå til løsning før valget i fjor, stadig ikke er løst. Det kan ikke alene bebrejdes den nuværende regering, at ikke alle de store problemer er løst, herunder beskæftigelsen. Mange af problemerne er skabt igennem de sidste 10-15 år, og der må og skal den nødvendige tid til løsningen.

Noget andet er, at jeg godt forstår, at regeringen ønsker at samarbejde til alle sider her i tinget, og det må hilses med tilfredshed, at den har prøvet dette. Blokkpolitik er noget, vælgerne klart tog afstand fra ved valget i fjor, og blokkpolitik er brudt i dette folketing her og forhåbentlig for fremtiden. At så nogle partier ikke har villet forstå dette, er beklageligt, men forhåbentlig vil de acceptere det fremover, uanset om vi får et nyvalg nu eller ej til folketinget. Det mærkeligste er, at de partier, det har knebet med at få med til en bred løsning af tingene her i folketinget, især er dem, der har været med i den blokkpolitik, der tidligere har været ført mere eller mindre konstant i de sidste 10-15 år.

Og hvad er så resultatet blevet heraf? At mange af problemerne i Danmark er til dels bundløse, ikke mindst de økonomiske, og man har stadig gjort dem større og større, tilsyneladende uden at tænke på, at på et tidspunkt kunne det ikke fortsætte længere.

Det må naturligvis hilses med glæde, at regeringen nu endelig har fremlagt en del lovforslag til imødegåelse af, at vi stadig fortsætter den skæve gang ud i uføret. Ingen er vel i tvivl om — ingen burde i hvert fald være det — at på et tidspunkt må der gribes ind med alvorlige og drastiske skridt, uanset om vi kan lide det eller ej. Det vil sige, at kan den nuværende regering ikke få et flertal for sine fremsatte lovforslag, som folkeunionen ikke fuldt ud er enig i — vi er dog enige i hovedhensigten heri — bliver det alligevel nødvendigt, uanset om vi skal have valg forinden, og uanset hvad statsministeren hedder, og hvilket parti eller hvilke partier regeringen består af efter valget, at foretage indgreb på den ene eller den anden måde, uanset hvor upopulære disse indgreb end måtte være.

Folkeunionen er principielt modstander af regeringsindgreb i arbejdsmarkedets frie

[Vestergaard Eriksen.]

forhandlingsret, men da landets økonomi i vid udstrækning er påvirket af de overenskomster, som parterne indgår, må det være klart for enhver, at regering og folketing må koordinere den økonomiske politik med de naturlige krav og ønsker, som arbejdsmarkedets parter har. En sådan koordinering har de hidtidige regeringer forsømt, og folkeunionen må derfor opstille som en forudsætning for at medvirke til de af regeringen foreslåede indgreb over for arbejdsmarkedets parter, at man fremover i god tid før overenskomstforhandlingernes påbegyndelse optager forhandlinger med parterne og orienterer dem om, hvilke planer der foreligger for økonomiske foranstaltninger, således at overenskomsterne kan aftales på et realistisk grundlag og ikke som hidtil, hvor parterne har været nødsaget til at tage højde for regeringsindgreb, der udhuler de opnåede forbedringer.

For så vidt angår lovforslaget angående godtgørelse for dyrtiden, kan folkeunionen principielt tilslutte sig det, idet vi dog gerne havde set, at man i stedet for en kontant udbetaling på 100 kr. pr. måned havde modregnet beløbet i skatten.

Om lovforslaget om avancestop og prisdæmpende aftaler vil jeg sige, at det just ikke er folkeunionens livret, men vi erkender, at det må indgå som et led i indkomstpolitikken, og vi kan derfor, om end modstræbende, stemme for det.

Vedrørende lovforslaget om ændring af vægtafgiften for hyrevogne kan vi fuldt ud tilslutte os det. Det samme gælder lovforslaget om reguleringspristallet.

De øvrige lovforslag, vi behandler her i dag i denne sammenhæng, er vi ikke ovenud begejstret for, men vi vil afvente udvalgsbehandlingen, inden endelig stilling tages. Vi mener, at de lovforslag, der er fremsat her, virkelig fortjener at komme til udvalgsbehandling, så landets befolkning ikke bliver kastet ud i at skulle tage stilling til det ved et folketingsvalg snarligt. Jeg vil lige i denne forbindelse nævne, at jeg forstår

på de ordførere, der har talt, at der er et flertal for forhandlinger om disse lovforslag. Så må det være en tung byrde for fremskridtspartiet at påtage sig, hvis vi, efter at disse lovforslag har været behandlet her, skal til valg for 150-200 mill. kr. Jeg tænker ikke på partierne til venstre i salen, de er jo så begejstrede, uanset hvad det koster.

Det står nu mere og mere klart for befolkningen, at en grundlovsændring er nødvendig, idet et folketing bør sidde i 4 år ad gangen med den ventil, at hvis f.eks. 2/3 af tinget stemmer for, at nyvalg afholdes i utide, kan dette ske. Men ellers skal der være arbejdsro i 4 år. En statsminister bør ikke ene kunne udskrive valg, heller ikke selv om regeringen kommer i mindretal. Så må regeringen gå og en ny dannes. En sådan grundlovsændring vil folkeunionen arbejde for.

De sidste år og ikke mindst det sidste har klart vist, at det er umuligt at få virkelig arbejdsro til et sagligt lovgivningsarbejde, når der til stadighed hænger trusler om valg over hovedet på folketinget. Det har vi oplevet i det sidste år og ikke mindst fra denne sals venstre side. Dette er uholdbart for folketinget og for en saglig og fornuftig lovgivning, og da vi først kan få ændret dette ved en ny grundlov, er det bl. a. folkeunionens opgave at medvirke til og henstille, at man indtil da prøver at følge denne arbejds gang. Dette havde jeg troet og håbet at statsministeren var indstillet på.

Det er ikke et valg, landet trænger til nu, og det er heller ikke det, flertallet i befolkningen ønsker. Det er handling. Mener den nuværende regering imidlertid, at den ikke kan fortsætte, er der ikke noget til hinder for, at den kan træde tilbage, uden at der udskrives nyvalg, og i den virkelig alvorlige krise, landet befinder sig i nu, vil det nok være bedst, hvis regeringen ikke kan fortsætte, at man prøver, hvilket der også har været mange opfordringer til både herinde og ude i landet, at lægge an til forhandlinger omgående for at finde basis for en regering på så bredt et grundlag som muligt. Folke-

[Vestergaard Eriksen.]

unionen ser gerne, at den nuværende statsminister forsøger denne mulighed.

Jeg har vanskeligt ved at tro, at statsministeren virkelig vil gøre alvor af at tage mere hensyn til, at han er venstres formand, end at han er statsminister, og kaste landet ud i et valg nu, der kun udsætter løsningen af problemerne, vanskeliggør landets situation yderligere og gør befolkningen endnu mere utryg. Det, nationen har brug for, er, at vi alle her i folketinget nu sætter os hen og hjælper regeringen med at få løsninger igennem, uanset hvor bittert det kan være for den enkelte. Det er simpelt hen nødvendigt.

Så vil jeg gerne gøre en bemærkning til hr. Hilmar Baunsgaard, der i sin ordførertale nævnedes noget om, at det er vanskeligt at arbejde her i folketinget, når der er så mange partier. Det er muligt, jeg har sagt det før fra denne talerstol, men så vil jeg sige det endnu en gang: det viste sig jo, at da der kun var 5 partier her i folketinget, var det ikke alene vanskeligt, men der blev også ført en ensidig politik. Det er ikke de små partier, der i dag er med til at ødelægge samarbejdet her i folketinget. Det er min sandtten stadig væk det, vi kalder gammel-partierne, det er helt sikkert, og det synes jeg hr. Hilmar Baunsgaard skulle tænke på, Det var også tilfældet, da han sad som statsminister for VKR-regeringen.

Jeg vil også gøre en bemærkning til hr. Gert Petersen, der nævnedes, at fagforeningerne ville blive knægtet, hvis disse lovforslag skulle komme igennem. Jeg tror ikke, det hverken er statsministerens, regeringens eller folketingets ønske at knægte noget, og det er vel heller ikke hensigten med disse lovforslag.

Til slut vil jeg komme med en advarsel til alle både her og i nationen. I den nuværende situation står valget for folkeunionen at se ene og alene mellem samarbejde her i folketinget og et generelt sammenbrud med risiko for anarki i Danmark.

Og til allersidst: det, der er behov for i Danmark i dag, er ikke en socialistisk arbejderpolitik, det er heller ikke en direkte borgerlig politik. Det er en borgerpolitik, hvis hovedsigte er den enkelte borgers velfærd og velbefindende. En sådan politik kan i hvert fald ikke føres på et socialistisk grundlag og heller ikke på et stærkt højredrejet

politisk grundlag, idet begge disse tager hovedhensyn til bestemte samfundsgrupper. Folkeunionen er det eneste alternativ til de førnævnte gruppeorienterede politiske ideer i dansk politik. (*Munterhed*).

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages kl. 14.30.

Mødet udsat kl. 12.21.

Mødet genoptaget kl. 14.30.

Forhandlingen genoptoges.

Ømann (SF):

Jeg havde egentlig troet, at jeg ikke fik lejlighed til at holde denne tale, men nu er spændingen altså udløst, i hvert fald for de næste par timer.

Jeg vil gerne knytte an til statsministerens bemærkninger om inflationen, fordi det var nogle glimrende bemærkninger. Det var en rigtig analyse af, hvilken svøbe inflationen er både for erhvervslivet og for lønmodtagerne. Det var sådan set glædeligt at høre denne understregning, men alligevel kunne man blive lidt skeptisk, når man ser på regeringens og de skiftende forligspartiets forgangne politik. Var afgiftsforliget ligefrem inflationsdæmpende? Var den bundne opsparring ligefrem inflationsdæmpende?

Det er jo sådan, at nu siges der fra borgerligt hold, at planen er inflationsdæmpende i kraft af, at der er lavet brutalt lønstop. Men når nu statsministeren siger, at sandheden er lagt frem, og det blev også sagt af venstres ordfører, spekulerer man lidt over, om hele sandheden er lagt frem, om der ikke er nogle fortilsler. For hvad ser man egentlig, når man kigger lovforslagene igennem i denne omfattende plan af inflationsdæmpende foranstaltninger, bortset fra lønstoppet? Man laver et avancestop, der er mere utæt end nogen si, fordi det først siges, at der ikke må være større avancer hverken procentuelt eller i kroner og øre, end der tidligere har været beregnet, men dernæst har forslaget et kapitel II, der siger, at brancher, der føler sig klemte, kan komme og søge om fritagelse, og så skal der laves en eller

[Ømann.]

anden aftale. Man ved jo godt, at der i monopoltilsynet ikke er kapacitet til at administrere sådanne aftaler.

Så gives der nogle arbejdsgivertilskud i blinde, sådan set ganske parallelt med det, man gjorde i foråret med de 1,8 mia kr., i form af forskellige ekstra afskrivningstilbud og tilbud om henlæggelser, og hertil kan man sådan set også regne det tilskud til lønudgifterne, som ydes i de 100 kr. ydelser, der løber op i ca. 2 mia kr., og som skatteyderne, herunder hovedsagelig lønmodtagerne, selv skal betale.

Jeg synes, at man hørte ligesom en beklagelse af, at der ikke var mere inflationsdæmpende i hele planen, ved den triumferende fremlæggelse af, at man dog ville skærpe kapitalvindingsskatten. Vi kender det forslag. Det har rumlet i folketinget nu i mere end et halvt år. Vi ved, hvad finansministerens og statsministerens hensigter er. Det er ikke hensigten at lave nogen skærpelse af kapitalvindingsskatten, men tværtimod en lempelse. Man kan da heller ikke gøre noget ud af et sådant problem, når man ved, at provenuet af denne skat er 600 mill. kr. og vel bliver mindre, hvis regeringen får sin vilje; det er mindre end 1 pct. af, hvad staten skal bruge af midler.

Jeg havde altså indtrykket af, at det var for at dække over regeringens manglende indsats på hele inflationsområdet, at man havde brug for at fremhæve dette punkt. Det må siges at være en ligefrem erhvervsfjendtlig politik at sørge for, at der er fortjenester i jord og ejendom på 20, 30, 40 pct. p. a., mens industrien jævnt hen har svært ved at yde 10 pct. i udbytte.

Så kan man spørge: ja men er det ikke en kæphest fra min side? Betyder det virkelig noget i Danmarks økonomi? I Finanstidende, i et nummer, der ikke er så gammelt, var der en ganske instruktiv statistik over de nominelle og de reelle kapitalgevinster i privatejede faste ejendomme. Fra 1970 til 1974 var der en nominel stigning på 170 mia kr., den reelle stigning var på ca. 70 mia kr. Det betyder, at der her ligger 17 mia kr. om året i disse vanskelige år, som skal betales på den ene eller anden måde, og som naturligvis skal betales af dem, der ikke er jordbesiddere. Det betyder også, at når statsministeren erklærer, at nu er vi blevet fattigere,

så er det ikke alle, der er blevet fattigere. Mens flertallet i befolkningen er blevet fattigere, er der et ikke så lille mindretal, der er blevet betydelig rigere, nemlig dem, der har indhøstet disse gevinster.

Jeg vil gerne spørge statsministeren: er det virkelig muligt at drive en forsvarlig økonomisk politik i al almindelighed i dette land og en økonomisk politik, der er rettet mod inflationen i dette land, medmindre man ganske alvorligt tager dette problem op?

Jeg synes, det er noget, der mere end noget andet betegner, skal vi sige sandheden, solidariteten, ansvarligheden i denne buket, at man virkelig kan gå uden om et så fundamentalt spørgsmål. Det er ikke bare en åndelig sag denne her, det er reelle penge, det drejer sig om, og de milliardbeløb, jeg har nævnt, er reelle, derfor er mit spørgsmål berettiget.

Poul Dam (SF):

Jeg vil gerne i denne debat fremsætte nogle helt personlige bemærkninger.

Må jeg sige, at jeg lyttede til statsministerens tale i tirsdags med stor optagethed og megen beundring.

Statsministeren fik sagt mange sande og rigtige ting i denne tale, og jeg tror, at han i meget stor udstrækning ramte stemninger, som findes vidt udbredt i det danske folk.

Vi ved alle, at Danmark befinder sig i en dybt alvorlig økonomisk situation, begyndte statsministeren, og dette er sandelig sandt. Vi lever, som vi plejer at leve, sagde statsministeren, og det er sandelig næsten sandt. Der er nogle, der har opdaget nogle prisstigninger og nogle stramninger, men alligevel, det er stort set rigtigt. Byrderne er ensidigt blevet lagt på det mindretal, der har mistet deres arbejde eller har måttet dreje nøglen om. Det er også sandt. Vi kan ikke lade nogle få betale regningen for os alle. Den kendsgerning, vi er nødt til at se i øjnene, er, at Danmark er blevet fattigere. Det er sandelig sandt. Alle mener det, alle ved det. Og således fortsætter statsministeren med en lang række sande og rigtige betragtninger. Det skal han ikke have utak for, tværtimod er det værdifuldt, at disse ting bliver sagt, og det er værdifuldt, at der er en stemning i det danske folk, som gør, at man vil handle derefter.

[Foul Dam.]

Det, der så er problemet, er, hvad statsministeren benytter disse sandelig sande betragtninger til. Hvilket resultat når han til med hensyn til praktiske forslag? Er det sådan, at han benytter den udbredte forståelse, der er i det danske folk for, at situationen er alvorlig, og for, at der kræves alvorlige indgreb for at nå til en løsning, der virkelig lægger byrderne over på hele befolkningen, der virkelig lader hele befolkningen være med til at klare de problemer, der findes? Eller er det sådan, at statsministeren benytter sit sande udgangspunkt til noget, som fordrejer udviklingen, at han benytter den stemning af offervilje, den stemning af forståelse for de lavtlønnedes vilkår, for de arbejdsløses vilkår, for det betrængte erhvervslivs vilkår, som findes, til at gennemføre et partipolitisk program? Ja, sådan er det. De mange smukke ord, alt det, der siges, og som vinder genklang vidt ud i det danske folk, benyttes til et partipolitisk angreb på organisationerne, til et partipolitisk oplæg, som måske kan føre til en mandatgevinst for venstre. Det danske folk bliver bedraget ved en sådan argumentation.

Heinesen (S):

I redegørelsen i folketinget i forgårs sagde statsministeren, at Danmark befinder sig i en dybt alvorlig økonomisk situation, at Danmark er blevet fattigere, og at vi har inflation og arbejdsløshed. Herom er der fuldstændig enighed. Men statsministeren sagde også, at regeringens kriseplan er retfærdig, at den vil medføre en prispause og genskabe den fulde beskæftigelse. Og her hører enigheden op. Regeringens kriseplan medfører en socialt uretfærdig fordeling af de økonomiske byrder. Den giver ingen effektive garantier for en prispause, og den løser ikke arbejdsløshedsproblemet.

Hvilke byrder skal lønmodtagerne bære? For det første må lønmodtagerne tåle et hidtil uset overgreb imod deres frie forhandlingsret, som har været hovedgrundlaget for en stabil og samfundsgavnlig udvikling på arbejdsmarkedet igennem årtier. Den lille og magtesløse regering har forsøgt at demonstrere den størst tænkelige magtfuldkommenhed ved overhovedet ikke at ville forhandle med lønmodtagernes organisationer.

For det andet skal lønmodtagerne bære en uændret forlængelse af de kollektive overenskomster uden nogen forbedring for de lavtlønnede. Det er i sig selv en utrolig udfordring, og det er det så meget desto mere, fordi dette indgreb især går ud over de lavtlønnede inden for normallønsområdet, som ikke kan og ikke har kunnet forhandle sig til forbedringer i overenskomstperioden på samme måde som andre.

For det tredje betyder afskaffelsen af dyrtidsreguleringen i de bestående overenskomster, at dyrtidsportionerne, som det så smukt udtrykkes i lovforslaget, ikke lever op igen efter 1. januar 1976. Det vil sige, at 3 dyrtidsportioner varigt konfiskeres.

For det fjerde indebærer den såkaldte godtgørelse for dyrtiden, at en lønmodtager på lavtlønsgrænsen får sin dyrtidsbetaling reduceret med ca. 25 pct.

For det femte medfører nulstillingen af pristallet og forlængelsen af overenskomsterne, at dyrtidsdækningen for lavtlønnede på normallønsområdet falder fra 95 til 67 pct., hvis dækningsgraden da ikke falder helt ned til nul pct. til september, hvilket regeringens lovforslag direkte nævner som en mulighed.

Konklusionen er, at regeringens forslag om indgreb i løndannelsen betyder, at lønmodtagernes kår forringes i al almindelighed, og at især de lavest lønnede kommer til at bære de tungeste byrder. Disse virkninger er i sig selv uretfærdige og urimeligt hårde over for de dårligst stillede, og virkningerne bliver endnu mere uretfærdige, når man sammenholder dem med regeringens forslag om priser og avancer, udbytter, tantiemer, kapitalgevinster, skattefri afskrivninger og skattefri henlæggelser til investeringsfunds. Det foreslåede midlertidige prisstop for visse landbrugsvarer i producentleddet giver ingen garanti mod yderligere prisstigninger i forbrugerleddet, det har vi tidligere set eksempler på.

Forslaget om avancestop indeholder vidtgående undtagelsesbestemmelser, og vedrørende forslaget om prisdæmpende aftaler siger bemærkningerne, at aftalerne ikke umiddelbart kan binde de enkelte virksomheder. Disse forslag og de kontrolproblemer, som er knyttet hertil, giver ingen garantier for en dæmpning af prisstigningerne.

Forslaget om begrænsning af udbytter,

[Heinssen.]

vederlag og tantiemer indebærer næppe nogen selvstændig stramning, og når det gælder lønninger til direktører og til andre højtlønnede inden for erhvervslivet, så giver regeringen helt op, her forstummer al tale om en lønpause.

Det er også interessant at læse i bemærkningerne til lovforslaget om investeringsfonds, at investeringsfondsreglerne kan ses som et alternativ til en afskrivningsordning på grundlag af genanskaffelsesprisen. Men sådan ser regeringen ikke på det, for sideløbende med forbedrede investeringsfondsregler foreslår regeringen forbedringer af afskrivningsreglerne, som i hvert fald nærmer sig afskrivning efter genanskaffelsesprisen. Her er ikke tale om alternativer, her er der nogle, der får både i pose og i sæk.

Socialdemokratiet har selv fremsat forslag om forbedrede afskrivnings- og investeringsfondsregler som led i en beskæftigelsesfremmende politik, men for det første er regeringens forslag meget for vidtgående, for det andet bør en forbedring af disse regler begrænses til investeringer, som foretages i 1975, for hurtigst muligt at presse investeringerne frem til gavn for beskæftigelsen. For det tredje må reglerne om investeringsfondshenlæggelser ændres, således at midlerne frigives i konjunktursvage perioder, og for det fjerde må en varig forbedring af afskrivningsreglerne forudsætte, at lønmodtagerne får medejendomsret til kapitaltilvæksten igennem økonomisk demokrati.

Men regeringens kriseplan er kemisk renset for den tankegang, at løntilbageholdenhed, forringelse af dyrtidsreguleringen, en usikker pris- og avancelovgivning og en i vid udstrækning af lønmodtagerne selv finansieret forbedring af afskrivnings- og investeringsfondsreglerne retfærdigvis må forudsætte medejendomsret til kapitaltilvæksten, således som også hr. Hilmar Baunsgaard gjorde opmærksom på det i dag.

Denne sammenhæng kan regeringen ikke få øje på. Snart sagt alle andre kan få øje på den, men ikke regeringen. End ikke et lille bitte forkølet udbyttedelingsforslag er der blevet plads til i regeringens krisebuket. Jeg må sige det lige ud: det er klassepolitik vendt imod lønmodtagerne. Og så er det nok også et udtryk for, at det støder an imod liberalisters fornemmelser, at samfun-

det gennem økonomisk demokrati får en hårdt tiltrængt styringsmulighed. Selv i en situation, hvor vort samfund rystes alvorligt bl. a. på grund af manglende styringsmuligheder, kan regeringen ikke indse nytten af økonomisk demokrati.

Regeringens forslag til kapitalvindingsbeskatning. Ja, vi og mange andre har jo ved flere lejligheder sagt vistnok næsten alt det onde, der kan siges om det forslag, som kun for alvor beskatter de kapitalgevinster, der er så ekstraordinært store, at det kræver en livlig fantasi at forestille sig, at de overhovedet vil opstå. I kriseplanens sammenhæng kan dette forslag kun tolkes således, at arbejdsindkomster skal have en pause, men arbejdsfri indkomster skal have frit løb.

Regeringens forslag til direkte beskæftigelsesfremmende foranstaltninger er i denne ombæring, som i alle tidligere, helt utilstrækkeligt, og jeg skal ved denne lejlighed indskrænke mig til at henvise til socialdemokratiets omfattende beskæftigelsesprogram.

Og så må jeg sige, at der er sandelig plan over regeringens økonomiske politik. Kun 4 dage efter, at regeringen har fremsat et forslag til finanslov med et underskud på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet på knap 3 mia kr., et underskud, som alle ved bliver væsentlig større, fordi regeringen har budgetteret på urealistiske forudsætninger, kommer regeringen med en kriseplan, som yderligere belaster alene de offentlige udgifter med godt 2,5 mia kr. til en kriseplan, som ikke er pengene værd. For hvad tror regeringen der vil ske ved udgangen af 1975, hvis det skulle gå så galt, at den fik gennemført sin kriseplan under kraftig og berettiget protest fra lønmodtagerne? Der ville komme en økonomisk eksplosion. Regeringens kriseplan løser ingen krise. Regeringens kriseplan flytter krisen tre kvartaler. Kriseplanens prisforslag giver ingen garantier for en effektiv dæmpning af inflationen. De foreslåede foranstaltninger til bekæmpelse af arbejdsløsheden er helt utilstrækkelige, og den eneste sikre følge af regeringens forslag er en skævere og en uretfærdig fordeling af de økonomiske byrder. Derfor må vi klart afvise regeringens kriseindgreb og henvise til socialdemokratiets helhedsplan fra august. Her kan statsministeren læse, at hans og socialdemokratiets

[Heinsøen.]

opfattelse af, hvad der er retfærdigt i denne sag, ligger langt fra hinanden.

Lindholt (FP):

Det er en fornærmelse mod de liberale partier i denne sal, at regeringen ikke har formået at fremlægge sine forslag på en sådan måde, at forhandlinger kunne optages mellem de liberale partier. For første gang i mange år har de liberale partier et absolut flertal i denne sal, og jeg kan ikke begribe, at dette flertal ikke skal benyttes — og at regeringen ikke benytter sig heraf.

Det er dernæst en fornærmelse mod de liberale ideer, som man mener regeringen skulle stå for, at regeringen gør sig til talsmand for at indføre så uliberale love som den lov, der blev indført vedrørende oplysningerne i selvangivelserne, at man nu kan afkræve befolkningen oplysninger om hvad som helst, når de udfylder selvangivelsen. Jeg synes, det burde tilkomme andre partier at fremkomme med den slags forslag.

Det er en fornærmelse mod den danske arbejder, at han nu skal modtage 100 kr. om måneden som en slags almisse. Det minder meget om den måde, hvorpå det foregår i hasardspillerkredse, hvor man først blander offeret af og derefter giver ham 10 kr. til en taxa hjem. Det er det samme, der er sket her igennem en årrække, siden man fik indført indkomstskatten. Man har blanket befolkningen af, og så har man derefter villet give den en almisse nu i form af 100 kr. til en enkelt gruppe i vort land. Jeg tror ikke, at den danske arbejderstand tager imod sådan noget.

Fremskridtspartiet kræver ikke valg, tværtimod ønsker vi, at der kan optages de forhandlinger, som jeg sagde indledningsvis. Vi ønsker, at der mellem liberale partier på et liberalt grundlag kan optages forhandlinger, således at der i dette land kan føres en liberal politik, og vi vil endda tage positive skridt i denne sal til at kunne sikre dette formål.

Admiral Peder Skram blev kaldt Danmarks vovehals på grund af sine store fortjenester under krigen. Den måde, hvorpå statsminister Poul Hartling har fremlagt sit forslag til løsning af landets problemer, synes jeg nok kan medføre, at betegnelsen kan

hæftes på statsministeren: Danmarks vovehals i fredstid.

Erling Dinesen (S):

Jeg vil også gerne knytte nogle kommentarer til de indgreb eller rettere sagt overgreb, der med regeringens forslag forsøges rettet både mod de offentligt ansatte og mod det øvrige arbejdsmarkeds kollektive overenskomster. Det er en regering fra et parti, der betegner sig som Danmarks liberale parti, som nu simpelt hen vil bestemme løn- og arbejdsvilkår for de 2 millioner lønmodtagere, vi har her i landet.

Det er for mig at se for det første et groft brud på den forhandlingsret, som også staten har sikret sine ansatte, og det er et indgreb, der foretages på en måde, som er ganske enestående i vor politiske historie, nemlig på et tidspunkt, hvor parterne lige har påbegyndt forhandlingerne i overensstemmelse med de aftalte regler. For mig at se kunne de forslag, som vi her behandler, lige så godt være udarbejdet i Arbejdsgiverforeningen som i venstre-regeringen. Det er i alle tilfælde på væsentlige områder Arbejdsgiverforeningens synspunkter og standpunkter, som de har været fremført indtil nu, regeringen bakker op med disse forslag. Det gælder især lønstoppet, og det gælder det, der reelt er tale om: afskaffelse af den automatiske dyrtidsregulering.

De kollektive overenskomster skal forlænges uændret indtil udgangen af 1975. Det vil bl. a. sige, at de hundreder af praktiske forhandlingsspørgsmål, som parterne normalt er enige om at løse i en overenskomstsituation, ikke kan forhandles, selv om vi ved, at havde man fået lov til at forhandle og forhandle færdig, ville de allerfleste af disse spørgsmål have været klaret. Nu griber man, som det er sagt tidligere her i dag, brutalt ind i forhandlingerne med det resultat, at klimaet på arbejdspladserne bliver meget dårligt til skade for både produktion og beskæftigelse.

Jeg synes ærlig talt, det er en helt uansvarlig politik, og hertil kommer, at det afslører en total uvidenhed om forholdene på arbejdsmarkedet og det omfattende system af kollektive aftaler, som får det hele til at fungere på arbejdsmarkedet.

Det, man her foreslår, kan ikke praktiseres. Hertil kommer det nok så afgørende,

[Erling Binesen.]

nemlig det totale lønstop, som heller ikke kan praktiseres, men som ensidigt vil ramme de dårligst stillede og de lavest lønede. Jeg gør opmærksom på, at der er meget store lavtlønsgrupper, som aldrig får del i den almindelige lønudvikling, som foregår på arbejdsmarkedet. Det retter man normalt noget op på ved de generelle 2-årige overenskomster, men også dette vil regeringen altså med disse forslag forhindre. Dette til trods for, at der er et vældigt lønefterslæb, og til trods for at de kraftige prisstigninger helt har udhulet de beskedne lønninger, som titusinder af arbejdere må arbejde og leve under.

Det klares ikke, som regeringen og også visse andre har påstået, med mere eller mindre fiktive skattelettelser, og vilkårene bliver endnu ringere både for de lavtlønnede og andre lønmodtagergrupper, hvis regeringen får held til at få afskaffet den automatiske dyrtidsregulering. Jeg synes nok, at det forslag om godtgørelse for prisstigninger, som regeringen har fremsat, er et af de helt store illusionnumre, men i modsætning til andre illusionnumre er det temmelig let at afsløre. For det første tager man udgangspunkt i en dyrtidsportion på 40 øre i timen, som er fastsat på grundlag af lønnen pr. 1. marts 1973, selv om det heller ikke dengang gav fuld dækning. I dag vil disse dyrtidsportioner ikke give mere end ca. 60 pct. dækning for de skete prisstigninger. Så regner man ud, som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at skatten tager noget, og man kommer til det resultat, at pr. måned vil en dyrtidsportion have en reel værdi på mellem 30 og 35 kr., og derfor vil man give de 100 såkaldt skattefrie kroner pr. måned for de 3 dyrtidsportioner.

Det er et ganske dygtigt regnestykke. Til gengæld bliver lønmodtagerne snydt, så vandet driver af dem. Det gælder også de lavtlønnede. Efter forslaget vil man altså for 3 dyrtidsportioner få 210 kr. pr. måned eller 2.100 kr. for de 10 måneder. Kompensationen skulle være 1.000 kr., hvilket altså forudsætter, at man skulle have betalt de 1.100 kr. i skat. Det holder simpelt hen ikke for de lavtlønnede, hvor trækprocenten vel vil være et sted mellem 40 og 45 pct. Vi ved, at for indkomster op til 50.000 kr. er marginals-katten i en gennemsnitskommune 40

pct. Er trækprocenten altså 40, skal der af de 2.100 kr. betales 840 kr. i skat, og der bliver et minus på 260 kr. for de lavest lønede. Men hermed er spøgen jo ikke forbi. Det er oplyst i bemærkningerne til lovforslaget, at udgifterne til godtgørelse for dyrtidsportionerne vil koste staten 2 mia kr., som vel skal betales af skatteyderne. Hvem skal ellers betale, hvis ikke skatteyderne skal gøre det? Og hvem er skatteyderne? Ja, det er jo almindeligt kendt, at mellem 80 og 85 pct. af skatteyderne er lønmodtagere, som altså selv skal betale denne fyrstelige dyrtidsgodtgørelse mod at give afkald på deres overenskomstmæssige rettigheder.

Hertil kommer så, at regeringen også tvangsmæssigt hen over hovedet på arbejdsmarkedets parter og de offentligt ansatte vil have gennemført et dyrtidstillæg i det kommende års tid — sådan er det nævnt i bemærkningerne — og at det kun må komme til udbetaling, såfremt dette vedtages ved lov, altså kun såfremt regering og folketing bestemmer det. Uden forhandlinger, hverken med arbejdsmarkedets parter eller med de offentligt ansatte, vil man gennemføre en principielt anderledes dyrtidsregulering, hvis man overhovedet skal have nogen, for det fremgår jo også af bemærkningerne til lovforslaget, at det kan der være tvivl om. Det er faktisk så groft et aftalebud, at staten som arbejdsgiver burde kunne indklages for arbejdsretten.

Når dette er sagt, så kan man måske trøste sig med, at det ikke er så slemt, som det kunne lyde til. Det har måske aldrig været meningen, at disse forslag skulle vedtages. Det var måske kun, som næsten alle hævder, det valggrundlag, som skulle sikre partiet venstre en placering yderst til højre med sikker mandatgevinst, først og fremmest på bekostning af de konservative og fremskridtspartiet. Det spørgsmål får vi formentlig hurtigt afklaret.

Anker Jørgensen (S):

Den helhedsplan, som regeringen har lagt frem, er direkte vendt imod lønmodtagerne og deres organisationer. Den er ikke lavet i samarbejde med dem. Regeringen har end ikke forsøgt at forhandle sig frem til løsninger med arbejdsmarkedets parter. Jeg vil gerne sige, at det er første gang i vort demokratis historie, vi er ude for et så en-

[Anker Jørgensen.]

sidigt overgreb, og det er egentlig fantastisk, at statsministeren lægger navn til denne helhedsløsning.

Der har i dag været nævnt helhedsløsningen af 1963. Jeg vil gerne minde om den helhedsløsning, der blev forelagt i 1967. Det var, da den daværende socialdemokratiske regering fremlagde et forslag til helhedsløsning, efter at England havde devalueret meget kraftigt. Som det måske huskes, var denne helhedsløsning gennemforhandlet med organisationerne på arbejdsmarkedet og var i hvert fald accepteret af lønmodtagernes organisationer. Der er en tydelig forskel på dengang og nu.

Hvad så vi så dengang, da den nuværende statsminister var en af oppositionens politikere? Den nuværende statsminister angreb dengang sammen med VKR-partierne dette indkomstpolitiske forlig, og vi måtte konstatere, at det faldt.

Det, vi ser nu, er et sådant overgreb på arbejdsmarkedets overenskomster, at det i virkeligheden kan være begyndelsen til en ødelæggelse af det demokrati, der bl. a. også finder sted i lønmodtagernes organisationer. Det er en undergravning af retstilstandene på arbejdsmarkedet og derfor meget mere farligt, end en kortsynet vurdering egentlig forstår. Jeg mener også, at et lønstop af den karakter, man her lægger frem, er urealistisk. De stærke skal nok klare sig alligevel; de svage grupper, de lavtlønnede grupper, indirekte også med virkning for pensionisterne, vil komme til at halte bagud i den indkomststudvikling, der finder sted.

Angrebet på dyrtidstillægget. Lad mig først sige, at socialdemokratiet også er tilhængere af ensartede dyrtidstillæg. Det foreslog vi allerede i helhedsplanen, som vi fremlagde i august måned i år, men det forudsætter, at der så på andre områder skal optages særlige forhandlinger med tjenestemændenes organisationer. Men regeringen ophæver ganske enkelt dyrtidsreguleringen, så nu er det altså ikke et spørgsmål om bare at gøre det ensartet.

Der har også været talt en del om den jordpolitik, som regeringen har som et led i denne helhedsplan. Jeg vil nøjes med at sige, at den er et udtryk for, at regeringen har forhandlet med en interesseorganisation, nemlig landboorganisationerne, og er blevet

enig med den i fuld forståelse, for naturligvis er dette stykke kapitalvindingslovgivning ikke i lønmodtagernes interesse, men derimod i landbrugets interesse.

Arbejdsløsheden gøres der ikke noget effektivt ved i regeringens forslag. Må jeg generelt sige: arbejdsløsheden er noget, som nogle partier og grupper søger at misbruge, mens andre grupper søger at bruge det som led i den økonomiske politik. Det virker godt i en liberal økonomi at få en afmatning af konjunkturerne via en arbejdsløshedsreserve. Socialdemokratiet ønsker at genskabe beskæftigelsen og har lagt ganske konstruktive forslag frem.

Bag det hele ligger den usikre politiske situation. Den bunder i regeringens ønske om at svæve frit over alle folketingets partier. Statsministeren har ikke ønsket at knytte partier sammen om en langsigtet politik, men derimod at springe fra den ene politiske kombination til den anden og ligesom at være den frit svævende, der nok kan samle Gallupal, men ikke kan lave langsigtede løsninger.

Socialdemokratiet har gennem forhandlinger indgået forlig med regeringen for om muligt også at kunne arbejde os frem til en langsigtet politik. Men selv de forlig, som vi har været med til at lave med regeringen, har regeringen tilladt sig at fortolke på en måde, som jeg vil kalde meget liberal.

Se, alt dette har skabt usikkerhed i folketingets partier, der ikke rigtig ved, hvor de har regeringen. Vi har også hørt det her i dag.

Socialdemokratiet har fremlagt alternative løsninger på de problemer, vi står over for. Vi anerkender behovet for tilbageholdenhed i indkomststudviklingen, men det skal gælde alle former for indkomster, altså ikke bare lønmodtagerindkomsterne. Vi erkender, at det kan være nødvendigt med indkomstpolitik, men i så fald skal det først og fremmest gøres i samarbejde med lønmodtagerne og deres organisationer. Lavtlønsgrupperne skal under alle omstændigheder have justeret deres lønninger, netop fordi det er disse grupper, der i overenskomstperioden ikke vil kunne følge med.

Også angrebet på dyrtidsreguleringen må vi afvise. Hvis en indkomstpolitisk løsning skal laves, så er det en absolut forudsætning, at der gennemføres en effektiv

[Anker Jørgensen.]

form for medejendomsret for lønmodtagerne, således som socialdemokratiet har fremlagt det i sit forslag om økonomisk demokrati. Økonomisk demokrati er også et led i en bedre styring af de økonomiske ressourcer, som derved kan være med til at udjævne de konjunktursvingninger, som dette liberale samfund ofte kommer ud for.

Socialdemokratiets alternative politik er nedfældet for det første i den helhedsplan, som vi fremlagde allerede i august, for det andet i den beskæftigelsespolitik, som vi fremlagde i 27 punkter her i tinget, og endelig også, som en del af dette, tankerne om medejendomsret.

Alt dette vil det være i de arbejdsløses og i samfundets interesse at få realiseret. Det vil kunne genetablere erhvervslivets styrke. Regeringen har derimod lagt et ultimatum frem. Det er ikke den måde, det kan eller skal gøres på. Hvis pessimismen skal vendes til optimisme, så er det for det første nødvendigt, at der finder et samarbejde sted på længere sigt i folketinget, for det andet at der mellem en regering og folketinget på den ene side og arbejdsmarkedets parter på den anden side også etableres et samarbejde om de problemer, vi står over for. Det er det, vi har brug for, men det er ikke det, regeringen lægger op til.

Morten Lange (SF):

Der er et enkelt punkt, hvor jeg var uenig med hr. Erling Dinesen i den i øvrigt udmærkede og klare tale, han holdt. Han sagde, at de forslag, regeringen her forelægger, var, som om de var skrevet i Arbejdsgiverforeningen. Jeg er fuldstændig sikker på, at skulle Arbejdsgiverforeningen lovgive for lønningerne her i Danmark, så ville de ikke begå fuldt så grove overgreb, som regeringen her forsøger. De skulle jo trods alt leve med dem til daglig på arbejdspladserne og er fuldstændig klar over, at en sådan provokation er, hvad man kunne kalde uøkonomisk.

Så tror jeg, jeg på meget høflig måde har

karakteriseret de forslag, der foreligger for os. Det er jo et kernepunkt i dem, at de afskaffer en automatisk dyrtidsregulering, som vel nok kan kritiseres på mange punkter, men som bygger på en temmelig dyb tradition i dette land, og som har vist sig at holde mange lønninger i rimelig harmoni.

Vi har netop haft en kommissionsundersøgelse, som udtaler sig ganske anderledes, end vi ser det fremlagt i regeringens motiver til lovforslagene. Den har ganske klart påvist, at man ikke kan tillægge dyrtidsreguleringen nogen karakter af inflationsskabende faktor. Man kan heller ikke sige, at dyrtidsreguleringens forskellige former får lønningerne til at afvige væsentligt fra hinanden. Uanset dette tror jeg, der er en bred forståelse for, at de nuværende dyrtidsreguleringer ikke kan holde ret meget længere, først og fremmest fordi de, skal vi sige meget tunge portioner til de højere lønnede i dette land er uforståelige og urimelige.

Det er derfor helt sikkert, at hvis regeringen var kommet til dette folketing og havde sagt, at nu skal vi se på spørgsmålet om dyrtidsregulering, så var den blevet mødt med en åbenhed, som den sandelig havde kunnet glæde sig til som et forhandlingsgrundlag, men hvad gør den i stedet? Den efterlader et tomrum i al dansk lønpolitik ved at komme og sige, at nu er dyrtidsreguleringerne væk, og måske skal de genindføres under en eller anden form, måske skal de ikke genindføres. Sådan forhandler ingen partner, og sådan lægger folketinget ingen inspiration op til spørgsmålet om, hvorledes lønningerne skal justeres i Danmark.

Hvad er det så for noget, man kommer med? Ja, det er jo altså skildret her som et illusionsnummer, når man laver en erstatningsordning for dyrtidsportionerne, og det er jo i virkeligheden meget blidt sagt. Hr. Lindholt var så venlig at sige, at man gav den gode borger, der var blevet plyndret, 10 kr. med til taxaen. Man skal vel at mærke huske, at de 10 kr. er hans egne. Det er skam ikke nogle, man yder, for hele model-

[Merten Lange.]

len går jo ud på, at det er skattepenge, som skal betales som disse 100 kr. i tillæg til lønnen. Det er lønmodtagerne, der i hovedsagen selv skal betale dem, og de skal nok få regningen bagefter. Hvis nogen tror på, at dette kan betegnes som en afløsning af de dyrtidstillæg, som arbejdsgiverne skulle betale, så har man et meget særpræget indtryk af, hvad lønpolitik er.

Ydermere har man gjort noget ganske særligt ved de ensartede dyrtidsportioner, som ellers har været gældende på LO-området, nemlig det, at de nu kommer til at få størst værdi for de højeste lønninger og mindst værdi for de lave, hvor skattefordelen er den mindste ved en skattefri udbetaling. For de laveste grupper, hvor netop dyrtidsudjævningen var den allersomvigtigste, vil det vise sig, at det er dér, man giver dårligst dækning. Det er dette, statsministeren kalder solidaritet. Det er en ny anvendelse af ordet, men vi må jo vænne os til, at vi skal have en omvendt verden.

Samtidig betyder det naturligvis for tjenestemændene, at også her igennem vil denne dyrtidsordning, som ikke mindst har været til fordel for denne gruppe, nu ikke engang nå at give dækning for de lavestlønnede tjenestemænd. De kan ikke klare sig med den hundredkroneseddel, der bliver stillet til rådighed, og som vi altså også dér selv skal betale. Men ydermere betyder jo denne kendsgerning, at hr. Poul Hartling vil standse for de nye forhandlinger om overenskomsterne, at den ting, som ellers har været typisk ved overenskomstforhandlingerne, at man sørgede for, at der kom et tillæg til de lavtlønnede, som de rigeligt har haft til gode efter de bedre lønnedes længelidning igennem årene, den bliver der ingenting af. Det er igen et udtryk for den særlig dybt-følte solidaritet.

Det samme gælder for tjenestemandsrådet. Der et efterslæb og en taktregulering. Den har i lange tider været brugt til at forbedre de lavtlønnedes tjenestemandslønninger. Det bliver der heller ingen tale om denne gang. Det er igen udtryk for hr. Poul Hartlings særlige solidaritet. Nu bliver jeg nødt til at undskylde mig, for formanden har ikke retvist mig endnu — næste gang skal jeg huske at sige statsministeren.

Kun som med et fingerblad dækkes der

over dette med, at statsministeren samtidig gør op med de tunge dyrtidsportioner til de højtlønnede. Det ville han kunne have fået et enormt flertal for i dette ting uden at komme i konflikt med lønmodtagerorganisationerne, som for længe siden har set, at den gode skanse var ikke holdbar.

Hvis vi så ser på den anden side af regnskabet, så er det jo ganske klart, at kapital-ejerne har al god grund til at glæde sig. De får nye muligheder for at lave unddragelser, forbedrede afskrivningsregler, forbedrede muligheder for at overføre underskud, kort sagt alle disse interessante, skal vi kalde det økonomiske pantelege, som vi har gjort alt hvad vi kunne for at få ud af vores lovgivning. De kommer nu ind med stor styrke som en forbedring af muligheden for de folk, der har pengemagten i dette land, hvilket bare ganske enkelt betyder, at på trods af at de får en såkaldt udbyttebegrænsning, vil aktierne stige trygt, og de kan trække pengene ud, når engang vi når til 1976.

Det er igen et udtryk for statsministerens solidaritet. Den solidaritet, som blev så gri-bende fremført i talen i tirsdags og gik ind i de små hjem, hvor man jo bare ikke havde fået lovforslagene endnu og ikke havde fået lejlighed til at se, hvad solidaritet betyder, når det er statsministeren, der lægger den frem.

Men jeg må jo nok sige, at overordnet står vi her over for en total nydannelse i dansk politik. Vi har haft en venstre-regering, som har krydset sig igennem med forlig til forskellig side uden held. Den har vel nok haft et særlig uheldigt forlig med socialdemokratiet, som i hvert fald gav ringe gavn for den politik, der skulle føres i dette land. Det tør vel nok siges at være en særpræget hilsen til en forligspartner, at man nu kommer med et lovgivningsoplæg, som mere end noget andet er en hån imod de lønmodtagerorganisationer, som socialdemokratiet vel da først og fremmest i lange tider har været repræsentant for i dette ting, og samtidig altså er en grov forhånelse af en tidligere forligspartner.

Hvis venstre, og hvis statsministeren mener, at dette skaber en slags soliditet i midten i dette ting, så er statsministerens opfattelse af betingelserne for soliditet om-trent ligesådan som de betingelser, han har stillet op for solidaritet, nemlig falske.

[Morten Lange.]

Jeg er helt sikker på, at lønmodtagerorganisationerne vil forstå, at en provokation af denne art vil gøre videre forhandlinger om løn og andet til en umulig ting i dette land, og derfor vil det medføre en urolighed på det arbejdsmarked, hvor en sikkerhed netop skulle være et hovedmål.

Hvis det skulle gå så galt, at dette valgoplæg blev virkelighed, så ville statsministeren have sået vind og høstet storm. Jeg er derfor sikker på, at statsministeren vil vælge den nemme udvej: at så vind og høste valg. Men han må være klar over, at på vejen har vælgerne haft lejlighed til at se kortene og se, hvad solidaritet betyder i statsministerens ganske særlige version.

Erling Jensen (S):

Regeringens påståede helhedsplan indeholder en række alvorlige skønhedsfejl, som det er påvist af mit partis ordfører og af senere socialdemokratiske indlæg. Men først og fremmest lider den af en højst alvorlig mangel ved netop en helhedsplan: den savner helhed. En rigtig helhedsplan må fordele sol og vind lige. En rigtig helhedsplan må fordele byrderne retfærdigt. En rigtig helhedsplan må fordele det resultat, det er hensigten at skabe gennem byrderne, retfærdigt.

Ingen af disse krav er opfyldt i det valgoplæg, som vist er en rimelig varebetegnelse for det foreliggende regeringsudspil, hverken over for erhvervene eller over for lønmodtagerne. Planen savner helhed over for de forskellige erhverv, brancher og virksomheder. Hvor er hensynet til erhvervs- og beskæftigelsesudviklingen i egnsudviklingsområderne, hvor vi allerede den 10. oktober foreslog en omgående forstærket økonomisk indsats fra samfundets side? Hvor er hensynet til de brancher, der af udefra kommende årsager befinder sig i helt ekstraordinære vanskeligheder, og hvor vi allerede den 10. oktober foreslog en samfundsmæssig aktivitet sat ind? Hvor er hensynet til sikring af overlevelsesmulighederne for de sunde og konkurrencedygtige virksomheder, der trues af øjeblikkelig virksomhedslukning på grund af en midlertidig likviditetskrise, og hvor vi allerede den 10. oktober foreslog oprettet en statslig bistandsfond? Hvor er hensynet til eksportudviklingen, hvor vi al-

lerede den 10. oktober foreslog gennemført en mere smidig, mere omfattende og mere alsidig eksportkreditordning?

Jeg er naturligvis taknemlig for, at regeringen nu i december endelig har taget ved lære af vort beskæftigelses- og erhvervsoplæg den 10. oktober, når det gælder vore forslag om bedre finansieringsmuligheder for håndværk og mindre industri og om en udvidelse af bistanden til eksportfremmelse, miljølån og energibesparelsslån gennem Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk.

Jeg er naturligvis også taknemlig for, at regeringen, om end kun i et yderst begrænset omfang, nu har ønsket at imødekomme vort forslag om igen at sætte skub i samfundets erhvervsfremmeaktiviteter, som det skete under den tidligere socialdemokratiske mindretalsregering, men jeg håber da ikke, at den, undskyld, jeg siger det, lidt forkølede slutbemærkning i regeringens udspil, hvorefter byerhvervenes konsulentordning skal udbygges med henblik på strukturtilpasning og eksportfremme, er regeringens endelige og fyldige svar på vore mange uopfyldte beskæftigelses- og erhvervsforslag.

Planen savner dog især helhed i forhold til lønmodtagerne. Byrderne fordeles, så de lavtlønnede og pensionisterne, der i forvejen er de mest sårbare, rammes hårdest. Resultatet af planen, hvis den skulle lykkes, fordeles, så de hundredtusinder af lønmodtagere, der skal bære byrderne, holdes totalt uden for andel i et sådant resultat. Mit partis ordfører og senere socialdemokratiske indlæg har i detaljer afdækket den uretfærdige byrdefordeling. Lad mig opholde mig et øjeblik ved den lige så uretfærdige fordeling af resultatet.

Til lønmodtagerne siger man: I skal holde igen, og jeres afkald er endeligt og uigenkaldeligt. Til en række andre grupper siger man: det afkald, vi beder jer om nu, er jo blot en opsparing, som I senere får igen, suppleret med resultatet af lønmodtagernes afkald. Dette er en helt uantagelig problemstilling. Når der skal gives afkald, skal afkaldet være lige reelt for alle parter. Når et resultat skal fordeles senere, skal det fordeles lige reelt til alle parter. Med andre ord, selv om begrebet økonomisk demokrati indtil nu synes at være gået helt forbi den aldersgruppe i partiet venstre, der danner

[Erling Jensen.]

regeringen og venstres folketingsgruppe, selv om det finder forståelse hos en ældre professor, Thorkil Kristensen, og hos de yngre medlemmer af Venstres Ungdom, så er det nødvendigt at slå fast, at den retfærdighed, regeringens udspil mangler, kun kan skabes ved gennemførelsen af dette økonomiske demokrati, der kan sikre, at lønmodtagerne selv får andel i og ejendomsret til de værdier, der skabes i erhvervslivet gennem netop deres afkald.

Socialdemokratiet vil arbejde af al kraft for dette økonomiske demokratis gennemførelse af netop disse retfærdighedsgrunde, men samtidig bør også andre end socialdemokrater kunne se, at kun gennem økonomisk demokrati løser vi de investeringsproblemer, vort erhvervsliv selv har gjort opmærksom på. Kun gennem økonomisk demokrati skaber vi den afgørende forudsætning for, at samfund, erhverv og lønmodtagere i samvirke kan løse vor alvorlige beskæftigelses- og erhvervssituation. Økonomisk demokrati er ikke fremtidsmusik, men en nødvendig og betydningsfuld del af enhver helhedsplan, både af retfærdighedssans, af helhedssyn og af økonomisk planlægning.

Dahlgaard (RV):

I februar for snart et år siden indgik regeringen forlig med en række partier om den omkostningsdæmpende ydelse. Forliget medførte udgifter for staten på 1,9 mia kr. I september måned indgik regeringen forlig med en række partier, andre partier end i februar, om skattenedsættelser og offentlige besparelser. Forliget medførte en nedgang i statens indtægter på 7 mia kr. De besparelser, der kræver lovgivning, er endnu ikke gennemført, og der mangler fremsættelse af de nødvendige lovforslag med henblik på at opnå 1½ mia kr. af de planlagte besparelser.

Vi har fra radikal side gentagne gange anmodet regeringen om at tage initiativ til, at den nødvendige afklaring om, hvorvidt septemberforligets besparelser overhovedet kan gennemføres, kan finde sted. Før denne afklaring har fundet sted, ved vi i realiteten ikke, hvor vi er henne med hensyn til finansernes stilling. Regeringen har endnu ikke taget initiativ til den nødvendige afklaring,

og derfor er situationen i dag den, at vi ved mindre om finanspolitikken udvikling, end vi vistnok nogen sinde har vidst, i hvert fald i de sidste mangfoldige år.

Vi behandler i dag en række forslag, der vil koste staten 2 mia kr. til betaling af en del af det private erhvervslivs lønudgifter. Hertil kommer en række forslag, der medfører indtægtstab for staten på ca. ½ mia kr.

Regeringen fremhæver gerne sig selv som en spareregering, og derfor har jeg villet nævne de udgifter, som regeringens hidtidige forlig til forskellig side har påført staten.

Når vi nu står over for forslaget om en længodtgørelse på 2 mia kr., må dette forslag naturligvis bl. a. — jeg understreger: bl. a. — vurderes ud fra et finanspolitisk synspunkt og ud fra, om de 2 mia kr. måske kunne anvendes på en mere frugtbar måde. Finansernes stilling redegjorde finansministeren for i sidste uge. Budgettet for det kommende år udviser et meget stort underskud, på flere milliarder kroner, og det til trods for, at der er budgetteret ud fra optimistiske forudsætninger. Større arbejdsløshed end de 4 pct., som regeringen har budgetteret ud fra, vil betyde større udgifter til understøttelser og mindre statsindtægter ved skatter og afgifter. Uvisheden om, hvorvidt septemberforligets besparelser kan gennemføres, betyder som nævnt yderligere usikkerhed omkring finanspolitikken. Hertil kommer så nu 2 mia kr. i udgift til betaling af private lønudgifter.

Vi i det radikale venstre enige i, at i en økonomisk krisesituation som den, vi befinder os i i øjeblikket, er en afsvækkelse af finanspolitikken forsvarlig, også en betydelig afsvækkelse af finanspolitikken. Men det er jo klart, at alting har en grænse, og det er også klart, at man ikke kan tåle en hvilken som helst stor svækkelse af finanspolitikken. Derfor har vi sat spørgsmålstegn ved udgifterne til godtgørelse for private lønudgifter. At sætte spørgsmålstegn er ikke det samme som at tage afstand.

Som det radikale venstres ordfører, hr. Hilmar Baunsgaard, tidligere i dag har redegjort for det, så har vi imidlertid i det radikale venstre den opfattelse, at såfremt vi skal vælge, da foretrækker vi, at de statsmidler, der måtte være til rådighed, styres meget præcist i retning af en beskæftigelses-

[Dahlgård.]

fremmende erhvervspolitik som den, det radikale venstre stillede forslag om i sidste uge her i folketinget, fremfor at bruge pengene til dækning af private lønudgifter til dem, der er i beskæftigelse.

Vi sætter altså spørgsmålstegn ved denne del af regeringens buket. Jeg har bemærket mig, at også hr. Erling Dinesen har sat spørgsmålstegn ud fra andre synspunkter end dem, jeg her har nævnt, og jeg har forstået hr. Glistrup derhen, at også han har sat spørgsmålstegn ved denne del af regeringens forslag. Der er altså flere end det radikale venstre, der sætter spørgsmålstegn ved denne centrale del af regeringens forslag.

Nu er spørgsmålstegn som nævnt ikke det samme som at tage afstand, og jeg hører til de måske forholdsvis få her i tinget, der regner med, at disse forslag får en normal behandling, går i udvalg, kommer til anden behandling osv. Når jeg har den forventning, så er det ikke udelukkende, fordi statsministeren jo har fremhævet, at han ikke tilstræber valg, selv om statsministerens ord naturligvis må tillægges vægt. Men det skyldes en begivenhed her i folketinget for ganske få uger siden, som vi alle kan huske. Vi kan huske, at regeringens forslag om en elfgift kom ud for forsøg fra oppositionspartiets side på at stoppe det, så det ikke gik videre til anden behandling. Vi var mange — og regeringen og regeringspartiet gik i spidsen — der var forargede over, at man således søgte at stoppe den normale behandling af forslag, som regeringen havde fremsat her i folketinget. Derfor anser jeg det naturligvis for udelukket, at regeringen skulle påtænke at standse behandlingen af de forslag, den selv har fremsat her i dag.

Derfor skal denne forhandling vel til, for at der kan skabes baggrund for den udvalgsbehandling, som nu forestår i det politisk-økonomiske udvalg. Derfor vil jeg gerne stille regeringen — og det må vel naturligt være finansministeren, det skal adresseres til — det spørgsmål, om regeringens forslag om godtgørelse på 2 mia kr. af private lønudgifter betyder, at regeringen har taget afstand fra det radikale venstres beskæftigelsesfremmende erhvervspolitik, der vil koste et sted mellem 1½ og 2 mia kr., eller om regeringen finder, at det er finanspolitisk forsvarligt at tage begge opgaver op.

Endelig, om regeringen kunne tænke sig en eller anden form for sammenarbejdning af de 2 forslag: det radikale venstres og regeringens.

Formanden:

Efter henstilling fra lyttere ude i landet skal jeg fremtidig nævne partitilhørsforholdet for de talere, der får ordet.

Tillisch (FP):

Jeg har ikke meget at føje til vores ordførers, hr. Glistrups, indlæg tidligere på dagen. Det udtrykte i ét og alt fremskridtspartiets stilling til de fremsatte forslag. Det udtrykte klart, at vi betragtede regeringens oplæg som et oplæg til forhandling, og derfor stillede vi os positivt og mente, at vi kunne komme en lang vej i udvalgsbehandlingen. Det var vel i og for sig også det, synes jeg, vi i fremskridtspartiet, med nogen glæde i hvert tilfælde, kan konstatere at venstres ordfører, hr. Christophersen, gav udtryk for.

Der er jo ingen grund til at tro, at fremskridtspartiet og venstre sådan bliver enige her fra talerstolen, men jeg synes, hr. Christophersen gav det en ret positiv medfart. Hr. Christophersen sagde ganske vist, at der var visse uklarheder i fremskridtspartiets oplæg. All right, det må selvfølgelig blive hr. Christophersens sag. Vi synes, det er ganske klart, og jeg er helt sikker på, at hr. Christophersen vil synes det samme, når vi kommer til udvalgsbehandlingen.

Hr. Christophersen manglede alternativer. Også dér er jeg helt sikker på, at hr. Christophersen vil se, at fremskridtspartiets forslag i allerhøjeste grad indeholdt alternativer eller supplementter til venstres forslag.

Hr. Christophersen gav til slut udtryk for, at venstre var klar til at forhandle enkeltheder i udvalget. Dér vil jeg sige, at det egentlige formål med, at jeg har taget ordet her nu, er, at fremskridtspartiet kan give sit, om jeg så må sige, formelle bidrag til, at denne udvalgsbehandling også vil finde sted. Jeg skal derfor tillade mig på mit partis vegne at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

„Folketinget udtaler, at udskrivning af folketingsvalg på nuværende tidspunkt sandsynligvis vil medføre, at mange proble-

[Tillisch.]

mer, som det påhviler folketinget at løse, vil vokse til det katastrofale.

Idet folketinget derfor opfordrer statsministeren til at undlade at søge valg udskrevet, fortsætter tinget forhandlingerne om lovforslaget.“

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor).

Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Maigaard (SF):

Lovforslaget om prisstop på fødevarer er et vigtigt led i regeringens såkaldte helhedsplan. Det sagsområde, som dette lovforslag vedrører, er som bekendt intimt forbundet med vores forhold til De europæiske Fællesskaber, og det kræver derfor særlige overvejelser.

Forslaget er tidsmæssigt delt op i to faser. Den første fase er tiden fra den 3. december i år til den 1. februar næste år, hvor man regner med at EF's prisstigninger på fødevarer er trådt i kraft. Denne første fase frem til den 1. februar 1975 giver, så vidt jeg kan se, ingen problemer.

Den anden fase er tiden fra 1. februar 1975 frem til 1. februar 1976, hvor prisstoppet angivelig også skal virke. Hvis den første fase er ukompliceret, er denne anden fase i 1975 til gengæld problematisk og kompliceret, så problematisk og så kompliceret, at prisstoppet på fødevarer formentlig aldrig kommer til at virke i denne periode.

Regeringen erkender jo klart, at prisstop på fødevarer i den form, regeringen har foreslået, strider mod gældende EF-regler. Det hedder i bemærkningerne til lovforslaget:

„Et prisstop for landbrugsvarer strider imod grundlæggende principper i EF's fælles landbrugspolitik.“

Jeg tror ikke, at nogen dansk regering får lov af EF til at bryde grundlæggende EF-principper på landbrugsområdet, og jeg tror ikke, at nogen dansk regering med støtte i EF-partierne tager sig lov til at bryde med grundlæggende principper i EF. For at få dette spørgsmål belyst vil jeg derfor gerne stille landbrugsministeren to spørgsmål.

For det første vil jeg gerne spørge landbrugsministeren, om han virkelig tror, at

forbrugerpriserne i Danmark i perioden fra 1. februar 1975 til 1. februar 1976 af EF skulle få lov til at ligge under EF's retningsgivende producentpriser og interventionspriser. Problemet kan formentlig blive aktuelt for mælks, smørs og osts vedkommende. Landbrugsministeren må øjensynlig mene, at noget sådant er muligt, hvis han virkelig forestiller sig, at hans lovforslag skulle kunne virke i praksis. Det vil jeg gerne have bekræftet.

Det andet spørgsmål drejer sig om, hvorvidt landbrugsministeren virkelig tror, at han på den måde, han foreslår, kan standse priserne i EF-Danmark, mens de stiger i resten af EF, uden at han indfører monetære udligningsbeløb. Hvis eksportpriserne stiger og dermed får lov til at følge markedsudviklingen opad, så må man forudse en produktionsomlægning fra produkter med lav eksportandel over til produkter med en stor eksportandel, og noget sådant kan kun imødegås med monetære udligningsbeløb. De monetære udligningsbeløb har imidlertid været under afvikling i EF i dette år. Tror landbrugsministeren virkelig på, at han med denne baggrund får lov at indføre monetære udligningsbeløb for Danmarks vedkommende i 1975?

Jeg vil godt erkende, at man selv i EF-Danmark vil kunne gennemføre en lovgivning, som hindrer prisstigninger på fødevarer. Det kan ske ved at støtte forbrugerpriserne i stedet for, som regeringen har foreslået, at sige stop for producentpriserne, men det tankevækkende er, at regeringen ved at gennemføre, at der skal betales moms for mælkeprodukter, har lagt op til en politik, der går stik imod den foreliggende realistiske mulighed for at holde et stabilt fødevarerprisniveau. Jeg tror derfor, at vi vil komme til at se, at regeringen, hvis den sidder til 1. februar næste år, vil lade, om jeg så må sige, EF gøre det beskidte arbejde. Regeringen vil, hvis den sidder den 1. februar, med beklagelse konstatere, at EF ikke vil acceptere dens tanke om prisstop på fødevarer, og den vil derfor frejdigt lade fødevarerpriserne stige og landbruget tjene tilsvarende.

Så er det, jeg godt vil spørge landbrugsministeren, om han som den ærlige bonde, vi kender ham som, virkelig vil synke så dybt, at han i en valgkamp vil prøve at fo-

[Maigaard.]

regøgle forbrugerne et prisstop på fødevarer, som han umuligt selv tror på.

Ib Nørlund (DKP):

Der er meget i den debat, der har været ført siden i morges, som faktisk må forekomme spøgelsesagtigt. Der siges ét, og der tænkes på andre ting. Jeg ved ikke, om man ikke i den forbindelse burde overveje, hvordan man netop ved den form for debat har medvirket til at nedsætte dette tings forhandlingers omdømme.

Det er jo også af den slags forhandlinger, der i de forløbne måneder er udgået den politik, som har bragt de forhold her i landet, som statsministeren beskrev i sin tale forleden, men som han da mindst af alle kan fralægge sig ansvaret for. Man søger — og det har været prøvet før i dansk politik — at optræde som opposition fra statsministerstolen, på trods af, at man ikke har hørt på de advarsler, ikke har villet høre på de advarsler, som under hele begivenhedernes gang er blevet fremsat, på trods af, at det, man gang på gang har stillet i udsigt om de kriseløsninger, man foreslog og fik hevet igennem, viste sig aldeles uholdbart.

Sagen er jo, at der ikke kunne komme andet ud af den politik, som regeringen lagde an.

Det havde vi lejlighed til også her i tinget at sige den 20. september, og alligevel klamrede regeringen sig endnu en gang til magten ved hjælp af indvirkning på omskiftelige sind, som jo siden hen delvis er udskiftet. Jeg vil da også erindre om, hvordan man i debatten dengang fremfor alt sagde: vi har ikke tid til at tage et folketingsvalg, vi har så mange ting, der skal gøres, og det kan vi ikke tillade os at afbryde. Men man må spørge det høje ting: hvilke store, gode gerninger har man bedrevet siden den 20. september?

Det synes jeg nok rinder i tanken, når hr. Tillisch nu har overvundet sin ellers så store modstand imod dagsordensforslag og præsenterer det her fremsatte. Her kommer man jo igen og siger, at vi endelig ikke må tage et folketingsvalg, for det tager så voldsom en tid, og ellers vokser problemerne til det katastrofale. Men det er jo således, at de er vokset allerede, og derfor vil vi fra vor side opfordre til at gøre ende på forblændel-

sen og rent ud gøre sig klart, at der er skabt en situation, hvor det er nødvendigt, at den danske vælgerbefolkning får lejlighed til at tale med.

Det er også nødvendigt af en anden grund, som er fremgået af denne debat, fordi der jo fra forskellige af regeringens forligspartier er lagt op til, som det er blevet sagt, skabelsen af et stabilt flertal og et sort flertal, som man mente skulle styre landet. Man har set, hvordan forligspartiernes repræsentanter ydmygt har smøget sig om statsministeren og hans forslag, og vi oplevede, at selv hr. Glistrup har meldt sig i denne forbindelse. Det var jo en helt anden hr. Glistrup, vi oplevede i dag, end vi har oplevet så mange andre gange.

Jeg ved ikke, hvad der kan have fået disse forandringer med ham til at foregå, men én ting ville jeg dog gerne fastholde i den forbindelse, fordi hr. Glistrup lægger vægt på undertiden at fremstille sig som repræsentant for et arbejderparti. Der var fra fremskridtspartiets repræsentanter ikke ét ord om den behandling af dansk arbejderbevægelse, som ligger i regeringens forslag, ikke ét ord om, at man vil feje forhandlingsretten til side, ikke ét ord om, at man går ind for lønstop, alt imens priserne stiger, for det er jo ikke rigtigt, som det undertiden bliver sagt, at det her er et forslag om løn- og prisstop. Det fremgår simpelt hen af, at forslagene i deres betragtninger om dyrtidsordningen regner med, at pristallet fortsat vokser. Der er altså tale om et ensidigt indgreb.

Da fremskridtspartiet på den måde viser sig som et af den slags mere såkaldte arbejderpartier, der altid mener, at de rige skal have lov at tage først, nytter det jo fedt, at man i det valgmateriale, som fremskridtspartiet allerede har ladet fremstille, snakker sødt for de små. Jeg synes tværtimod, at sammenholdelsen af dagsordensforslaget med disse tryksager viser, hvordan man fra fremskridtspartiets side prøver mere og mere at placere sig som det, de har kaldt et gammelparti.

Man kan godt nære en vis beundring for den ydmyghed, som også de andre forligspartier udviser, i hvert fald når det gælder om kraft til at overvinde deres egentlige indstilling. De ved jo, at de af regeringen er blevet behandlet som underordnet tyende på de store gårde i gamle dage; alligevel

[Ib Nørlund.]

kysser man nærmest det ris, som tugter én. Derfor vil vi opfordre til at se realiteterne i øjnene: at regeringen nu har lagt op til en kraftprøve om, hvorvidt det kapitalistiske systems krisebyrder skal bæres af dem, der har magten og æren i dette system, eller af dem, som i forvejen er ofre for systemet. Hvis man forestiller sig, at en politik, der vælter krisens byrder over på den arbejdende befolkning, kan bæres igennem af et sort flertal i dette ting, så viser man en ualmindelig stor evne til ikke at fatte, hvad det er, der rører sig ude omkring. Hvis man forestiller sig, at en sådan politik kan sættes igennem under påkaldelse af EF's autoritet, så har man også taget ganske fejl af forholdene.

Med den politik, man har lagt op til, udfordrer man kræfter til med elementær styrke at forsvare deres livsinteresser og samles om at hævde disse livsinteresser over for regeringens politik. Af denne bevægelse kan der vokse krav til samfundet, som ikke er mindre indgribende end de krav, der samler modstanden nu, og det er et spørgsmål, der for så vidt ikke er bundet til valg eller ikke-valg.

Når hr. Anker Jørgensen her fik sagt, at vi ikke rigtig ved, hvor vi har regeringen, så synes jeg ikke, det rammer præcist. Jeg synes, at årsagen jo netop er, at vi ved, hvor vi har regeringen, og det er jo også det, der er årsagen til det røre og den måde, dansk arbejderbevægelse har reageret på over for forslagene her. Netop fordi vi ved, hvor vi har regeringen, er det, at den ikke er egnet til at lede landets anliggender.

Vi opfordrer altså til at se realiteterne om den samfundsmæssige stilling i Danmark i øjnene og give befolkningen en mulighed for at tale med for på den måde også at formulere og understrege sine krav til, hvad en ny politik er og må være her i landet.

Melchior (CD):

Det passer mig udmærket at få ordet efter hr. Ib Nørlund, trods det, at det er en tilfældig omstændighed. Jeg vil nemlig gerne benytte anledningen til at gøre op med den uforskammethed, der på ny har fundet sted fra denne talerstol, nemlig benyttelsen af ordet „sort“ om her tilstedeværende medlemmer og partier. Jeg tillader mig at be-

tegne denne glose som ikke bare grov og sjofel, men direkte usandfærdig.

Hr. Ib Nørlunds parti har selv valgt den røde farve i sine faner. Det har det lov til, og derfor har andre lov til at betegne dette parti som et rødt parti. Det ligger der ikke noget odøst eller forkert i, og jeg er sikker på, at man selv vil opfatte det som en æresbetegnelse. De partier eller de personer, der her benævnes med farven sort, har ikke valgt nogen sort farve, og hr. Ib Nørlund og andre herrer, der har benyttet dette udtryk heroppefra i dag eller tidligere, er vidende om, at sort i det politiske spektrum står for fascistisk. Jeg vil ikke finde mig i af kolleger i dette ting at blive kaldt fascistisk, og jeg tillader mig at sige, at det er en grov usandhed at benytte dette udtryk. Sort står for nat og for død og for fascisme, og det er altså under tilladelig standard af nogen person at anvende den slags udtryk om andre personer og partier, de ikke er enige med.

Jeg vil så tillade mig at sige et enkelt ord om en påstand, der har været udtalt heroppefra flere gange, bl. a. af socialdemokratiets ordfører, hr. Kjeld Olesen, i en kort bemærkning i formiddags, nemlig at regeringen alene havde forhandlet med landbrugsorganisationerne og ikke med lønmodtagerorganisationerne.

Det kan jo ikke være helt rigtigt. Vi er vidende om, at der — jeg tror, det var onsdag i forrige uge — har været et møde mellem statsministeren og LOs formand, og at der afvigte lørdag har været møde mellem statsministeren og også LOs formand. Vi ved ganske vist ikke, hvad der er blevet talt om, men jeg er helt sikker på, at man ikke er mødtes for at drikke kaffe eller øl sammen, men at der dér har været ting, som man ikke kunne skrive brev til hinanden om eller ikke kunne ringe sammen om.

Jeg vil tro, at når to herrer af så repræsentativ art og styrke afholder møder et par gange med få dages mellemrum, så er det selvfølgelig, fordi de har indviet hinanden i nogle ting, som jeg altså ikke har viden om hvad er for ting. Der er jo aviser i dette land i dag, der offentliggør formodninger om, hvad der er blevet talt om, men helt sikkert må det i hvert fald være, at der har været en orientering fra statsministeren til LOs formand. Jeg ved ikke, hvilken karakter disse møder har haft. At de har holdt

[Melchier.]

møder, om det så har været orienteringer eller forhandlinger eller bare møder, ved jeg ikke, men at disse kontakter har været der og været der ganske tæt, mener jeg at kunne konstatere.

Jeg vil også gerne rette en — efter min ringe mening — anden fejltagelse, der er blevet begået her flere gange, idet der er blevet talt om lønstop. Så vidt jeg har kunnet læse af de forslag, der er lagt frem fra regeringen, er der ikke tale om noget, der er sammenligneligt med eller vil virke som lønstop, og jeg opfordrer til, at man kalder tingene det, de hedder, ligesom jeg har set, at visse blade har talt om fratagelse af strejkeret samt fredspligt og den slags ting. Det har jo ikke andet på sig, end det altid har, når overenskomster har en løbetid, som altså her foreslås forlænget, men der er ikke noget indgreb ud over det, der er normalt, hvis og når en overenskomst gælder.

Så vil jeg til sidst tillade mig at henvende nogle ord direkte til statsministeren. Jeg noterede mig den iver, med hvilken statsministeren meget prisværdigt skyndte sig at dementere mit partis ordførers, hr. Erhard Jakobsens, spørgsmål i formiddags om forberedelser til et valg allerede i indeværende måned. Men det får mig dog til at sige, at jeg føler, at statsministeren er med til at give dette ting nogle arbejdsvilkår, der er for svære. Jeg tror ikke, jeg siger forkert, når jeg siger, at det er femte gang på et år, tinget arbejder og forhandler i en atmosfære af dramatik og højspænding. Det er da klart, at man godt i et rekordforsøg kan få sine nerver så højt op på spidserne, at man altså kan yde en topprestation. Jeg tror bare ikke, at den spøg kan gentages alt for tit. Jeg tror ikke, det er gavnligt for de resultater, der kommer ud af arbejdet, at der hele tiden skal være denne situation.

Det er klart, at en på 22 mand baseret regering må leve livet besværligt, men at den af den grund også skulle leve det farligt, synes jeg ikke er absolut nødvendigt. Jeg har på fornemmelsen, at det er lykkedes

statsministeren, meget prisværdigt for hans parti i hvert fald, ved sin rolige og besindige virkemåde på talerstolen, som jeg selv holder af og nyder, at give det udseende af, at også hans politik er rolig og besindig. Det tror jeg den kunne være, hvis statsministeren for en længere periode ad gangen gav afkald på at lade tingets medlemmer og dermed hele befolkningen svæve i denne usikkerhed, som er en følge af, at statsministeren ikke giver afkald på, så længe han har et flertal i tinget, overhovedet at tale om valg. Statsministeren vil nok sige, at han ved gentagne lejligheder gennem sin handling, altså gennem undladelse af udskrivelse af valg, har kunnet dementere rygter om valg, men han har aldrig bidraget til fra start af at mane disse ting sådan i jorden, at de ikke indgik som et vigtigt led i debatten og var med til at forstyrre debatten og var med til at forstyrre arbejdet.

Jeg ser derfor frem til statsministerens erklæring, som vi jo venter på, når denne talerrække er afsluttet, og når han skal tage stilling til den Tillischdagsorden, der nu er blevet fremsat, og som det burde have været overflødigt overhovedet at tænke på, hvis statsministeren aldrig over offentligheden havde slået på valgtrommerne, og det synes jeg statsministeren har gjort også i nyeste tid. Jeg ser frem til, at statsministeren endnu i eftermiddag vil sige det eneste, som er naturligt, nemlig at så længe regeringens forslag forhandles og ikke klart har flertal imod sig, så fortsætter regeringen. Jeg så gerne, at denne erklæring ikke kun omfattede den nuværende situation, men også kunne have gyldighed principielt for en længere tid fremover, således at vi ikke hver anden måned skal kastes ud i en dramatik, der for landet og for erhvervslivet bestemt ikke er sund eller gavnlig.

(Kort bemærkning).

Ib Nørlund (DKP):

Det er blot for at bringe lidt orden i hr. Melchiers farvesans. Jeg har ikke sagt, hver-

[Ib Nørlund.]

ken at han var fascist eller anarkist, der som bekendt også har sorte farver, men jeg har talt om det i den betydning, som det er gængs i dansk politisk liv. Hr. Melchior parti har været med i alt, hvad den siddende regering har lavet, og de skygger, der falder fra den politik, de er sorte.

Formanden:

Hr. Melchior har ordet for en kort bemærkning, og så går vi over til talerrækken.

(Kort bemærkning).

Melchior (CD):

Jeg er nødt til at fastholde, at hr. Ib Nørlund talte ikke om skygger, men han talte om partifarver, og jeg frakender for min egen del hr. Ib Nørlund retten til at identificere hverken hr. statsminister Poul Hartlings regering eller mit parti eller noget som helst andet parti, der er repræsenteret i denne sal, med en farve, som hr. Ib Nørlund bedre end de fleste ved hvad står for både historisk og politisk.

Thorkild Pedersen (CD):

I dag er det et år og en dag siden, de danske vælgere gik til valgurnerne og afgav deres stemme på et folketing, som de regnede med var værdigt til at løse de opgaver, der ligger ude omkring i vort samfund, og som det er helt nødvendigt at løse. Der kom mange nye medlemmer, som for første gang satte deres ben i dette folketing. Disse medlemmer tror jeg sammen med mig er dybt, dybt skuffede over det, vi har oplevet her i dette folketing. Vi har i det forløbne år haft krise efter krise, og hvad er der sket? Disse parlamentarikere, som skal lede vort land, har kigget på Gallups termometermålinger. Det har man udarbejdet love efter, love, som er blevet skubbet til side på grund af taktik eller gamle partipolitiske dogmer. Det er ikke den politik, vi nye, der er kommet ind i folketinget, ønsker at Danmark som en værdig nation skal blive ved at se på.

Vælgerne, der står udenfor, er i dag dybt rystede. Erhvervslivet har trange kår. Der er ikke mulighed for at fremlægge en langsigtet økonomisk politik, hvorefter man kan tilrettelægge erhvervets fremtidige omsætning i udland og i indland. Arbejdsmarkeds-

parterne også på arbejdstagersiden har trange kår. De er arbejdsløse, de står udenfor og ser, at dette ting tager sagerne op på en måde, som må skræmme vælgerne, der har stemt os ind i dette ting.

Angående dyrtidsreguleringen: alle i dette ting arbejder sig hen mod dyrtidsreguleringen. Det skal være sagen i dag. Alle skal vide, at de dyrtidsreguleringer, vi kører efter, er reguleringer fra 1937 for de offentligt ansatte og fra 1938 for det private arbejdsmarked. Alle regeringer har vidst de sidste 10-20 år, at disse dyrtidsreguleringsformer ikke duer. VKR-regeringen har ikke rørt en finger for at lave en ny ordning, som parterne kunne være tilfredse med. Socialdemokratiet og SF har ikke taget dette punkt op, til skade for arbejdere, til skade for erhvervslevet.

Jeg tror, der endnu i den ellefte time kan ringe en klokke i dette folketing, som vil gøre det klart for vor statsminister og vore øvrige ministre og dette folketings medlemmer, at nu er det ikke det at stå på denne talerstol og skælde hinanden ud, der tæller, nu er det Danmark og den danske økonomi.

Dermed vil jeg forlade denne talerstol, måske for sidste gang, men så er det i hvert tilfælde ikke med en rædsel for befolkningen, for vælgerne, men en rædsel for, at Danmark i demokratiets navn går til grunde, hvis den regering, vi har i dag, der er valgt af liberale kræfter, vil se på, at kommunisterne bliver en måske overvældende del af dette tings fremtidige medlemmer.

Lars Emil Johansen (Grønl.):

Jeg havde oprindelig ikke tænkt mig, det skulle blive nødvendigt for mig at tage del i tingets drøftelse af regeringens helhedsplan, idet de problemer, denne regering har at kæmpe med i forbindelse med helhedsplanen, er så store, at det ikke burde være nødvendigt at pege på nye problemer, som ikke er blevet påpeget af de andre ordførere. Det har jo ikke ligefrem skortet på kritik af denne helhedsplan, som regeringen har fremsat. Alene af den grund vil jeg begrænse mig til den del af helhedsplanen, der direkte kommer til at berøre mit arbejdsområde her i tinget, nemlig størsteparten af det danske rige: Grønland.

Jeg har bemærket, at regeringen har undladt at lade forslaget til lov om forlængelse

[Lars Emil Johansen.]

af kollektive overenskomster og aftaler være gældende for tilsvarende overenskomster for en række lønmodtagergrupper hjemmehørende i Grønland, hvis lønniveau ligger langt under de tilsvarende danske grupper. Det vil med andre ord sige, at lønninger i henhold til GAS-overenskomsten ikke bliver berørt af dette indgreb i overenskomstområdet, hvis regeringens helhedsplanløsning skulle blive gennemført, mens forslaget om indgreb på dyrtidsreguleringsområdet delvis også kommer til at gælde i de grønlandske løngrupper. Men alle andre overenskomster i andre grønlandske løngrupper kommer til at blive berørt af loven om forlængelse af overenskomster nøjagtig på samme måde som tilsvarende overenskomstgrupper herude i Danmark.

Når dette er konstateret, er det derfor yderst bemærkelsesværdigt, at handelsministeren ikke har ladet Grønland være omfattet af forslaget til lov om avancestop og prisdæmpende aftaler. Det vil sige, at såfremt regeringens helhedsplan gennemføres i dens nuværende form, så vil en række grønlandske lønmodtagergrupper være underkastet den lønpause, som helhedsplanen bl. a. indeholder, mens priser og avancer fortsat kan stige i den sædvanlige takt. Det er klart, at jeg som repræsentant for det grønlandske mindretal ikke kan acceptere dette.

Når regeringen finder det påkrævet, at det indgreb, der som følge af lovforslaget vil ske på overenskomstområdet og dyrtidsreguleringsområdet, modsvares af et indgreb med sigte på at stabilisere pris- og avancedviklingen, når det gælder forholdene her i Danmark, hvordan kan det så være, at regeringen tilsyneladende ikke finder et modsvarende indgreb over for pris- og avancedviklingen påkrævet, når det gælder Grønland, selv om indgrebet på overenskomstområdet vil gælde i Grønland for en række løngruppers vedkommende?

Man kan selvfølgelig sige, at pris- og avanceloven aldrig har været gældende i Grønland, men jeg må dertil bemærke, at der mig bekendt heller aldrig har været indgreb på overenskomstområdet og dyrtidsområdet i Grønland før nu.

Alene på den baggrund må også jeg tage afstand fra forslaget til lov om forlængelse af kollektive overenskomster samt forslaget

til lov om avancestop og prisdæmpende aftaler ved tredje behandling af disse lovforslag, hvis de altså kan nå så langt, og da regeringen har gjort det klart, at forslagene skal forstås som en helhed, bliver jeg altså nødt til at tage afstand fra hele helhedsplanen og de dertil hørende lovforslag.

Fuglsang (DKP):

Sådan nærmest på givne foranledning og i anledning af hr. Melchior manglende farvesans vil jeg dog sige, at jeg har set mennesker meget stolte gå under den sorte farve, nemlig de anarkistiske enheder i Spanien. Jeg vil godt indrømme, at det er ikke helt i den mening, vi bruger udtrykket i debatterne her, men at drage så vidtgående konsekvenser af vores sprogbrug med hensyn til den sorte farve, som hr. Melchior gør, det kan kun være et personligt anliggende. Det er i hvert fald ikke noget, vi har lagt i det eller lægger i det. Men at vi betragter det som udtryk for en reaktionær politik, det skal der ikke være tvivl om.

Jeg sad netop i går og læste Børsens vurdering af de forslag, vi behandler her, og i sin ledende artikel skrev dette blad, at regeringens kriseplan nogenlunde indeholder det optimale af, hvad et demokratisk samfund kan gøre. Sådan vurderer jeg det også. Jeg vurderer oven i købet dette udtryk som temmelig mildt, for hvis denne såkaldte kriseplan skulle få lov til at passere, så vil det sige, at folketinget i en hidtil uset grad på tværs af alle demokratiske regler og traditioner stilles i storkapitalens og storlandbrugets tjeneste. Jeg tænker som så mange andre ordførere på indgreb i overenskomstforhandlingerne, dyrtidsreguleringen og flere af den slags ting.

Det, som jeg gerne vil benytte lejligheden til at sige et par ord om, er, at disse indgreb i storkapitalens interesse rammer andre grupper af arbejdende mennesker end netop lønmodtagerne. Jeg tænker bl. a. på landbrugsministerens forslag om prisstop for kød- og mælkeprodukter på det danske hjemmemarked — ganske vist med det forbehold, at fællesmarkedet ikke sætter en stopper for det. Det fremgår af fremsættelsen, at i modsætning til de andre forslag har regeringen her ført forhandlinger med landbrugsrets hovedorganisationer, og jeg går ud

[Fuglsang.]

fra, at det drejer sig om landbo- og husmandsforeninger. Jeg må erkende, at jeg ikke ret forstår, hvordan man fik de sidste, altså husmandsforeningerne, med på den galej. Sagen er jo, at netop dette prisstop på animalske produkter, mens der ikke tilsvarende er tale om planteproduktion og foderstoffer, i høj grad vil ramme netop det husdyrproducerende småbrug; dette så meget desto mere som en hel del af foderstofferne jo kommer udefra og er underkastet prisbestemmelserne udefra. Dertil kommer, at landbrugets indtægter i forvejen bl. a. på grund af stigende omkostninger vil falde 6-8 pct. i 1974.

Der fastsættes prisstop for visse produkter på hjemmemarkedet, men hvilken garanti har man for, at dette prisstop også slår igennem i forbrugerledet? I forvejen lader man jo tingene gå deres skæve gang, sådan at producenterne i øjeblikket kun får de 36 øre af hver krone, husmødrene bruger. Dertil tager staten altså ca. 4 øre, mens 60 øre forsvinder undervejs.

Der er også en anden side af sagen, som kommer til udtryk i et interview med landbrugsministeren, som findes i Børsen i dag. Her påviser bladet, at det danske prisstop vil gøre det særlig rentabelt at sælge danske landbrugsprodukter til tredjelande, og så spørger bladet, om det ikke vil medføre mangel på visse landbrugsprodukter i Danmark. Hertil lyder landbrugsministerens svar: hvis dansk landbrug ikke selv kan forsyne hjemmemarkedet, så vil der være adgang til fri import fra de øvrige fællesmarkedslande. Men det bliver formentlig ikke til prisstopets priser. Det vil sige, at prisstigningerne alligevel for forbrugerne vil slå igennem.

Det får mig til at drage den konsekvens, at dette forslag i lige grad er rettet mod alle arbejdende mennesker, ikke blot lønmodtagere, men også f. eks. det arbejdende landbrug. Deri ligger også en opfordring til disse om at slå sig sammen for at slå dette forlig tilbage.

Ib Christensen (DR):

Hr. Kjeld Olesen nævnte offentlige besparelser som en af de ting, socialdemokratiet ville have med i en løsning, og nævnte det ligefrem som betingelse for at medvirke til

en indkomstpolitisk løsning. Nu er det jo desværre således, at det netop på dette punkt har ligget meget tungt med socialdemokratiet. Socialdemokratiet ville jo ikke være med til at spare så meget, som der i øvrigt er flertal for her i tinget. Derfor kunne jeg godt tænke mig at få uddybet, hvor det er, socialdemokratiet egentlig vil spare. Jeg er naturligvis klar over, at man på enkelte områder har nogle forslag, som ikke er med i det omfattende spare- og skatteforlig, som 6 partier indgik, og som jeg håber at dette folketing vil færdiggøre. Men der er intet i dette forlig, der forhindrer, at der kan skabes et flertal her i tinget, formentlig også for en række af socialdemokratiets forslag, hvis man kommer med dem og fastholder dem.

Hr. Anker Jørgensen udtalte sin utilfredshed med regeringens jordpolitiske indstilling og det afsnit, hvor regeringen beskæftiger sig med dette, hvilket jo kun er en vending om kapitalvindingsskatten. Jeg er enig med hr. Anker Jørgensen i denne kritik, men desværre må vi jo konstatere, at der er ikke nogen substansforskkel på socialdemokratiets og venstres holdning til dette problem, for så vidt som begge partier åbenbart har en klippefast tro på, at kapitalvindingsskatning kan løse problemerne, hvad den ikke kan. Et par hundrede millioner kroners forskel i provenu for kapitalvindingsskatten, der under alle omstændigheder set i statsfinansiell sammenhæng betyder meget lidt, er jo ikke nogen principiel og afgørende forskel.

Jeg vil derfor håbe, at når retsforbundets forslag til folketingsbeslutning om en jordreform, det mest vidtrækkende jordpolitiske forslag, som i årtier er blevet fremsat i folketinget, kommer til første behandling inden så farlig længe i dette ting, da vil socialdemokratiet vise reel interesse for en virkelig gennemgribende løsning af dette overvældende problem.

Retsforbundet har sympati for økonomisk demokrati, men vi har også en dyb respekt for arbejdsmarkedets og erhvervslivets frihed, så heller ikke i den henseende vil vi medvirke til tvangsindgreb og tvangsløsninger, en tvangsopsparingsordning, som det jo er, tvunget ned over lønmodtagernes hoveder.

Dertil kommer proportionerne. Af den

[Ih Christensen.]

samlede kapitalvækst i de senere år er kun 5 pct. sket inden for industrien, men alene inden for et område som f. eks. parcelhussektoren er der sket en kapitaltilvækst på 50 pct. af den samlede kapitaltilvækst. Det vil sige, at kapitaltilvæksten har været 10 gange så stor på det område som inden for industrien.

Jeg siger dette for at understrege, at når man taler om, at lønmodtagerne og andre indkomsterhverv for at vise tilbageholdenhed skal have andel i kapitaltilvæksten, da kan man ikke forbigå dette problem på en så uforsvarlig måde, som man gør. Dette har adresse til adskillige partier i dette ting både på regeringsbænkene, men altså også i oppositionen.

Hr. Anker Jørgensen nævnte videre ønsket om et fast samarbejde og faste aftaler, og det kunne jo nok være interessant at få opklaret, hvilken blokdannelse der dér tilsigtes. Det har jo ikke megen værdi at komme med sådanne ønsker, når man ikke navngiver, hvilke partier man kunne ønske i sådan en blokdannelse.

Jeg tror ikke, vælgerne vil finde nogen velsignelse i en tilbagevenden til en eller anden form for blokpolitik. Fra 1966 til 1973 havde vi blokpolitik med forskellige fortegn, og det var i de år, de store problemer i det danske samfund blev grundlagt. Det var her, grunden blev lagt til de økonomiske vanskeligheder, vi nu stikker i til halsen. Det er ikke et efterfølgelsesværdigt eksempel; ej heller hvis man tænker en sådan blok bestående af partier, hvis synspunkter i øvrigt er meget fjernt fra hinanden, og hvor man forlanger enighed om alting. Det kan være, man får en stabil regering, men det bliver en regering, der ikke kan enes om noget som helst.

Jeg vil på den anden side erkende, at en smal regering heller ikke altid kan være lykken og kan give anledning til adskillig dramatik, navnlig i det omfang den prøver at påtvinge folketinget en ensidig partipolitik. Så løber den ind i store vanskeligheder. Det har vi oplevet flere gange, og det kan man med rette bebrejde denne regering, at den måske ikke i tilstrækkeligt omfang har taget hensyn til, hvad der faktisk er flertal for her i tinget.

Jeg mener, at erfaring både med den

smalle regering og med de blokpolitiske regeringer tilsiger, at vi må finde nogle ændrede parlamentariske samarbejdsvaner, der på én gang sikrer samarbejds muligheder med de bredest mulige og friest mulige og mest varierede samarbejds muligheder, veks lende samarbejds muligheder, og samtidig sikrer stabilitet i regeringsdannelsen og sik rer, at partierne kan bevare deres identitet. Dér peger jeg på vores tanker om en magi stratsregering som den løsning, der på læn gere sigt vil kunne løse problemet. Dette er ikke noget, man kan ændre fra ét år til et andet, det kræver en lang årrække, men det kræver også ændrede og, om jeg så må sige, mere civiliserede og mere modne samar bejdsvaner, end dette folketing til tider har haft.

Endelig vil jeg sige, at retsforbundet selv følger med tilfredshed konstaterer, at det åbenbart i folketinget er svært at skabe et flertal for tvangsindgreb i arbejdsmarkedets forhold nu, men jeg understreger, at retsfor bundet var det eneste af de liberale partier, der kategorisk tog afstand fra tvangsind greb i arbejdsmarkedets og erhvervslivets forhold. Andre partier har ikke afvist ideen. Det gælder de borgerlige partier, og det gælder jo også socialdemokratiet. Strids punktet har været tidspunktet og formen. Når det er tilfældet — uanset at man med hensyn til indholdet kan have og har varie rende opfattelser — så er det vanskeligt at se, hvorledes et folketingsvalg kunne løse problemerne, hvorfor folketinget ikke alle rede nu kunne etablere et flertal for en ind komstpolitik, som mit parti selvfølgelig vil arbejde for bliver af frivillig art, helt i over ensstemmelse med det forslag, vi den 13. november offentliggjorde og tilstillede de øvrige partier.

Jeg håber, at regeringen, selv om den har givet udtryk for ret så ultimative synspunk ter, og selv om den er indstillet på en hurtig behandling, hvad jeg er enig med regeringen i at der bør tilstræbes, ikke vil afvise en udvalgsbehandling. Det må vel være menin gen, at disse forslag skal til udvalgsbehand ling, men gerne en hurtig udvalgsbehandling. Det medvirker vi gerne til. En udvalgsbe handling, hvor også andre partiers forslag selvfølgelig skal ind, ellers har det jo ingen mening. Folketinget kan jo ikke over for befolkningen og over for sig selv forsvare

[Ib Christensen.]

uden videre at videreekspedere 10 forslag af den vidtrækkende karakter, af denne art. Det må være det, der kommer ud af det, og jeg håber da på en positiv løsning. Men det afhænger både af folketingset og ikke mindst af regeringen. Jeg håber da på, at man kan få en løsning frem. Vi er i hvert fald villige til at indgå i forhandlingerne, og de parlamentariske muligheder skulle for så vidt være til stede, hvis regeringen selv har viljen dertil.

Per Hækkerup (S):

Mit partis ordfører og andre talere fra mit parti har redegjort for, hvorfor vi finder at den helhedsplan, som regeringen har lagt frem, ikke kan danne grundlag for seriøse, alvorlige forhandlinger om løsningen af de meget alvorlige problemer, som vi alle erkender landets økonomi står over for.

Det er understreget, at helhedsløsningen lider af den meget alvorlige svaghed med hensyn til den sociale balance, at det først og fremmest er de lavtlønnede, at det er pensionisterne og andre dårligt stillede grupper, der kommer til at bære de tungeste byrder ved denne løsning. Løsningen lider af den svaghed, at den ikke vil være effektiv i forhold til den inflatoriske udvikling. Og den lider af den svaghed, at den ikke vil være i stand til at ændre — i hvert fald ikke i nogen betragtelig grad — på de arbejdsløshedstal, som vi har, og som vi må frygte yderligere vil vokse.

Det er vores standpunkt, og jeg vil gerne understrege, at det er med megen skuffelse, vi i dag må konstatere, at vi er nået i den økonomisk-politiske situation, vi er kommet i. Da den nuværende regering blev til, da statsministeren med megen målbevidsthed — efter at have skubbet sine tidligere allierede, de konservative og de radikale, til side — nåede at danne regering, så må statsministeren og venstre have haft en formodning om, at de havde en politik, der kunne løse de økonomiske problemer, landet stod i, og som vi vidste ville blive alvorligere, hvis ikke der skete indgreb. Vi må i dag konstatere, at dette ikke er lykkedes for regeringen. Vi må også konstatere, at når dette ikke er lykkedes for regeringen, skyldes det ikke, at den har haft en vrangvillig opposition.

Fra socialdemokratiets side gik vi straks ind i forhandlinger med regeringen og nåede til et forlig i februar måned. Vi deltog i drøftelser i maj måned om afgiftsforhøjelser. Vi var også parat til at acceptere disse afgiftsforhøjelser, men vi mente, de var utilstrækkelige til løsningen af det stadig mere truende arbejdsløshedspøblem, og vi ønskede dem derfor suppleret med yderligere foranstaltninger, der kunne modvirke arbejdsløsheden. Det kunne vi ikke nå til enighed om. Regeringen sluttede derfor et forlig med de andre partier, derunder hr. Glistrups parti. Jeg har lov til at betegne det — uanset anvendelsen af farven — som en sort dag for dansk demokrati.

Uanset det og uanset den skuffelse gik vi og de radikale ind i drøftelser med regeringen om det meget påtrængende boligproblem, og selv om vi ikke nåede en løsning, der var tilfredsstillende for os — eller tilfredsstillende for nogen af de andre partier, der deltog i forliget — så fik vi et forlig. Sommeren igennem forhandlede vi på teknisk plan og senere på politisk plan med regeringen om den videregående økonomiske politik. I midten af september måned var vi overordentlig nær ved at nå til et forlig med regeringen, men det, det strandede på, var først og fremmest, at vi ikke kunne få de tilstrækkelige garantier for en beskæftigelsesfremmende politik. Vi beklager overordentlig dybt, at det skete, og vi beklager dybt, at regeringen følte sig bundet af maj-forliget til at søge andre forligspartnere, som ikke repræsenterer et flertal i dette ting.

Hvis denne regering havde haft viljen til at løse landets økonomiske problemer, så havde den sørget for at etablere et fastere samarbejde med socialdemokratiet. Jeg tror, den erfaring, vi har nået igennem dette år, er, at en regering ikke kan drømme om i en så alvorlig situation, som landet befinder sig i, at kunne chancesejladse sig frem med forlig snart til den ene og snart til den anden side. Siden september har tingene fået lov til at glide, glide i en sådan grad, at man har lov til at sige: vi har faktisk ingen regering; vi har nogle ministre, også en statsminister, men vi har ingen regering.

Nu kommer disse ministre og forelægger os en såkaldt helhedsløsning, hvis hovedindhold er en indkomstpøolitik, der først og fremmest, ja, næsten udelukkende skal bæ-

[Per Hækkerup.]

res af lønmodtagerne. Det forslag kommer man med uden at have forhandlet med lønmodtagernes organisationer. Det er i virkeligheden en fantastisk situation; jeg forstår ikke, at statsministeren vil byde folketinget at komme med en løsning eller såkaldt løsning, der skal vedrøre hele samfundet, men som direkte berører 2 millioner af landets befolkning, og så få disse 2 millioners organisationer i en samlet front imod sig. Trods udstrakte hænder fra fagbevægelsens side har regeringen ikke formået at forhandle sig frem til et resultat med lønmodtagerorganisationerne.

Jeg ved godt, at nogle af erhvervsorganisationerne på arbejdsgiverside sådan lidt trent har givet hel eller delvis tilslutning til regeringens såkaldte helhedsplan, men jeg tror ikke, de har hjertet med sig, og det ville være halsløs gerning, om et flertal i dette ting ville presse en helhedsløsning ned over den danske befolkning imod lønmodtagernes ønske, uden deres medvirken og med et trent erhvervsliv som lunkne støtter.

Det, der skal til, for at vi kan få sving i vort erhvervsliv igen, det, der skal til, for at vi kan få hjulene i gang og få vendt den ulykkelige udvikling, det er tillid; det er tillid til, at de foranstaltninger, der gennemføres, er effektive. Det forudsætter ikke bare, at regeringen foreslår noget, og at folketinget vedtager noget; det forudsætter, at de kræfter her i landet, som er afgørende for den økonomiske politik — og det er ikke bare regering og folketing — samvirker i en sådan økonomisk politik. Det forudsætter, at det sker i forståelse med lønmodtagernes organisationer over en bred front. Det forudsætter, at det sker med en tilslutning, en positiv vilje fra erhvervslivets side til at ville medvirke. Men regeringen eller ministrene med statsministeren i spidsen har ikke evnet at skabe denne tillid, at skabe denne vilje til at samvirke.

Jeg har opfattet — og det tror jeg vi gennemgående har i mit parti — oplægget til en helhedsløsning som et valgoplæg. Jeg vil gerne sige: hvis det er et valgoplæg, og hvis denne debat ender med, at vi får et valg, hvad jeg tror den gør, så er der én ting, jeg inderligt vil håbe, og det er, at den valgkamp, der følger, ikke får en sådan karakter, at den graver grøfterne dybere og

brede, så vi ikke bagefter under andre former og forhåbentlig under en anden og bedre ledelse af dansk politik vil være i stand til at kunne formulere det brede samarbejde og virkeliggøre det brede samarbejde mellem regering, et fast folketingsflertal, arbejdsmarkedets parter og erhvervsorganisationerne, som er en forudsætning for, at vi kan få en retfærdig og holdbar løsning på vores økonomiske problemer.

Inge Fischer Møller (S):

Som supplement til det, der allerede er blevet sagt fra socialdemokratiets ordfører og fra andre af mine partimedlemmer, skal jeg komme med følgende:

At regeringens udspil klart vender den tunge ende nedad, er jo efterhånden ingen hemmelighed. Men på falderebet vil det nok være fornuftigt at fortælle regeringen lidt om, hvad det hele egentlig drejer sig om. Mon regeringen egentlig er klar over, hvad det vil sige at være lavtlønnet og at være pensionist? Vi ved, at de store lavtlønsgrupper aldrig får del i den almindelige lønudvikling på arbejdsmarkedet, og hvad vil det egentlig sige i praksis? Det vil simpelt hen sige, at man ikke har de samme muligheder som alle andre befolkningsgrupper. I mit daglige arbejde som socialrådgiver i Specialarbejderforbundet i Danmark bliver jeg ofte konfronteret med de problemer, det giver. Det er ikke et spørgsmål, man kan gå let hen over. Ved regeringen egentlig, hvad det vil sige ikke at have tilstrækkeligt til det allermest nødvendige for at opretholde hverdagen? Ved regeringen, hvad det vil sige ikke at have råd til at betale for en god bolig? Ved regeringen, at der er forældre, der ikke har råd til at give deres børn en tilstrækkelig skoleuddannelse? Ved regeringen, at der stadig er store grupper af arbejdere, der i det daglige arbejde får nedslidt og ødelagt deres helbred?

Problemerne er mange, og en del af dem er et resultat af de undladelser, regeringen har gjort sig skyldig i. Forstærkningen af denne udvikling vil blive større på grundlag af de forslag, regeringen har fremsat.

At det ikke er let at være pensionist i Danmark, ved efterhånden ethvert barn i dette land. Heldigvis har debatten her i dag også vist, at ingen tror på, at regeringens

[Inge Fischer Møller.]
forslag ikke vil berøre pensionisternes forhold.

Formanden:

Mere ro i salen og i sidegangen!

Inge Fischer Møller (S):

Ja, tak. Det er helt oplagt, at de stigninger, regeringen lover, dem vil pensionisterne ikke få. Som socialrådgiver i Specialarbejderforbundet bliver jeg ofte konfronteret med de problemer, pensionisterne har. Det er også et område, regeringen burde have nået at sætte sig nærmere ind i. Socialdemokratiet har altid arbejdet for en social retfærdighed, og jeg ønsker bl. a. med baggrund i mit daglige arbejde at understrege, at socialdemokratiet tydeligvis også er garantien for en fortsat social retfærdighed.

Aage Frandsen (SF):

Den arbejdsløshed, som vi i øjeblikket har, som øges for hver dag, og som vi må regne med til vinter bliver på langt over de 100.000, når man regner de ikke-registrerede med, det er en arbejdsløshed, som skyldes, at Danmark som en del af den vestlige verden er inde i en krise på grund af det system, vi har, idet vi kører med et samfund, der alene bygger på profit som udgangspunkt for, hvad der produceres her i samfundet. Så må vi se i øjnene, at vi gang på gang vil blive udsat for sådanne kriser, som vi har set i 1930'erne, som vi har set delvis efter krigen, og som vi nu ser igen.

Men en del af den arbejdsløshed, som vi i øjeblikket ser, er ikke en arbejdsløshed, som vi kan sige 100 pct. skyldes krisen. Der er også en del af den arbejdsløshed, vi i øjeblikket har i Danmark, som fremkommer ved, at kapitalejerne under dække af, at der er en krise i samfundet, gør krisen endnu værre. Man sørger for ved manipulationer, at visse virksomheder går ned, og at visse virksomheder lukker, sådan at arbejdspladsen bliver lagt øde. Vi skal selvfølgelig gøre os klart, at vi kan ikke skaffe fuld beskæftigelse i Danmark, så længe vi har det nuværende samfund og det nuværende samfund er nede i en krise, men der er en række af de problemer, som er årsag til arbejdsløsheden, som vi kunne være med til at gøre mindre,

og som vi kunne være med til at fjerne. Det drejer sig bl. a. om, at en del af de virksomhedslukninger, som vi har set i sommer, og som vi har set her i efteråret, er bevidste virksomhedslukninger, som var sket ud fra multinationale selskabers ønske om at samle produktionen bestemte steder, om at trække penge ud af virksomheden, sådan at man kan få dem over til mere profitgivende ting. Efter at profitten i industrien er faldende, flytter man pengene over i jord og fast ejendom.

Jeg har flere gange her i folketinget rejst konkrete sager over for handelsministeren og over for arbejdsministeren med henvisning til, at her var et område, hvor vi kunne sige, at det ikke var på grund af manglende indtjeningsmuligheder, at de pågældende virksomheder lukkede, men det var på grund af andre faktorer, på grund af at man kunne finde bedre indtjening andre steder. Det drejer sig bl. a. om lukningen eller den delvise lukning af Hollesens fabrikker. Det drejer sig om lukningen af General Motors' afdeling i København. Det drejer sig om den forestående — efter alt at dømme i hvert tilfælde — lukning af Rank-Arena i Horsens. Her er der tale om virksomheder, som ikke lukker, fordi de ikke kan få en tilstrækkelig indtjening i Danmark, men alene, fordi man kan få en bedre indtjening andre steder.

Vedrørende Hollesens fabrikker rejste vi over for handelsministeren spørgsmålet om muligheden for, at man forhindrede misbrug af den nuværende aktieselskabslov og konkurslov, sådan at man tappede virksomheden. Jeg fik et totalt negativt svar fra handelsministeren.

Det samme totalt negative svar fik jeg vedrørende de multinationale selskaber. Vel er vores muligheder, ikke mindst efter at vi er kommet ind i fællesmarkedet, blevet meget begrænset, men blot begrænset forsøg på at bremse op for multinationale selskabers manipulationer her i landet ville ministeren ikke være med til.

I går havde jeg to spørgsmål til arbejdsministeren, som havde udgangspunkt i den mulige lukning af Rank-Arena i Horsens, hvor det netop drejer sig om, at vi har en produktion, et produktionsapparat, en arbejdsplads, som er udmærket ud fra produktivitetshensyn — det er ikke derfor, denne virksomhed skal lukkes, det er, fordi man

[Aage Frandsen.]

ønsker samme produktion andre steder inden for EF.

Spørgsmålet er, når den slags lukninger dukker op, om man ikke fra samfundets side må sige: her er det en samfundsinteresse, at vi bevarer den pågældende arbejdsplads, for man kan ikke finde sig i, at 600-700 mennesker, som det er tilfældet i Horsens, skal kastes på gaden uden arbejde. Det er altså spørgsmålet, om man ikke skulle benytte sig af den grundlov, som vi i øjeblikket har, der siger, at man af hensyn til almenvellet skal søge, at alle mennesker har arbejde, som passer dem, og om man ikke også skulle bruge grundlovens anden bestemmelse, der siger, at vi kan ekspropriere, når almenvellet kræver det. Spørgsmålet er: kræver almenvellet ikke, at man, netop når det drejer sig om den store arbejdsplads i Horsens, opretholder denne arbejdsplads, hvis der er mulighed for, at man fra medarbejdernes side kan stille en produktionsplan op, som kan vise, at der er tale om produktionsmuligheder og der er tale om rimelige afsætningsmuligheder? Det ville handelsministeren, det ville arbejdsministeren ikke være med til.

Det er meget beklageligt, for her var der mulighed for, at regeringen kunne have vist i konkret handling noget af den solidaritet, som man nu har talt så smukt om. Man kunne have vist solidaritet med arbejderne på Arena i Horsens ved at have sagt: denne arbejdsplads skal ikke lukkes. Hvis de nuværende ejere ikke vil køre den videre, og hvis medarbejderne vil køre den videre, så må samfundet i en sådan situation gribe ind og både sikre, at arbejdspladsen opretholdes, og sikre, at den opretholdes ved, at man sørger for, at staten, at samfundet garanterer kapitalen i virksomheden, enten ved lån eller ved garanti eller ved direkte støtte.

Det er selvfølgelig givet, at staten ikke skal gribe ind og redde alle virksomheder, netop fordi en række virksomheder i øjeblikket går ned, fordi der ikke er mulighed for at afsætte de pågældende varer. Men de ek-

sempler, jeg her har nævnt, drejer sig om virksomheder, som er led i multinationale selskaber, og som alene lukker, fordi det ud fra det multinationale selskabs interesser er givtigt at lukke dem, ikke fordi det er fornuftigt ud fra et samfundssynspunkt.

Vi har det i øjeblikket sådan, at vi har en grundlov, der giver mulighed for ekspropriation, som jeg før sagde. Den benytter vi kun, når det drejer sig om ekspropriation til bestemte formål, som f. eks. ekspropriation til kirkegårde, til skoler, til trafik anlæg, men det burde dog være lige så vigtigt, at man sikrede mennesker i en by, at deres arbejdsplads fortsat kunne eksistere. Derfor kunne regeringen ved svar på mit spørgsmål i går have svaret bekræftende på, at samfundet skulle ekspropriere de virksomheder, som lukkede alene, fordi det tjener et multinationalt selskabs interesser, og regeringen kunne også ved at give tilsagn om lån eller støtte eller garanti til medarbejderne i Arena, hvis de ønsker at overtage virksomheden, konkret have vist, at den solidaritet, som vi hørte statsministeren tale om ved fremlæggelsen af den såkaldte helhedsplan, også var en solidaritet, der gik på konkrete ting, og ikke bare abstrakt solidaritet.

Ivar Nørgaard (S):

Som bekendt er der her i landet og her i salen uenighed om betimeligheden af medlemskab af fællesmarkedet. Trods denne uenighed erkender alle, at Danmark har fået økonomisk fordel af landbrugsordningerne i fællesmarkedet, således det første år en fordel på 3 mia kr.

Blandt de forslag, regeringen har fremsat som led i helhedsplanen, er også et forslag til lov om midlertidigt prisstop for landbrugsvarer. Jeg tror, at regeringen herved har bragt fællesmarkedets landbrugsordninger i fare. I hvert fald har regeringen selv foreslået ordninger, som bringer fællesmarkedets landbrugsordninger i fare, idet de bliver sat ud af spil her i landet. Hvis andre lande fik lov til det samme, ville det simpelt hen betyde, at fællesmarkedets landbrugs-

[Ivar Nørgaard.]

ordninger brød sammen og vi mistede store valuta-indtægter.

Jeg er bange for, at grunden til, at regeringen møder frem med et forslag af denne art, er, at regeringen er hæmmet i at føre en fornuftig politik på dette område af sine egne liberale dogmer, for man kan udmærket opnå det samme formål, som regeringen ønsker, nemlig at fordele byrderne anderledes, hvad angår fødevarerpriserne, uden at lave stop for producenternes priser. Det, der nemlig sker, hvis man gennemfører et stop for producenternes priser, er, som også hr. Maigaard var inde på, en risiko for, at man så også mister indtægterne ved eksport.

Men hvis man ikke var så hildet i liberale dogmer, at man var så bange for særordninger, sådan som den nuværende, liberale regering er det, så var der jo intet i vejen for, at man kunne sænke priserne på fødemidler og indføre en beskatning på landbrugets indtægter ved salg af disse fødemidler. Det har vi flere gange fremhævet under drøftelser i markedsudvalget, men fra regeringens side har man hele tiden modsat sig dette princip, idet man går stærkt imod de såkaldte særordninger eller særbeskatninger af et erhverv.

Det tror jeg er symptomatisk for denne regering og dermed også et udtryk for denne regerings øvrige vanskeligheder på det økonomiske område, dette at man er så bange for at gennemføre særordninger, det, man med et finere ord kalder selektiv politik. En regering, der ikke vil anvende særordninger, kan simpelt hen ikke løse dette lands økonomiske problemer.

I lang tid havde liberalister indvendinger imod at bruge en konjunkturudjævrende finans- og kreditpolitik, og man troede, at arbejdsløsheden i 1930'erne nærmest var en naturlov. Efterhånden overbevistes selv liberalister om, at man burde over- og ubalancere budgettet og føre kreditpolitik for at skabe fuld beskæftigelse. Efterhånden erkendte selv borgerlige regeringer, at det er regeringernes ansvar, om man har fuld beskæftigelse eller ej.

Men den arbejdsløshed, man har her i landet i øjeblikket, den kan ikke fjernes ved disse generelle virkemidler, for det, der er sket, er som bekendt, at én væsentlig råvare, nemlig olien, er 3-4-doblet i pris, hvilket

betyder, at vi er blevet fattigere, mellem 4 og 8 pct. fattigere her i landet. Vi kan ikke løse dette problem ved liberale metoder. Det er det, regeringen hidtil har gjort, anvendt liberale metoder og overladt det til markedskræfterne, og hvad er der sket? Ja, der er sket det, at problemet er blevet løst ved arbejdsløshed.

Tager vi et andet eksempel: boligbyggeriet. Det kan heller ikke løses ved liberale metoder. Liberalisterne tror, at man kan tilpasse boligbyggeriets størrelse ved at forandre renten op og ned. Virkeligheden er anderledes. Dengang renten var 10-12 pct., da byggede man stadig for meget. Nu, hvor den er 14-15 pct., er man holdt op med det, simpelt hen fordi man ikke ved at sætte renten i vejret kan dirigere byggeriets mængde. Man kan nå over et vist punkt, og når man når det, så stopper det helt. Hvis man vil bygge 40.000 boliger, som regeringen og socialdemokratiet jo er enige om at man bør, så bør man anvende særordninger eller selektive metoder, men det er i strid med liberal tankegang, med liberale dogmer. Derfor er det særdeles svært for en sådan regering at løse boligproblemet, byggeproblemet, og det er altså også særdeles svært for en sådan regering at beslutte sig til de midler, der er nødvendige, hvis man skal genskabe den fulde beskæftigelse. Det kræver styring, det kræver særordninger, der er styret af samfundsmagten. Det tør regeringen ikke.

Det eneste punkt, hvorpå den har mod til at forlade sine liberale principper, er, når det drejer sig om at gennemføre indgreb over for arbejdsmarkedet. Men når det drejer sig om at styre ressourceforbruget, kommer man ikke med forslag, og det er efter min mening påkrævet.

Jeg skal vende tilbage til det første punkt og direkte sige til regeringen, at jeg håber, man vil møde op i markedsudvalget, for man skal jo have dette folketings mandat. Hvis det er denne regering, der skal føre disse forhandlinger, så skal man have dette folketings mandat til at forhandle med fællesmarkedet om, hvordan de skal administrere landbrugsordningerne her i Danmark. Det kunne man helt have undgået, hvis man havde valgt at gennemføre sociale ordninger med lavere priser på fødemidler ud fra sociale kriterier og med en særbeskatning af landbrugets derved opståede større

[Ivar Nørgaard.]

indtægter. Hvis man ikke tør anvende disse selektive metoder, disse særordninger, så må det aftales med dette folketing, før man kan forhandle videre. Derfor måtte landbrugsministeren komme tomhændet hjem, da han tog til Bruxelles sidste weekend. For det første havde han overhovedet ikke indhentet noget mandat fra dette folketing til at forhandle. For det andet er det åbenbart, at hvis han skulle indgå på virkelige forhandlinger om en ændring af landbrugsordninger, så måtte vi meget detaljeret have fastlagt et sådant mandat. Derfor er der ikke opnået nogen ordninger ved dette besøg sidste weekend i fællesmarkedet, og derfor står man på bar bund. Hvis man fortsætter blot med denne løse aftale, sker der kun det, at priserne stiger, uden at byrderne bliver mere retfærdigt fordelt efter den 1. februar 1975.

Chr. Christensen (KrF):

Her på dette fremrykkede tidspunkt af debatten står det for mig, som om der er sagt mange ord i denne debat. Det er der ikke noget odiøst i, det kræver situationen jo nok. Men på den anden side så løser det ikke de alvorlige problemer, vi står over for at skulle løse.

Jeg vil derfor gerne stilfærdigt fremsætte det ønske, at tilstrækkeligt mange partier ville glemme eventuelle fornærmelser, glemme at sætte partiegoismen og det partitaktiske foran, sætte dette til side, og så for landets skyld tilsige regeringen deres hjælp til at få dens helhedsløsning gennemført, efter at den nødvendige afpudsning har fundet sted i udvalget. Jeg vil gerne på min gruppes vegne indtrængende opfordre partierne hertil. Det er også min opfattelse, at dette ville give folketingset mulighed for at leve op til befolkningens tillid til, at vi har vilje til at løse de opgaver, som befolkningen har sendt os herind for at løse.

På den anden side vil jeg også gerne appellere til befolkningen om forståelse for, at det i denne ekstraordinære, alvorlige situation er tvingende nødvendigt for partierne at tage medansvar for disse ekstraordinære og også upopulære, men efter vores opfattelse nødvendige foranstaltninger. Denne forståelse fra befolkningens side er en forud-

sætning for, at vi herinde kan tage denne opgave på os.

Stetter (KF):

Det har været næsten umuligt for vælgerne at finde ud af, hvilke partier der er i opposition, og hvilke der er i samarbejde med regeringen. Statsministeren har måttet acceptere nødvendighedens lov og har måttet finde sit flertal i folketinget fra sag til sag for at få gennemført blot en del af de mest påkrævede foranstaltninger.

Det er urimeligt at klandre statsministeren for denne fremgangsmåde. Det er især urimeligt, når socialdemokratiets talere gør det. Netop det store parti har det største ansvar for, at vi fik denne regering. Følgen af denne forligssituation har været, at forligspartierne delvis har mistet deres identitet og haft vanskeligt ved at trænge igennem med deres egne meninger og egne synspunkter. Det koster vælgere, men det er prisen for at deltage i det samarbejdende folkestyre, og denne pris betales først og fremmest af midterpartierne. Uanset dette har det konservative folkeparti fastholdt, at samarbejdet mellem de ansvarlige partier burde fortsætte. Samfundets helt katastrofale tilstand med arbejdsløshed og virksomhedslukninger rettes ikke op ved at opløse folketinget og udskrive valg.

På den anden side må det erkendes, at det har været en vanskelig opgave at få tinget til at fungere. Selv de mindste lovforslag bliver gjort til kæmpeproblemer og giver anledning til næsten ulidelige debatter. Det har været vanskeligt for folketingets partier og administration. Det må også være vanskeligt for centraladministrationen.

Et parti som socialdemokratiet har benyttet enhver lejlighed til at forsøge at genere regeringen og få den fjernet. Under disse omstændigheder tvinges vi naturligvis til på et eller andet tidspunkt at måtte erkende, at det nuværende folketing ikke kan fortsætte. Men den konservative gruppe mener, at denne situation ikke er indtruffet netop nu. Det ville i så fald komme på et overordentlig ulykkeligt tidspunkt, midt i overenskomstforhandlingerne.

Regeringen har fremsat et udspil om en indkomstpølitisk helhedsløsning, men vi advarer statsministeren mod at søge sit valggrundlag på en politisk løsning af et

[Stetter.]

forventet uundgåeligt sammenbrud på arbejdsmarkedet. Vi ved, at socialdemokratiet ikke drømmer om at forhandle en løsning uden om LO, og ved at fremtvinge et forhandlingsnej fra det største parti er der langt ud i fremtiden lagt gift for en fornuftig indkomstpøolitik. Efter alle vurderinger og alle tingets erfaringer er en sådan den eneste mulighed for at løse dansk økonomis største problem, de voldsomme omkostningsstigninger. Denne mulighed må efter vor mening ikke sættes over styr. Derfor opfordrer vi statsministeren til her i sidste øjeblik endnu en gang at forsøge at samle de ansvarlige parter, alle de ansvarlige parter for at finde frem til en løsning.

Som sagerne står netop nu i denne time, så ser den konservative gruppe risikoen for et politisk sammenbrud i øjnene. Vi har for længst fremlagt forslag til bekæmpelse af samfundets øjeblikkelige vanskeligheder. Såvel erhvervslivet som fagøkonomerne har bifaldet forslagene, har anset dem for velegnede bidrag til at løse vort største, altomfattende problem, de ødelæggende pris- og omkostningsstigninger. Vi mener, at også vore forslag bør prøves i et udvalgsarbejde.

Det er sørgeligt, hvis statsministeren efter denne debat må konkludere, at folketinget i dets nuværende sammensætning ikke længere magter at klare opgaverne, uanset at vi alle kan indse, at det danske samfund har et klart behov for en fast og en sikker parlamentarisk ledelse.

Partierne burde netop nu i disse dage og uger og måneder have mod til og moral til at beskytte landets interesser i stedet for at pleje deres egne.

Den konservative gruppe har dette mod og har denne moral. Vi støtter regeringen i gennemførelsen af dens fremlagte forslag, men vi gør det i en opfordring til statsministeren om at samle alle ansvarlige parter om en løsning af landets største problem.

Ebba Strange (SF):

Også jeg lyttede rørt til statsministerens tale om solidaritet i forgårs. Det tror jeg der er mange der har gjort rundt omkring i landet. Statsministeren sagde også, at han fandt, det var urimeligt, at det var de arbejdsløse, der alene skulle betale for den

økonomiske situation, som Danmark var kommet i.

Vi er helt enige, og når jeg ikke er rørt mere, er det, fordi vi kommer til at tænke på, hvad det er for en solidaritet, statsministeren vil vise os. Jeg skal ikke gentage, hvad mit partis medlemmer i øvrigt har sagt ved denne lejlighed, men prøve bare at nævne et par enkelte eksempler på, hvornår det er ægte solidaritet, der er tale om, og hvornår det er en solidaritet, der i virkeligheden er falsk og i virkeligheden dækker over en liberalistisk klassepolitik.

Den 10. oktober havde vi en afstemning her i tinget om et dagsordensforslag fra mit partis side, hvor vi foreslog, at der skulle gives fuld dækning for tabt arbejdsfortjeneste i tilfælde af arbejdsløshed. Forslaget blev nærmest hånligt afvist, og det var dog vel ellers en solidaritetshandling, som virkelig havde bevist, at man mener noget med det, man siger. Så længe man ikke vil give fuld dækning, så længe er det de arbejdsløse, der kommer til at betale den højeste pris for Danmarks økonomiske situation.

For en uge siden havde vi en debat i dette ting om kvindens stilling i samfundet. Da blev jeg også nærmest hånligt afvist, da jeg startede debatten med at tale om den høje arbejdsløshedsprocent, der findes især blandt de lavestlønnede kvinder. Og i forgårs hørte vi altså om solidariteten med disse mennesker. Hvor er solidariteten med de arbejdsløse kvinder? Hvor er solidariteten med de lavestlønnede? Når nu overenskomsterne efter regeringens forslag skal forlænges i 10 måneder, forhindres netop disse grupper i at forbedre ikke bare deres lønvilkår, men også deres arbejdsvilkår. De forhindres i at forbedre deres ferievilkår, deres uddannelsesvilkår, de tvinges til i det næste år at fortsætte i de oplidende job, som netop disse grupper i særlig grad får overladt.

Når støtte efter regeringens forslag skal gives uden kontrol fra det offentlige, er der ikke nogen som helst garanti for, at det bliver netop de virksomheder, hvor de lavestlønnede arbejdere er mest truede af arbejdsløshed der bliver reddet.

Endelig har jeg gang på gang søgt solidaritet fra regeringens side, når det drejede sig om at få nedsat betalingen for de familier, der på grund af lav løn eller arbejdsløshed

[Ebba Stranga.]

ikke har råd til at få deres børn forsvarligt passet i daginstitutionerne, og en anden ordfører fra mit parti har flere gange rejst spørgsmålet om bedre støtte til børns uddannelse. Begge spørgsmål er blevet klart afvist fra regeringens side, og det ville dog ellers være handlinger, som var udtryk for solidaritet med netop de dårligst stillede i vort land.

Der er sikkert også mange i de familier og i de grupper, jeg her har omtalt, der har siddet og lyttet bevæget til statsministerens tale i tirsdags. Men får vi ikke det valg nu, og får vi ikke en ny regering efter det valg, vi forhåbentlig får, så tror jeg, de samme grupper og de samme familier vil sidde med en meget tom fornemmelse, foruden med en tom lomme, og tænke over, hvad det egentlig var, statsministeren sagde, da han talte om solidaritet.

Haustrup Clemmensen (KF):

Ingen i dette ting er jo i tvivl om, at sikring af arbejdspladserne er et uomgængeligt krav netop til dette folketing. Enhver ved, at over 100.000 familier er kastet ud i arbejdsløsheden, at mange virksomheder har måttet lukke, og at tusinder af familier med alt for stor ret er bange for, at de i de kommende måneder kommer i en tilsvarende situation. Jeg er aldeles overbevist om, at denne store gruppe af den danske befolkning er bedøvende ligeglad, rent ud sagt, med dagsordensdebatter, valgoplæg og taktiske manøvrer. De spørger, hvad dette folketing kan træffe af beslutninger, hvilke resultater der kan bringes frem for at sikre deres arbejdspladser, og det er også det, denne debat bør resultere i.

Ingen skal undervurdere, at det er en uhyre vanskelig opgave. Vi har de klassiske problemer i dansk økonomisk politik, at hvis vi får for stor gang i økonomien, får vi for store betalingsbalancevanskeligheder, og hvis vi kan klare betalingsbalancen, får vi arbejdsløshed. Derfor er det en vanskelig opgave. Vi ved også, at de udenlandske konjunkturer i høj grad er os imod. Der er altså gode grunde til, at regeringen har vanskeligt ved at medvirke til tilstrækkelig hurtigt at få løst den uhyggeligt store arbejdsløshed, vi er kastet ud i. Men der er grund til at si-

ge, at så meget desto mere er der et behov for samarbejde om at løse opgaverne.

Der er også god grund til at understrege det interesseløsskab, der er mellem lønmodtagere og selvstændige erhvervsvirksomheder. De har en fælles interesse i, at der er så mange arbejdspladser og så konkurrencedygtige arbejdspladser som muligt, og der er god grund til at advare mod at lytte til de mange, der forsøger at så yderligere splid mellem de selvstændige erhvervsdrivende og lønmodtagerne, al den stund der er titusinder af selvstændige erhvervsdrivende, der har længere arbejdstid, men mindre tryghed og lavere levestandard end meget store grupper af den øvrige befolkning.

Jeg tror derfor, det var overordentlig rigtigt, som mit partis formand og ordfører understregede det i formiddags, at det ikke er nok at udarbejde planer, men at det er vedtagne beslutninger, der er behov for.

Det konservative folkeparti har allerede igennem de senere måneder fremlagt en række konkrete planer, en række velafbalancerede forslag til løsninger, der først og fremmest sætter ind mod de omkostningsstigninger, der truer vor konkurrenceevne så alvorligt. Der er foreslået langt bedre vilkår for den opsparing, som intet samfund kan undvære. Vi har stillet konkrete forslag om at lette de moderniseringer, de investeringer, der er et så stærkt behov for, hvis arbejdspladserne skal sikres. Vi har stillet forslag netop om, at man på denne måde fik yderligere muligheder for at vende den onde cirkel. Vi har også peget på byggeriets store problemer: vi har bygget for meget, mere, end vi havde kræfter til, i tidligere år, men nu ved vi, hvordan vi er kommet ned i en bølgedal, der giver en så ringe udnyttelse af hele det industrialiserede byggeris mulighed, at det simpelt hen er ansvarsløst. Vi har stillet forslag om en række konkrete muligheder for at lempe og lette eksportens vilkår. Vi har ikke taget patent på disse planer. Andre ansvarsbevidste partier har fremlagt deres planer, hvori også adskilligt findes, som vi gerne medvirker til.

Nu har også regeringen fremlagt sine planer, og jeg synes, der kan være god grund til at understrege, at store dele af disse planer har det konservative folkeparti den største lyst og den største vilje til i samarbejde med regeringen og andre partier at sikre gennem-

[Haunstrup-Clemmensen.]

førelsen af. Vi har efter min mening med rette bebrejdet regeringen, at der her fremsættes forslag, der end ikke har været forhandlet forud med lønmodtagernes repræsentanter, skønt de på en række områder bebuder indgrib mod lovligt indgåede overenskomster i første del af 1975. Vi tror, indkomstpolitik er en overordentlig væsentlig del af det arbejde, der skal gøres for at sikre arbejdspladserne, men en sådan indkomstpolitik forudsætter forhandling med de interesserede parter og ikke kun diktater.

Der er god grund til netop i en vanskelig overenskomstperiode som den, forhandlingerne nu befinder sig i, at sige, at folketingets nu er pligt til ikke at vanskeliggøre, men tværtimod at lette forhandlernes opgave. Derfor er der god brug for, at de mange planer, der nu er udarbejdet fra vidt forskellig side i folketinget, kommer til realitetsbehandling.

Jeg vil gerne komme med den tilståelse, at jeg synes, folketinget er væsentligt bedre end sit rygte — det må man også inderligt håbe — i hvert fald når man ser på folketingets arbejde i udvalgsværelserne, og derfor er det i udvalgsværelserne, der nu er behov for at gennemgå de forskellige planer, se, hvor flertal kan skabes og resultater kan opnås.

Det konservative folkeparti har bestandig søgt også i dette meget partisplittede folketing at virke netop som et forhandlingsvilligt og et forhandlingsdueligt parti, der var parat til også at formidle et samarbejde, hvor svært det end kunne være på grund af fordomme og mere eller mindre indbildte interesse modsætninger. Hvis alle ansvarlige partier nu langt om længe vil gå i arbejdstøjet og forsøge at samarbejde om at sikre arbejdspladser, er jeg overbevist om, at det er det, som befolkningen i høj grad har behov for.

Og én ting til til slut; jeg skal forsøge at sige det så stilfærdigt, at det ikke virker alt for teatralsk, men derfor kan det godt være alvorligt ment: hvis dette folketing og i de kommende måneder det kommende arbejde fortsætter på samme måde, som vi har set det i størstedelen af den ét års periode, der nu er gået til ende, er jeg overbevist om, at folkestyret i dets nuværende form simpelt hen ikke overlever udgangen af dette tiår.

Der har allerede været mennesker, som ikke kommer ind under tåbeparagraffen, der har filosoferet over, at det nok var bedre, man suspenderede folketingets arbejde og satte nogle mere eller mindre kløgtige folk til at ordne det hele. Det er uhyggeligt, når den slags tanker kommer frem. Derfor er det ikke et øjeblik for tidligt, at folkestyret nu i en alvorlig situation viser, hvad det duer til. Det er ikke dagsordener og taktiske manøvrer, men arbejde og beslutninger, der skal sikre de arbejdspladser, der i høj grad er truet i disse måneder.

Ninn-Hansen (KF):

Der er jo holdt lidt flere taler i dag end ved en normal førstebehandling, uvist af hvilken grund. Især har der været mange socialdemokratiske taler. Jeg har hørt på dem alle sammen med meget stor interesse. Den bedste af dem blev holdt af hr. Per Hækkerup. Navnlig hr. Per Hækkerups slutning, hvor han advarede imod at grave grøfter og talte om det bredere samarbejde, der er brug for, synes jeg svarer ganske til, hvad jeg er overbevist om at langt de fleste mennesker her i landet mener. De mener jo ikke, at det er partitaktikken, dagsordenerne og snakken, som gamle og nye partier udøver, der er det afgørende, men det, at man finder sammen, når det er virkelig alvorligt, og det er det jo nu.

Jeg ved godt, der er nogle, der siger, man må have et valg først, for så kan det gå bedre, så kan de finde sammen, de, der ikke kan det i dag. Det er der jo intet der tyder på. Hvis man har lyttet efter de taler, der blev holdt i dag fra socialdemokratisk side, og dem, der er holdt af partiet venstre, så er der én ting, der forekommer særdeles sikker, og det er, at hvis der bliver udskrevet valg på et tidspunkt, hvor disse partier altså ikke kan finde hinanden, er det givet, at så kan de det heller ikke efter et valg; så bliver grøfterne gravet. Hvis man vil have en bredere regering, bliver det en regering, hvor et af de to partier venstre og socialdemokratiet må være udenfor, og det ville jeg beklage, for jeg tror, vi har brug for, at også de to partier er med i et samarbejde og den bredere regeringsdannelse, der er behov for.

Nu er der jo også i dag fremsat en dagsorden. Den vil jeg godt sige et par ord om, men jeg vil gerne sige: jeg så egentlig en langt

[Ninn-Hansen.]

bedre dagsorden i dagbladet Politiken i dag. Det var et forslag stillet af højesteretssagfører Stig Rode, og jeg vil gerne have lov til at citere hans dagsordensforslag, der lyder således:

„Idet folkettinget udtaler sig positivt over for en helhedsløsning, under forudsætning af at den gennemføres af en bredere regering, og idet folkettinget finder det uforsvarligt, at der udskrives valg nu, opfordrer det statsministeren til snarest at optage forhandlinger med partierne om en omdannelse af regeringen og går dermed over til dagsordenen.“

Se, det var en god dagsorden. Så kan man selvfølgelig spørge, hvorfor jeg ikke stiller den. Ja men jeg har jo opdaget, at statsministeren i hvert fald ikke hidtil har ønsket blot at kommentere en sådan tanke, i hvert fald ikke når den bliver fremsat af vor gruppeformand, hr. Schlüter. Og det er vel heller ikke rimeligt at stille et dagsordensforslag på dette tidspunkt, for der tales om valg. Det har statsministeren jo ikke talt om, og jeg går da ud fra, at statsministeren vil leve op til det liberale partis fortid: at tingene forhandler man her i folkettingen; det har venstre jo store traditioner for at kræve.

Derfor synes jeg heller ikke, der er behov for den dagsorden, hr. Tillisch har fremsat, og på ét punkt må jeg bede hr. Tillisch om at besvare et spørgsmål; det er for at se, hvor oprigtigt dagsordenen er ment fra fremskridtspartiets side. Hvis det dagsordensforslag bliver vedtaget, hvad vil fremskridtspartiet så gøre ved punkt 12 på dagsordenen, der drejer sig om tredje behandling af afgiften af de hårde hvidevarer? Det synes jeg folkettingen har krav på at få at vide, og navnlig har regeringen krav på at få det at vide. For det kan da ikke være meningen, at fremskridtspartiet vil have vedtaget den dagsorden ved begyndelsen af aftenen og så senere på aftenen forlange behandling af et forslag, hvorved fremskridtspartiet sørger for at vælte regeringen. Derfor vil vi gerne høre, hvor oprigtigt dette dagsordensforslag er.

Men i øvrigt går jeg da ud fra som givet, at det ikke er nødvendigt med dagsordensforslag. Statsministeren har ikke sagt noget om det. Det normale er jo, at man ved en førstebehandling, selv om vi nu i fællesskab har

bidraget til, at den varede længe, går løs på arbejdet bagefter, og det sker vel også i dag.

Jeg kan i hvert fald huske en situation, hvor det så lidt anderledes ud i begyndelsen af mødet, men senere ændrede sig. Statsministeren og jeg havde en fælles ven, der hed Henry Christensen, der har holdt mange gode taler i dette ting. Han holdt en af sine gode taler som venstres ordfører i 1963, da den daværende statsminister måske havde været lidt højt oppe og lidt truende i forbindelse med behandlingen af sagen. Han havde sagt noget om, at det skulle gøres færdigt på 24 timer.

Jeg er overbevist om, at statsministeren erindrer, hvad hr. Henry Christensen sagde dengang, og ellers har slæet det efter. Det står i Folketingsstidende 1962-63, og det bedste blev sagt sp. 3255, men også senere blev der sagt noget lignende. Da sagde hr. Henry Christensen bl. a. til den daværende statsminister.

„Hvad er så egentlig meningen med at ville spille med musklerne over for folkettingen? Vi kunne meget let give os til at spille med musklerne alle sammen. Det er let nok i denne situation. Men løser det noget problem for nogen af parterne?“

Og hr. Henry Christensen sluttede som venstres ordfører med at sige følgende til regeringen.

„Det står til regeringen, det står til den højtærede statsminister, om han nu vil gå i arbejdstøjet i folkettingen, eller om han ikke vil. Vi er parat til en drøftelse og en realitetsbehandling, men en endelig standpunkttagen må naturligvis afhænge af det arbejde, der nu må gøres af folkettingen.“

H. C. Toft (KF):

Der er jo i dag 11 forslag til behandling, og til et enkelt af forslagene har jeg et enkelt spørgsmål at stille.

Hr. Ivar Nørgaard og hr. Maigaard har været inde på spørgsmålet om lovgivningen vedrørende prisstop for landbrugsvarer. Forslaget er jo ganske klart for den første måneds tid indtil den 31. januar 1975, men det må og skal jo næsten være sådan her i folkettingen, at når man har til hensigt, hvad der fremgår af bemærkningerne, og hvad man har drøftet med landbrugets organisationer, at lave et prisstop for hele året 1975, så må man også angive, hvordan man for-

[H. C. Toft.]

venter at denne lovgivning skal virke. Jeg beder derfor om, at landbrugsministeren, når han i øvrigt skal svare andre af de taler, der har været holdt i anledning af dette lovforslag, om at oplyse, hvor meget landbrugsministeren og regeringen forventer at kunne få igennem hos EF-Kommissionen, og hvilke retningslinier det vil gå efter. Det har dog en vis betydning, når man vil sikre, som man siger, stabilitet i et helt år, at man også ved noget om, hvordan det er i de 11 måneder af dette år.

Jeg ved, at ministeren har diskuteret problemerne med landbrugets organisationer, og måske har landbrugsministeren over for landbrugets organisationer oplyst, hvad han forventer at kunne få igennem hos EF. Jeg beder derfor også landbrugsministeren her oplyse os om, hvilke ordninger han forventer at kunne få godkendt af EF for resten af året, altså for tiden 1. februar til 31. december 1975.

Erik Hansen (RV):

Jeg vil om et af de lovforslag, der er lagt frem i forslagsrækken, det lovforslag, som specielt vedrører landbruget, sige, at det giver anledning til nogen bekymring, specielt fordi det omfatter de landbrug, der især satser på den dyriske produktion. Det fremgår af lovforslaget, at der gennemføres et prisstop for flæsk, for okse- og kalvekød, for fjerkrækød samt for mælk og mejeriprodukter. Det vil altså sige, at i det omfang landbruget skal bidrage, er byrderne efter forslaget ensidigt lagt på den del af landbruget, som fortrinsvis satser på den dyriske produktion, og det vil jo i vid udstrækning sige den del af landbruget, som hører til det, man kalder det mindre landbrug.

Efter forslaget er nemlig korn og andre planteprodukter ikke omfattet af prisstoppet, og den del af landbruget, der har fået den mindste part af forbedringerne for produktionsvilkårene, er netop husdyrbrugsproducenterne. Deres vilkår vil yderligere blive forringet med en stigende kornpris og et prisstop for husdyrbrugsprodukter.

Når man ved, at der i øjeblikket er en dårlig forrentning eksempelvis i at producere svin, skal man gøre sig klart, at laver man så et prisstop for de dyriske produkter,

men lader kornprisen stige, vil det betyde en yderligere forringelse for det mindre landbrug og specielt for det husdyrproducerende landbrug. Jeg tror, at dette forslag bør gennemgå visse ændringer, jeg tror ikke, det er rimeligt at gennemføre det, som det er, og jeg tror heller ikke, det er klogt.

Poul Boeg (CD):

I den periode, hvor jeg har været medlem af tinget, har der i hvert fald aldrig været en debat, i hvilken så mange medlemmer af tinget deltog. Jeg har efterhånden indtryk af, at vi er ved at nå dertil, at den eneste måde, man kan gøre sig bemærket på i denne debat, er ved ikke at deltage i den.

Det er måske også under de omstændigheder vanskeligere at sige meget, der ikke allerede har været fremme i debatten, men når jeg alligevel gerne vil komme med et kort indlæg, er det, fordi det måske også kan have en vis betydning, hvor mange appeller der bliver rettet om det samme spørgsmål, og visse ting her er måske så vigtige, at de kan tåle at blive gentaget.

Jeg tænker her navnlig på spørgsmålet om valg eller ikke valg, og det, jeg i så henseende gerne vil præcisere, er, at der er vel ikke hverken i regeringen eller i folketinget eller i befolkningen nogen, der forestiller sig, at et valg ville løse noget som helst problem, at det ville mindske arbejdsløsheden, at det ville nedbringe valutaunderskuddet, eller at det ville kunne standse inflationen.

Når jeg derfor er af den opfattelse, at det ikke ville være rigtigt nu, som der er blevet talt om, at udskrive valg, så er det af disse grunde, men yderligere og navnlig af den grund, at man jo har et meget stærkt indtryk af, at bortset fra nogle enkelte meget velorganiserede, men også meget højtrøstede grupper i samfundet er der blandt store dele af befolkningen ønske om, at der ikke afholdes noget valg. Det, som befolkningen ønsker, er, at vi her i folketinget nu skal opføre med partipolitiske paradestandpunkter, og at vi i stedet for skal gå over til sagligt og nøgternt at trække på samme hammel.

Derfor er jeg også af den opfattelse, at det er ikke så meget enkeltheder i disse forslag, der bliver afgørende — tidligere talere har jo talt om en række af de enkelte forslag.

[Poul Boeg.]

Det, det drejer sig om, er nok en stillingtagen til helheden, og afgørende for, hvordan vi kommer ud af denne politiske krise, bliver nok snarere, om der her i tinget kan mobiliseres et flertal for at se på samfundets behov, at tænke mere på andre og mindre på sig selv, at gå ind i et arbejde, hvor vi sætter folkets og landets interesser og behov over partimæssige fordele, og endelig at vi viser mod til at gennemføre, det være sig nok så upopulære forslag og forslag, der således ikke tjener egoistiske interesser eller særinteresser.

Statsministeren (*Poul Hartling*):

Så har vi igen haft en af de debatter, som særlig har kendetegnet arbejdet her i folketinget i den periode, der er gået siden sidste valg; så vidt jeg kan tælle mig til, er der 42 medlemmer, som har haft ordet. Jeg skal prøve på lidt samlende at svare på noget af det, som er sagt, også noget af det, man har rettet som bebrejdelser mod regeringen.

Måske jeg må begynde med de konkrete spørgsmål. Det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen stillede 3 spørgsmål, som han lagde vægt på at få svar på.

Det første lød omtrent sådan: hvor stor en del af lønmodtagerne i de private virksomheder vil få lønstop?

Svaret må være, at i princippet vil alle medlemmer, som har aftaler eller er med under overenskomster, komme ind under uændrede satser, idet forslaget går ud på, at overenskomsterne fortsætter som nu.

Det næste var, om regeringens skønner, at det er de højestlønnede eller de lavestlønnede, der får lønpause. Svaret må igen være, at i princippet er det både de højest- og de lavestlønnede, der får det. Hvis det endelig skal være, må det nok være de højestlønnede, der jo vil få mindre i dyrtidsregulering, end de kunne have ventet, som i højest grad vil mærke det, vi kalder lønpausen.

Det tredje spørgsmål gik på, hvilken virkning det ville have på arbejdsklimaet, om man gennemførte denne helhedsordning.

Det er min opfattelse, at befolkningen i høj grad har en forståelse for, at det er nødvendigt at være tilbageholdende, at det er rigtigt, at man giver afkald for helhedens skyld, og derfor er det min faste tro, at det på arbejdsklimaet også vil have en rigtig indvirkning, om folketinget kunne gennemføre regeringens helhedsplan.

Det ærede medlem hr. Jens Møller talte om prisstoppet på landbrugsvarer, som også flere har været inde på, altså på fødevarer, og ville gerne have en klar erklæring om, at prisstoppet skulle gælde lige så længe som lønstoppet. Jeg foretrækker at bruge ordet pause i begge tilfælde og vil sige ganske klart, at de to ting naturligvis skal følges ad. Ingen tvivl om det. Det er også omvendt en forudsætning for prispausen, at der bliver en lønpause.

Når hr. Ivar Nørgaard og andre spørger, om vi ikke derved bringer EF-landbrugsordningerne i fare, vil jeg svare, at dette forslag hviler på en aftale med landbrugets hovedorganisationer, og jeg kan også dér sige til hr. Erik Hansen, at det gælder altså alle landbrugets organisationer, også de husdyrbrugsproducenter, som han talte om, og at den aftale kræver en forhandling med EFs myndigheder. Det er forhandlet med EFs myndigheder, det, vi i første omgang har foreslået.

Det ærede medlem hr. Kjeld Olesen var ikke tilfreds med, at helhedsplanen kun omfatter 1975. Regeringens indstilling har været, at man ikke i dag skulle lægge planer for udviklingen i 1976. Vi har jo i år oplevet, hvor ulykkeligt det har været, at vi har levet under overenskomster, som blev indgået under helt andre forudsætninger i foråret 1973. Og jeg kunne føje til dér, når en af talerne, jeg tror, det var hr. Heinesen, sagde, at regeringens plan jo bare flytter krisen 3 kvartaler, at det vel i sig selv er en fordel, om man kunne flytte krisen 3 kvartaler, idet man derved både ville give erhvervslivet et pusterum og give ansvarlige parter tid til at forhandle.

Jeg tror i det hele taget, at det er en for-

[Statsministeren.]

del, at planen er lagt sådan til rette, at der i efteråret 1975 kan blive mulighed for en samtidig drøftelse af indtægter, skatter og offentlige udgifter for 1976 og fremefter. Det ville have været en stor værdi, om der havde været mulighed for en sådan samkøring i dette efterår. Om man så vil kalde sådan en samlet drøftelse af lønninger, skatter og offentlige udgifter i efteråret 1975 for planlægning, kan vi jo lade stå hen. Jeg kan ikke tilbageholde den bemærkning, at når hr. Kjeld Olesen så stærkt fremførte et krav om planlægning af den økonomiske politik, må jeg minde om, at manglende planlægning af byggeriet i 1972 og 1973 er en af de vigtigste årsager til, at vi nu kæmper med store problemer, som kunne have været undgået.

Hr. Kjeld Olesen fremsatte en påstand om, at det ville blive de arbejdsløse og de lavtlønnede og pensionisterne, som kom til at bære byrderne ved regeringens plan. Sandheden er, at en gennemførelse af denne plan ganske enkelt er den eneste politik, som kan skabe et holdbart grundlag for at genvinde fuld beskæftigelse, og det ved alle, det ved befolkningen, det ved alle i denne sal også, det ved økonomerne. Det er den eneste politik, som kan genskabe fuld beskæftigelse og ikke bare være lapperier. Og når det bl. a. af hr. Gert Petersen blev sagt, at det jo ikke nyttede noget at fastholde omkostningerne her i landet, så længe efterspørgslen i udlandet var afsvækket, så er sandheden jo, at netop i en afsvækket situation på verdensmarkedet er det af alt-afgørende betydning at kunne konkurrere på prisen. Hvis vi ikke kan det i 1975, hvis vi ikke får stoppet en omkostningsspiral, som vi har haft alt for meget af, så vil eksporten til en række markeder simpelt hen gå tilbage og arbejdsløsheden stige.

Det er i øvrigt ikke på alle markeder, der er afmatning; der er også markeder, hvor købekraften er stigende. Iran er et af de vigtigste eksempler. Der blev i går indgået en aftale imellem Irans og Danmarks regeringer, som åbner meget store muligheder for dansk eksport, ikke mindst inden for byggeindustrien. Der er blevet opnået principiel enighed imellem de to regeringer om, at Danmark skal have adgang til at bygge to store hospitaler og ikke mindre end 20.000

boliger om året i 5 år. Der ligger altså her vældige muligheder for produktion, eksport og beskæftigelse inden for det område, der er ramt af den største arbejdsløshed. Men betingelsen for, at vi kan udnytte disse muligheder, er også her, at vi kan påtage os de nævnte opgaver til en pris, der kan konkurrere. Det er ikke sådan, at Iran foretrækker danske varer og danske projekter for enhver pris, men kun i det omfang, vores konkurrenceevne er i orden. Hvis den ikke er det, så er det andre landes folk, der kommer til at bygge disse hospitaler og disse boliger. En sådan aftale bekræfter altså med et helt aktuelt eksempel, at der ligger store eksportmuligheder foran os, hvis bare erhvervslivet kan få den fornødne sikkerhed for en stabil udvikling i vort omkostningsniveau i 1975.

Det er vel rimeligt også at trække nogle af de centrale indvendinger frem, som er blevet rejst. Det er på det mest urimelige blevet påstået, at resultatet af regeringens plan ville blive, som jeg sagde før, da jeg citerede hr. Kjeld Olesen, at arbejdsløse og pensionister og lavtlønnede skulle bære de tungeste byrder. Jeg har allerede været kort inde på det, men da hr. Kjeld Olesen understregede det to gange i sin tale — sin ukloge og ufredelige tale — og da flere af socialdemokratiets ordførere og medlemmer gentog dette ganske mekanisk, desværre også hr. Per Hækkerup, så bliver jeg nødt til at sige, at denne påstand savner grundlag.

Regeringens plan vil for en folkepensionist eller for en invalidepensionist betyde, ikke at de skal bære de tungeste byrder, men at de for det første får en skattelettelse, der f. eks. for et almindeligt folkepensionistægtepar uden ekstraindtægter drejer sig om 1.200 kr. om året, for det andet at de får en uændret dyrtidsregulering, for det tredje at de får del i den prisstabilitet, som vil blive et resultat af regeringens plan, og som er vigtig netop for indkomster på det niveau. Hvorfor så sige noget om, at de skal bære de tungeste byrder? Disse angreb, som går ud på, at planen skulle ramme nogle grupper især, er ganske forkerte: der er ingen, der skal gå ned i løn, der er ikke tale om nogen lønnedsettelse, der er tale om en lønpause.

Men dertil kommer, at en opbremsning af inflationen jo først og fremmest kommer de

[Statsministeren.]

mindre indtægter til gode, det er dem, der er mest interesserede i det. Det er fremfor alt de lavtlønnede, folk med små indkomster, som er dybt interesserede i, at priserne ikke stiger, og fremfor alt at priserne på de vigtigste fødevarer kan holdes i ro.

Men dette kan man ikke uden videre få igennem, det er en del af en plan, og derfor er det urimeligt at sige, det er en asocial politik, vi har lagt frem; det er en politik, der netop hjælper de grupper. Men omvendt er det en asocial politik at søge at presse lønninger i vejret for lønmarkedet, fordi det uundgåeligt også vil presse priser i vejret og vil presse nye folk ud i arbejdsløshed.

Det blev hævdet af mange undervejs, bl. a. af det ærede medlem hr. Hilmar Baunsgaard, at organisationerne ikke havde fået lov at forhandle, vi havde kun talt med landbrugets organisationer, vi havde slet ikke forhandlet med lønmodtagernes organisationer, og vi havde heller ikke sagt fra over for de offentligt ansatte.

Dertil vil jeg gerne sige, at finansministeren har tydeligt sagt fra over for de offentligt ansatte, og det er da ærlig talt heller ikke gået stille af i offentligheden, så det må dog være alle bekendt. Hvad det private arbejdsmarked angår, er forholdet jo det, at regeringen allerede i august måned offentligt sagde — og det blev meget drøftet dengang, så det er ikke nogen hemmelighed — at vi måtte lægge vægt på, at overenskomstforhandlingerne var færdige inden årets udgang, inden jul. Det er blevet sagt flere gange, der har været adskillige kontakter med arbejdsmarkedets parter. Jeg har godt set, at hr. Thomas Nielsen har sagt, at siden man den 8. maj spillede ud fra LOs side, havde man ikke hørt fra regeringen. Jeg bliver nødt til at sige, at han lider af hukommelsessvigt. For vi har haft adskillige samtaler, adskillige drøftelser, vi har haft samtaler med LO alene og med LO og Dansk Arbejdsgiverforening, som finansministeren har haft det med tjenestemændene. Det har heller ikke været hemmeligt, for det har stået i aviserne, og der har været tale om det.

Det førte til, at organisationerne i lørdags sagde, at nu kunne de ikke komme videre, de var i et dødvande, og nu måtte de opfordre regeringen til at lægge sine planer frem.

Det har vi så gjort. Men det betyder ikke, at vi ikke har talt med organisationerne, at vi ikke har forsøgt at få dem til at afslutte deres aftaler, deres overenskomster, inden årets udgang.

Vi har fået beskyldning for at være en regering, der har tøvet og tøvet, og samtidig får vi en beskyldning for, at regeringen kommer alt for tidligt med sine planer; det må vel give en vis balance.

Hr. Hilmar Baunsgaard sagde også, som andre har sagt det, at det, vi er kommet med, jo er et valgoplæg. Hvad vil det nu sige, at det er et valgoplæg? Hvis man deri vil lægge, at dette er valgfælask, må det vel siges efter de mange kritiske ord, man har hørt her i dag, at det i hvert fald ikke er af den sædvanlige slags, for så ville vi nok have valgt noget sødere sager og noget mere populære forslag — for vi har jo fået at vide, hvor upopulært og forkert dette her var.

Vi har lagt det frem, som vi mener er det rigtige, det, som venstre og regeringen, der er udgået af venstre, ønsker at få gennemført, ikke for at få et valg, men for at få det gennemført. Så kan man selvfølgelig altid sige, det er et valgoplæg, men jeg kan ikke se, at der kan være nogen særlig voldsom kritik i, at man ønsker at have det samme før et valg og efter et valg, at man ikke skifter tankegang.

Det afgørende er så naturligvis, hvordan stillingen ved denne første debat har været til den helhed, til de hovedlinjer, som vi har lagt frem. Jeg har, som jeg sagde, den overbevisning, at langt de fleste i befolkningen vil være enig med os om, at helhedsplanen er præcis, hvad landet har brug for. Jeg siger ikke, at man ikke kan forhandle enkeltheder, men hovedlinjerne i denne plan er præcis, hvad landet har brug for: en tilbageholdenhed i løn og priser er simpelt hen en nødvendighed, det er ikke populært, men det er nødvendigt.

Vi skal på én gang klare en beskæftigelsessituation og en betalingsbalance, som for Danmark i mange år har været og i år også på grund af oliepriserne er dårlig. Kan vi holde omkostningerne i ro, hjælper det både på beskæftigelsen og på betalingsbalancen.

Omkostningsniveauet i ro: omkostningsniveauet bestemmes bl. a. af skatternes højde; vi har sat skatterne ned, og det betyder en realindkomstforbedring uden at med-

[Statsministeren.]

føre en omkostningsforøgelse. Omkostningsniveauet bestemmes også af de offentlige udgifter; vi har bremset de offentlige udgifter, som man vil vide. Men omkostningsniveauet bestemmes naturligvis også af indtægter, af lønninger, og derfor er en indkomstpøolitik nu nødvendig. Men det må være en betingelse — og det er regeringen enig med de folk i, som har sagt det — at alle grupper i befolkningen er med til at holde igen, alle grupper undtagen de arbejdsløse og pensionisterne, folkepensionister og invalidepensionister. Regeringens helhedsplan er netop sådan afbalanceret, at alle grupper inddrages.

Men hvis det er rigtigt, at regeringens helhedsplan er den nødvendige medicin, som de fleste uden for denne sal mener den er, så må det jo undre, at så mange i denne sal åbenbart vender sig imod den.

Det må også undre, at der ikke anvises nogen anden vej. Jeg underkender ikke de forslag til beskæftigelsesforanstaltninger, som nogle fremfører — regeringen har tilsvarende forslag — men skal vi gå til kernen af problemet, skal vi virkelig hjælpe på arbejdsløsheden, så er det jo ikke lapperierne, der hjælper, og så er der ikke nogen anden plan, og der er ikke i dag peget på noget andet, som effektivt kan løse vore problemer. Intet har man peget på, som kunne give Danmarks arbejdsløse håb om at få arbejde igen, intet, som kan give udsigt til, at ikke nye tusinder mister deres job, intet alternativ, intet, der på én gang kan hjælpe på beskæftigelsen og på betalingsbalancen. Dertil hjælper i Danmarks økonomiske situation i dag kun én ting, og det er at holde pause med lønstigninger og prisstigninger.

Da jeg fremlagde planen i forgårs for folketinget, understregede jeg især 3 ting. Det var for det første, at vi ikke i en økonomisk krisetid kan lade et mindretal betale regningen for os alle. Nu må de, der arbejder og har arbejde, ofre en smule, give noget afkald for at sikre arbejde til dem, der ikke har noget at bestille.

Der har i denne debat været en enorm interesse for de beskæftigede og en tilsvarende næsten ligegyldig holdning over for de arbejdsløse, som i dag andrager 84.000. For det andet sagde regeringen i går i den tale, jeg holdt, at for at genskabe beskæftigelsen

og sørge for, at Danmark igen kan komme økonomisk på fode, må vi skabe ro i 1975, ro om lønningerne, som ikke må gå i vejret, ro om priserne ikke mindst på de daglige fødevarer, som ikke må stige, ro om prisen på tjenesteydelser, ro om avancer og udbytter og tantiemer, som ikke må være højere i 1975 end i 1974. Det tredje, jeg sagde, var, at disse ting skulle gennemføres nu og ikke hen på foråret, om overhovedet, for ellers ville vi i de kommende vintermåneder komme til at opleve en arbejdsløshed af et omfang, som vi hverken økonomisk eller menneskeligt kan leve med.

Det er rigtigt, at de indgreb, der her er tale om, har til forudsætning, at den danske befolkning i nogle måneder må opgive visse velerhvervede rettigheder. Landmanden vil ikke kunne tage det for sine varer, han har tænkt sig, købmanden vil ikke kunne sætte sin fortjeneste op, de højere tjenestemænd vil ikke kunne få så meget udbetalt, som de efter pristallet havde kunnet forvente. LOs medlemmer må leve 9 måneder længere med de eksisterende overenskomster.

Om dette sidste siger man: det er et indgreb i den frie forhandlingsret, og det er rigtigt, det er det. Ganske som helhedsplanen er et indgreb i købmandens ret til at tjene mest muligt på sine varer, som den er et indgreb i landmandens ret til at få mest muligt for sine produkter, som den er et indgreb i virksomhedernes ret til frit at fastsætte udbytte.

Regeringen har ønsket disse indgreb, har foreslået dem i en samlet plan for at bremse arbejdsløsheden, for at nedbringe den, for at genskabe fuld beskæftigelse. Vi har fundet, at fuld beskæftigelse er vigtigere for det danske samfund end i mindre end et år at skulle undvære den frie forhandlingsret. Jeg sagde i forgårs, at jeg var sikker på, at et stort flertal i den danske befolkning finder denne politik rigtig og nødvendig og retfærdig, og det er jeg stadig overbevist om.

Hvordan har så folketingets partier og medlemmer taget imod regeringens helhedsplan ved denne førstebehandling? Jeg har grund til at takke de partier, som har erklæret sig parat til at stå sammen med os. Jeg synes, det er beklageligt, at de partier ikke har flertal. Jeg har talt dem sammen, jeg har ikke overhørt indvendingerne fra det radikale venstre, men jeg tillader mig, hvis

[Statsministeren.]

det er rigtigt, at forstå alligevel, at de er enige i hovedlinjen i den økonomiske politik — sådan tror jeg hr. Hilmar Baunsgaard udtrykte det — og jeg mener derfor, at jeg kan tælle op til 81 mandater, der er så enige med os, at de er parat til at forhandle om regeringens planer.

Socialdemokratiets linje er jo klar og blev klart udtrykt af de forskellige medlemmer, som har været på talerstolen. Hr. Kjeld Olesen sagde som den første, at socialdemokratiet kan ikke medvirke, tværtimod, tilføjede han — hvad det nu skal betyde. Hr. Heinesen var endnu skarpere end hr. Kjeld Olesen, hvad nok vil ærgre hr. Kjeld Olesen, over for denne plan. Det betyder, at denne plan, som kunne være socialdemokratiets egen plan, afvises af socialdemokratiet. Jeg havde haft et håb om, at socialdemokratiet ville gå til forhandling og ville tage et medansvar, og der ville ikke være mangel på forhandlingsvilje. Men jeg forstår, at socialdemokratiets svar er: tværtimod.

Med hensyn til fremskridtspartiet forstod jeg på hr. Glistrup, at på afgørende punkter tog han klart afstand fra planen. Det gjaldt de to første punkter i planen, det gjaldt forslaget om dyrtidsreguleringen, som blev kaldt latterligt og direkte skadeligt, det gjaldt prisstoppet eller avancestopet, som blev frarådet, og han var klart imod spørgsmålet om kapitalvindingsskatten. Regeringens forslag kunne ikke få nogen tilslutning hos ham. Og hvis ikke man var klar over, hvad hr. Glistrup mente, så gjorde i hvert fald hr. Lindholt det lysende klart. Hvis man er i tvivl, kan man læse, hvad hr. Lindholt sagde her fra talerstolen for lidt siden. Alle, som har hørt denne debat, forstår altså, at disse partier vender sig imod regeringens plan, og jeg har lyst til at sige lidt særligt om det. For der er jo det ejendommelige ved det valg, vi havde den 4. december i fjor, at fremskridtspartiet sammen med socialdemokratiet og socialistisk folkeparti og Danmarks kommunistiske parti kan danne et flertal, et mærkeligt flertal, et flertal, som man ikke skulle tro kunne dannes, et flertal, som burde være utænkeligt. Jeg finder, det er uforståeligt, at socialdemokratiet vil gå sammen med det kommunistiske parti. Jeg finder, det er uforståeligt, at socialdemokratiet vil gå sammen med fremskridtspartiet,

og det er ikke fantasier, jeg står med her, for det var det, som skete i september, da man enedes, netop dette flertal, om at fælde regeringen, og kun fordi 4 medlemmer af fremskridtspartiet sprang fra, blev det ikke til noget. Og det er jo det, som man oplever nu, som man oplevede i går, og det kan ikke nytte at bortforklare kendsgerningerne. Jeg forstår, det er en sort dag, når man arbejder sammen med fremskridtspartiet, i kommunisternes mund, men det er altså ikke nogen sort dag, når man går imod regeringen sammen med fremskridtspartiet. Men det er mig i grunden lige så uforståeligt, at fremskridtspartiet vil gøre fælles sag med socialdemokratiet og socialistisk folkeparti og kommunisterne og har gjort det 2-3 gange, og jeg forstår, at i går kunne vi tælle på samme måde igen. Det er en realitet, og det er en mærkelig realitet, at de vil gå sammen med dem, som hr. Erhard Jakobsen så udmærket kaldte for de selvbestaltede repræsentanter for arbejdspladsen.

Med hensyn til socialistisk folkeparti og kommunisterne har jeg noteret mig, at de klart er imod regeringens plan, og jeg har videre forstået, at retsforbundet også siger nej til planen. Det kan man måske undre sig over, men jeg forstår, det meste af den fik nej fra retsforbundet. Og jeg må altså tælle ligesom i går, at kommunisterne og SF og socialdemokraterne, fremskridtspartiet og retsforbundet plus et grønlandsk medlem er imod denne plan, men at 81 mandater er forholdsvis positive.

Regeringen spiller ikke med musklerne, men vi er nødt til at tælle mandaterne, og under disse omstændigheder må det være rigtigst, at regeringen overvejer situationen. Jeg skal derfor anmode formanden om, at mødet må blive udsat f. eks. i 2 timer.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Medlemmer af folketinget Erhard Jakobsen, Poul Boeg, Lena Pedersen, Thorkild Pedersen, Prehn og Jes Schmidt har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om fiksering og aftrapning af den primær- og amtskommunale grundskyld.

[Formanden.]

Medlem af folketinget Poul Boeg har meddelt mig, at han ønsker at stille følgende forespørgsel til ministeren for offentlige arbejder:

„Hvilke oplysninger kan ministeren for offentlige arbejder give tinget om det i 1969 vedtagne projekt om en ny fast forbindelse over Storstrømmen, herunder om mulighederne for at skaffe finansiering fra EF eller udenlandske kilder?“

Indfødsretsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om indfødsrets meddelelse. Eksemplarer vil blive omdelt.

Undervisningsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov af 29. april 1970 om udbygning af Odense universitetscenter. Eksemplarer vil blive omdelt.

Jeg vil gerne anmode forsamlingen om at påhøre dette i ro. Det gælder selvfølgelig også tilhørerne.

*Skriftlig fremsættelse af forslag.***Ordføreren for forslagsstillerne (Erhard Jakobsen) (CD):**

Jeg skal herved på centrum-demokraternes vegne tillade mig at fremsætte forslag til folketingsbeslutning om fiksering og aftrapning af den primær- og amtskommunale grundskyld, idet jeg henviser til forslaget tekst og de ledsagende bemærkninger.

Formanden:

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 20.

Mødet udsat kl. 17.58.

Mødet genoptaget kl. 20.00.

Formanden:

Statsministeren har meddelt mig, at han ønsker uden for dagsordenen at fremsætte en udtalelse i henhold til forretningsordnens § 19, stk. 2.

Statsministeren (Poul Hartling):

Landet befinder sig i en meget alvorlig økonomisk situation med en omfattende og voksende arbejdsløshed, som kun effektivt kan bekæmpes, hvis det lykkes at tilvejebringe en pause i stigningen i omkostninger og priser. Regeringen har fremlagt en samlet plan, som ville sikre en sådan pause i hele 1975.

Debatten i dag har vist, at der ikke i folketinget kan samles et bæredygtigt flertal om gennemførelsen af denne plan, og der er ikke under debatten fremlagt nogen anden konstruktiv plan, som kunne have en tilsvarende virkning. Det ville ikke være forsvarligt over for erhvervslivet, og det ville ikke være forsvarligt over for de tusinder, der er ramt af eller trues af arbejdsløshed, hvis en afklaring udskydes gennem langvarige forhandlinger, som efter debatten i dag ikke giver noget løfte om et positivt resultat.

Regeringen har overvejet denne situation. Vi er kommet til det resultat, at det må være rigtigt nu at spørge vælgerne, om de vil sammensætte et folketing, der kan gennemføre den nødvendige økonomiske politik. Jeg har derfor i dag indstillet til dronningen, at der udskrives nyvalg til folketinget. Rigsforstanderen, Dronning Ingrid, har på dronningens vegne underskrevet det åbne brev om nyvalg, og dette er meddelt til folketingets formand.

Valgdage i Danmark er normalt tirsdage. Da første tirsdag i januar imidlertid kan volde praktiske vanskeligheder, og da regeringen på den anden side mener, at valget og afklaringen bør komme så hurtigt som muligt, er valgdatoen fastsat til torsdag den 9. januar 1975.

(Bifald fra tilhørerpladser m. v.!).

Formanden:

Så så, man ved jo godt, det må man ikke!

Fra statsministeren har jeg modtaget følgende skrivelse:

„Statsministeriet.

København, den 5. december 1974.

„Hermed skal jeg meddele, at Hendes Majestæt Dronningen ved Åbent Brev af 5. december 1974 har bestemt, at valg til folketinget udskrives til afholdelse torsdag den 9. januar 1975.